UNIVERSAL
LIBRARY
OU_204411
UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—552—7-7-66—10,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T83/S53D Accession No. 3589

Author సోమేశ్వరరావు

Title దురాశ

This book should be returned on or before the date last marked below.

దురాశ

అను

ఆశాపిశాచము

—:O:—

రెండవ భాగము

(అపరాధపరిశోధక నవల)

అయినాపురపు సోమేశ్వరరావుగారిచే

రచియింపఁబడినది

పబ్లిషర్సు:

కొండపల్లి వీరవెంకయ్యా అండ్ సన్సు

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో

రాజమండ్రి

రిజిష్టర్డు కాపీరైటు] [వెల రు 1-0-0

రాజమహేంద్రవరమున
శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపబడినది

దురాశ

అను

ఆశాపిశాచము

రెండవ భాగము

మొదటి ప్రకరణము

తాలూకా కైనదేమి ?

శ్రీగోదావరిజిల్లా కలెక్టరుగారును పోపుదొరగారు పెద్దాపురపు మకామునకు సకుటుంబముగా విచ్చేసిరి. ప్రజలలో నాందోళనము బయలుదేరినది. పోలీసువారి గారాబము హెచ్చినది. బంగారు బలరామమూర్తి పోలీసువారిపై నొసంగిన ఫిర్యాదుఫల మిదియని యందఱును గ్రహించిరి. తమయం దెట్టిలోపమును లేదని నిరూపించుకొనవలసినవిధి పోలీసువారిదైయున్నది. అందులకుం దగిన యాధారము లేమియు వారికి గాన్పించుటలేదు. పైపెచ్చు నాఁటిరాత్రి వీరేంద్రకేసరి సుందరరావున కందఁజేసిన లేఖ పోలీసువారే ద్రోహులని సాక్ష్య మిచ్చుచున్నది. సుందరరావున కేమియు దోఁచుటలేదు. దొరగారు చూడవలసిన స్థలములన్నియుఁ జూచినారు. విమర్శన ప్రారంభించిరి. విమర్శనస్థలమున కిటకిట లాడుచుండిరి. నాఁటిరాత్రి బలరామమూర్తియిల్లును, తాలూకాకచ్చేరియును గనిపెట్టుకొనియున్న పోలీసువారు సుందరరావుతోసహా ముద్దాయీలుగా నొకచోట నిలువంబడిరి. బలరామమూర్తి తనతరపు ప్లీడరు కుటుంబరావుతో నొకవైపున నుండెను. సుందరరావుగూడ భుజంగరావను న్యాయవాదిని నియమించిరి. సకాలమునకు విచారణ ప్రారంభమైనది.

న్యాయస్థానమున నడచు విషయములెల్ల బారకమహాశయు లెఱింగినవే కావున నావిషయములతో గ్రంథబాహుళ్య మొనరించుట కిష్టము లేక ముఖ్యాంశములు మాత్రమే వ్రాయుచున్నాను.

వాది బలరామమూర్తి చెప్పిన విషయములు:—

"వీరేంద్రకేసరి నాయిల్లు దోచుకొందునని, నాకును పోలీసు వారికినిఁ గూడ నుత్తరములద్వారా తెలియఁజేసియున్నాఁడు. అదివఱకు లాల్‌చందుగృహముగూడ నిట్లేదెలియఁజేసి దోచుకొనెను. ఆయుత్తరమును గాంచి సుందరరావుగారు దగుదెంచి నాధనమంతయు మూటగట్టి రహస్యముగా రెండవ కంటివాఁడెఱుఁగకుండ తాలూకా ఆఫీసులోనుంచి యుచ్చుట మాత్రము గోలఁదిగా రక్షకభటుల నుంచుద మనియు లాల్‌చందానియింటి యొద్దవలె మాయింటియొద్ద జాలనుండి యుందుమనియు నీవుఁ గూడ మా యింటియందే యున్నచో మా యింటియందే సామ్ము న్నదని మా యింటికే వీరేంద్రకేసరి వచ్చునని యు, వచ్చినవెంటనే బట్టుకొందుమనియు, దాకున్న సొమ్ము నిలచు ననియు దెలుప నాయుక్తి బాగున్నదని యంగీకరించితిని గాని నేను మాత్రము నా సొమ్మిచ్చుటనున్న నాచ్చుటకే యుండునని యంటిని. అప్పుడు సుందరరావట్లు చేయుట హానికర మనియు, ని వెచ్చుటనున్న సొమ్మచ్చుట సొన్నదని వీరేంద్రకేసరి యనుకొను ననియు, అప్పుడు మోసము వచ్చుననియు, నా కెఱింగింక నదికూడ సత్యమే యని యంగీకరించితిని. దానికి దారుణముగా వీరేంద్రకేసరి యెట్లో లోనఁ బ్రవేశించి నా యినుపపెట్టె సవరించి చిరాయూవర్జాలను బట్టు కొనిపోవుచు సొమ్ము దొరుకలేదనియు చిరాయూవర్జాలు పట్టుకొని పోవుచుంటిననియు వీరేంద్రకేసరి సుందరరావున కుత్తరము వ్రాసి వెడలిపోయెను. ఇంతవఱకు బాగుగానే జరిగినది. వెంటనే సుందర రావుగారు మాయింటి చెంతనుండి వెడలిపోయి తెల్లవారినతరువాత

వచ్చి సొమ్ము దెచ్చుకొనుటకు నన్ను రమ్మనిరి. నేను వెడలితిని. ఈ లోపున తహశ్శీలుదారు గారు కూడ వచ్చేసిరి. తాళములు దీసి లోని కరిగి యినుపపెట్టె దెఱచి చూచితిమి. సంచులలో సొమ్ము లేదు. గంద్రగోళముగ యున్నది. సొమ్ము వీరేంద్రకేసరి యపహరించెనని ప్రజలు నమ్మెదరని తలంచి వీరెల్ల కుమ్మక్కు జేసి తాలూకాలో నున్న నాసొమ్ము నపహరించి నాపాలిటికి వీరేంద్రకేసరులైరి. ఇది తప్పక పోలీసువారి ద్రోహమే గాని మఱియొకటి కాదు. ఏలినవారు న్యాయమాలోచించి తీర్పు నొసంగగలందులకు కోరుచున్నాను" అని యనెను.

"అయ్యా! సుందరరావుగారూ! బంగారు బలరామమూర్తి చెప్పుకొనిన దంతయు వింటిరిగదా? మీరు చెప్పుకొనున దేమైనఁ గలదా?" అని దొరగారు సుందరరావు నడిగిరి.

వెంటనే ముద్దాయిల తరఫున సుందరరావుగారు లేచి యిట్లనిరి:—

"బంగారు బలరామమూర్తిగారు చెప్పిన విషయము లన్నియుఁ గూడ సత్యములే గాని మేము చెప్పుకొనవలసిన విషయములు గూడ గొన్ని కలవు. రక్షకభటులలో ద్రోహ మెవ్వఁడో గనిపెట్టుట నేఁటి మధ్యాహ్నము వఱకుఁ గష్టముగానే యుండెను. ఇప్పు డారహస్యోద్ఘాటన మైనది. నేఁడు శ్రీ శ్రీ శ్రీ కలక్టరుదొరగారు కేసు విచారించిన దినము భయమున నెం 1107, 885 ములు గల రక్షకభటులు పరారైపోయిరి. వారి, వారికుటుంబములను రెస్టు చేసితిమి. వీరేంద్రకేసరి యుత్తరము జూచినపిమ్మట బలరామమూర్తిగారు చెప్పిన విధముగా నను మిగుల నమ్మకముగా వర్తించుచున్న నెం 1106, 985, 1034, 706 నులుగల భటులసహాయమున సొమ్మంతయుఁ దాలూకాకచేరికి జేర్పించి వెంటనే యింకను భటుల కానాటి గస్తివార్త తెలియజేయుటకొఱకు

మిచ్చి 1034 నొక సైపునకును, 706 నొక సైపునకును బంపితిని. బండిలో ద్రవ్యమును తాలూకాలో 1106, 985 నంబరులతో బెట్టిరి. తరువాత నేమిజరిగినదో భగవంతునకును, వీరేంద్రకేసరికిని పై నెంబరులుగల భటులకును దక్క నన్యులకును దెలియదు. అరక్షకభటులే తుచ్ఛద్రవ్యమును ఆశించి వీరేంద్రకేసరి కీ రహస్య మెఱింగించి యుందురని యూహించుచున్నాను. అంతియేగాని మే మట్టి యన్యాయమున కొడిగట్టలేదని న్యాయాధికారులకు వినయపూర్వకముగా విన్నవించుకొనుచున్నాను. వీరేంద్రకేసరి మిగుల నేర్పరి. చతురుఁడు తన నేరము లితరులమీఁద కత్యద్భుతముగాఁ ద్రోసివేయు నేర్పుగలవాఁడు ఏవిషయమునను బూర్తిగా చర్చించుకొనుట కవకాశము లేకుండ బోలీసువారి నూదరగొట్టుచాకచక్యముగలవాఁడు. కావుననే మేము చేతకానివారివోలె నొకమూలఁ బడియుండవలసి వచ్చినది. పారిపోయిన భటులు దొరికిననేగాని యిందలిరహస్యము బయటికి రాదు. ఇది పారిపోయిన రక్షకభటుల ద్రోహమేగాని మాపోలీసువారిది గాదు. కావున కోర్టువారాలోచింపఁ గలందులకు గోరుచున్నాను" అని చెప్పెను.

అప్పుడు వాదివైపు ప్లీడరు సాంబరావు లేచి సుందరరావు నిట్లు ప్రశ్నించిరి.

కుటుం—సుందరరావుగారూ! సొమ్మునొకచో నుంచవలసి వచ్చినపుడు బాధ్యతగలవారితో నేరుగనైన నచ్చట నుంచవలసినవిధి గదా? అట్లేల చేసితిరి గాదు?

సుంద—దానిని రక్షించుబాధ్యత బలరామమూర్తిగారి కెంత గలదో మాకును నంతియే గలదు. మేమే యాబరువు మానెత్తిపైఁ బెట్టుకొంటిమి. అదిగాక బలరామమూర్తిగారికి వెనుకయుసరా మెవ్వరును లేరు. ఆయనగారి కుంచుట సమంజసము. బలరామమూర్తి సొమ్మున్నచోట నున్నచో లాభము లేదు. ఈకారణములచే మీ రాజెప్పినట్లు చేయుట కవకాశము లేకపోయినది.

కుటుం—మీరు చెప్పిన నెంబరులు గల భటులు సామ్నా తాలూకాలో నున్నదను రహస్యము వీరేంద్రకేసరి తెలియగా జేసినను కొందుం. రహస్యము దెలిసినంతమాత్రమున సన్నితాళములలో బంధింపం బడి, యంతమంది రక్షకభటులు స్వాధీనములో నుండ సామ్నా తాలూకాకే దగహరించనగునా?

సుంద—ఊహాతీతమైన యుంళనుది. ఆ మార్గమేదియో యూహించుట కవకాశమే యున్నచో నేరస్థు లప్పుడే దొరకియుందురు. ప్రపంచము మీద నూహించుట కనువగు నన్ని మార్గము లూహించి చూచితిని. కాని లాభము గలుగలేదు.

కుటుం—వీరేంద్రకేసరి మీకంద జేసిన యుత్తరము చూచి గాంచి వెడలిపోయి యుదయమునకు తిరుగ రాలేదని బంగారుమూర్తి చెప్పుచుండెనుగదా? మీరెక్కడకు వెడలితిరి?

సుంద—ఆతడొకవేళ తాలూకాకు వచ్చునేమో యని యచ్చటకుబోయి యుదయమగువరకచ్చట రహస్యముగా వేచి యుంటిని.

ఇంతలో సరిగా కలెక్టరుదొరవారి పాదముల చెంత కొకబాణము వచ్చి పడెను. అది యేమూలనుండి వచ్చినదో గనుపించినవా రెవ్వరును లేకపోయిరి. నలుదిక్కుల జూచిరి. ఎవ్వరును గానరా లేదు. అంతమందిలో నా బాణ మెవ్వరు వేసిరో గనిపెట్టగలవా రెవ్వరు? దొరగారా బాణమును దీసి చూచి దానియున్న యుత్తరము విప్పి దానిని జదివి సంగతి తెలుపుమని తన చెంతనున్న భాషాంతరీకరణుని (Translator) కొసంగెను.

దానిని గైకొని యొకటి వాక్యమే చదువుచుండి నాంగ్లే యభాషతో కలెక్టరుగారికి చెప్పదొడంగెను. శ్రీ శ్రీ శ్రీ గోదావరిజిల్లా కలెక్టరుదొరవారి దివ్యసన్నిధికి—

వీరేంద్రకేసరి వ్రాయు విజ్ఞాపన :—

అయ్యా!

ఈ నేరమున సుందరరావుగారుగాని, కామేశ్వరరావుగాని, 116, 985 నంబర్లుగల రక్షకభటులుగాని నిర్దోషులని మీకెఱుఁగఁ జేయుచున్నాను. ఆ బలరామమూర్తి ద్రవ్యమపహరించినది నేను. నన్ను గుఱించి యొకరాఁ దలఁచి బహుట కోర్వఁజాలక సమస్తవిషయములును మీకెఱింగించుచుంటిని. పోలీసువారి రహస్యము తెలియుటకే మార్గము మంచిదాయని యాలోచించి యొకనాఁడు నేనాకస్మికముగా 1106 985, నంబర్లుగల భటులను బట్టుకొని క్లోరోఫారము నొసంగి వారిని నాగుహయందు బంధించి వారి దుస్తులు, వారి వేషము, టోపీ మొదలగునవి యన్నియు నిపుణులగు నాయనుచరుల కొసంగి పోలీసులలో విడిచిపెట్టితిని. ఎవ్వరును నీ రహస్యము గనుపెట్టనే లేదు. నా చెప్పుడును సుందరరావుగారి ననుసరించియే తిరుగుచుండుటచే బలరామమూర్తి రహస్యము నాకు దెలిసినది. నే నప్పుడొక బండివాని వేషము ధరించి యాబండికొక యాఱ బెట్టి దానియందు దినుసు సంచులుంచి నాయనుచరునొకని నడిపించితిని. నే నావీధినే పోవుచుండ నాయనుచరులు నన్నాపు నాయుబట్టి నాబండియే నిలచి యుండగ ద్రవ్యముతోనున్న సంచులు బెట్టి యందువైపున గుడ్డలుగట్టిరి. ఆ ఱాలోనున్న మునకాలు డబ్బు సంచులు నా బండిపై నెక్కించిరి. ఇంతట తాలూకాకు జేరితిమి. అప్పుడు పోలీసులోనున్న నా భటులే యాసంచులను నినుపపెట్టెలో భద్రముగా బెట్టిరి. అట్లు పెట్టినవి యిసుకసంచులే గాని ద్రవ్యమున్న సంచులు గావు. ఈవిధముగా సొమ్ము నాకు లభించినది. నాబండియందున్న సొమ్ము దీసికొని వెడలిపోయితిని. ద్రవ్యము నాపరమైనది. నేరము పోలీసువారి పరమైనది. అట్లు బహువలయుననియే సొమ్ము దొరకలేదని సుందరరావుగారికి వ్రాసితిని. ద్రవ్యము నాపరమైన వెంటనే వీలుచూచుకొని రహస్యముగా సాయంత్రమే బలరామమూర్తి యింటఁ దూఱి చితా

యావర్జాలు లంకించుకొని వెడలిపోయితిని. నాకు సొమ్మును, చితా యావర్జాలును దొంగిలించిన సాహసోద్యోగి ఇంకా సుందరరావు వగైరా లందఱును నిర్దోషులు. ఇది యంతయు హాస్యసాధకుని బట్టఁజాలని సుందరరావు తెలివితక్కువవలన సంభవించిన విపరీతపరిణామము నీటిలోని జాడలు దీయఁగల నేర్పరి పరిశోధకుఁడుగా లభించిననేగాని నేరస్థుఁడు పట్టుఁబడఁడు. అందులకై ప్రయత్నింపుఁడు. యథాప్రకార ముగా లాభనష్టపు ఖాతా ననుసరించి బలరామమూర్తి సొమ్ము బల రామమూర్తికి పంపివేసెదను అతనికివచ్చిన లాభమే బీదలకు పంచి పెట్టెదను. వారము దినములలో సొమ్మును చితా యావర్జాలును బలరామమూర్తి కందఁజేయుదును. మాధవలాలును జంపినవానిని బంధింపనంతకాల మీవిషమస్థితు లిట్లే యుండును.

(కేసరిగుర్తు) "వీరేంద్ర కేసరి"

ఆయుత్తరమంతయు విని కలక్టరుగా రాశ్చర్యపడిరి. తమ తెలివి తక్కువనుగూర్చి పోలీసువారు లజ్జపడిరి. సంగతిసందర్భము తెలియంగ కుండ పోలీసువారిపై నేరస్థాపన మొనరించితినిగదా యని బలరామ మూర్తి విచారించెను.

ఎట్లయిననేమి ? రహస్యమేదియో బయటఁబడినది. కలక్టరుగా రచ్చట చేరిన పెద్దాపురపు వర్తకుల నందఱిఁగాంచి "యీవీరేంద్ర కేసరి యెట్టివాఁడు ?" అని ప్రశ్నించిరి. ప్రజలెల్ల రేకగ్రీవముగా నంతవఱకుఁ జూచినవాఁడు లేఁ డని నుడివిరి.

ఇంతలో లాల్‌చందు పరుగుపరుగునవచ్చి:—

"అయ్యా! సుందరరావుగారూ! చూచితిరా! వీరేంద్రకేసరి ధర్మము. తా నెట్లాడెనో యట్లే యక్షరము తూచా తప్పకుండఁ జేయు చున్నాఁడు. నాచితాయావర్జాలను, లాభనష్టము ఖాతా ననుసరించి నా యసలుద్రవ్యము నాకు పోస్టులో బంపించినాఁడు. ఇప్పుడే యందు

కొంటిని. ఆహాహా! ఎట్టిధర్మాత్ముండు. ఎట్టి సత్యవ్రతుండు. ఓహో హో! నే జక్కన ద్రవ్య మింతధర్మముగా మఱల నెవరివివారి కిచ్చు పుణ్యాత్ముం డీదినములలో నెవండు గలండు? ఇప్పుడు నాకు వచ్చిన దొరతనమునకు నన్ను మెచ్చెను. నా అసలుద్రవ్యమును నూటికి 0-12-0 వడ్డి చొ॥ న్యాయమైన వడ్డియును నాకుఁ జేరినవి. అంతకు హెచ్చుగా నున్న వడ్డీని యీతఁడు తీసికొని ధర్మ మాచరించెను. ఓహో హో! గొప్ప ధర్మాత్ముండు" అని వెళ్లిపోయెను. అంతట గంటలు నైనవచ్చెను.

ప్రజలెల్ల తీర్మానమును విని సంతోషించిరి. దొరగారితని సుగుణవర్తనమును విని యెంతయో బొగడిరి. అచ్చటనున్న యా బాలవృద్ధాదు లాతని నాశీర్వదించిరి. పోలీసువారిపైకి వచ్చిన నేరమంతయు మంచువలె విడిపోయినట్లు విడిపోయినది. బలరామమూర్తియా కీర్తి యానాఁటితో దాటునూనైనది.

రెండవ ప్రకరణము

పరమేశ్వరవిలాస మట్లున్నది

క్రమక్రమముగా వెలుఁగు వచ్చుచుండెను. ఈసమయంబున కొందఱు పోలీసుభటులను వెంటఁబెట్టుకొని సుందరరావు ~~కానిష్టేబుల రావుగారి కుటుంబము~~ చాపుర్లకోటవైపున పెద్దాపురమున కొకమైలు దూరమునఁగల పెద్దపత్తిచేలకువచ్చిరి. ఇప్పటికి వెలుఁగుగూడ బాగుగా వచ్చినది. అపత్తివృక్షములకుఁ గొంచెమావల రాజబాట కడ్డముగాఁ బదిగజముల మేఱ వాలైదు గజములలోతువఱకు త్రవ్వివేయబడి మార్గావరోధము గలిగింపఁబడియుండెను. అట్లు త్రవ్వఁబడినగోతి

లో నొక చలనహేతుకశకటము తల క్రిందుగాఁ బడియుండెను. ఆ శకట మెవ్వరిదాయని సుందరరావు పరికించి చూచెను. అది శ్రీ గోదావరిజిల్లా కలక్టరుగారిదని గ్రహించి భటులసహాయమున ప్రయత్నముమీద మోటారు నివలకు దీయించెను. దానిని నడుపువాఁడు మాత్రము దానిక్రిందఁబడి మరణించెను. మోటారు బూర్తిగాఁ జెడి పోయెను.

ఇంకాగోతియం దెవ్వరును లేరు. కలెక్టరుగారును, వారి యర్ధాంగియగు మేరీవారిన్ దొరసానిగారును, వారి దలాయితు రామస్వామియు నేమైరి? కడచినరేయి వారందఱును పెద్దాపురమును నుండి కాకినాడకు బయలుదేఱిరి దారిలో నీయవాంతరము వచ్చినది కాఁబోలును. ఈ యవాంతరము వచ్చుట కేమికారణమో యెవ్వరి కిని దెలియుట లేదు. కామేశ్వరరావును రక్షకభటులును నీవిషమ స్థితికి నిరవ్వులైపోయిరి. సుందరరావుమాత్ర మేదియో కాగితమును దన జేబులోనుండి దీసి దానిని జూచుచుండెను అట్లు జూచి చూచి రక్షకభటులను రమ్మని సంజ్ఞయొనర్చి కుడివైపునున్న డొంకలు దాటి పొలములోనికి కరిగెను.

అచ్చట వరుసగాఁ బదునాలుగురు పెడరెక్కలు విఱిచికట్టఁ బడి, యొకరికాలితో నొకరికాలికి లంకవేయఁబడి యందఱును గలిపి లంకవేసి కట్టిన పెద్దమోకుపగ్గము సమీపమునఁ గల జువ్విచెట్టునకు గట్టివేయఁబడియుండెను. సుందరరావునకుఁ దక్క తదన్యుల కందున్న రహస్య మేదియో బోధపడుట లేదు. వెంటనే జువ్విచెట్టునకు గట్టఁ బడియున్న త్రాటిని విప్పించి, తాముదెచ్చిన శృంఖలములు వారికి దగిలించి, రక్షకభటులమధ్య నాదస్యుల నుంచి వారినెల్ల పెద్దాపురము నకు దోడ్కొనివచ్చి బంధించి దస్యుదళనాయకుని మాత్ర మావలకు దోడ్కొనివచ్చి తనస్థానమునఁ గూర్చుండి, యిరుద్వారముల చెంతను

రక్షకభటుల గాపుంచి సుందరరావు దస్యుదళనాయకునితో నిట్లు మాట్లాడెను.

సుంద—నాగన్నా! ఇప్పుడు నీస్థితి యెంతవఱకు వచ్చినదో నీవెఱింగియేయుందువు. నీదుష్టచరిత్ర లోకమునకు వెల్లడియైనది. ఇప్పుడు పాఱిపోవుటకైన నవకాశము లేదు. ఇప్పు డీవేమందువు?

నాగ—అనుట కేమున్నది? కట్టుబడితిని. ప్రాణములపై నాసవిడిచితిని.

సుంద.—నిజ మెఱింగించినచో నీకేమైన లాభ ముండునేమో!

నాగ.—దాచుకొనకుండ సర్వ మెఱింగింతును అడుగుము.

సుంద—సంతోషము. కలక్టరువారి నేమి చేసితివి?

నాగ—వారు నాసన్నిధానమున లేరు. మేము పరాపాలెపురమున వీరేంద్రకేసరిచే పట్టుబడితిమి. అతనిచే దెబ్బలుతిని యొడలు తెలియక పడిపోయియున్న దొరగారిని వారి యర్ధాంగిని, దలాయితును దీసికొనిపోయెను.

సుంద—వారిని బట్టవలయునని నీవు ప్రయత్నించితివా? వీరేంద్ర కేసరి ప్రయత్నించెనా?

నాగ—కలక్టరుగారిని పట్టవలయునని నా యాశ కాదు. లక్షాధికారియగు సిరిపురపు శీతారామయ్యగారు భార్యాసమేతముగా విజయనగరము వివాహమునకై వెడలుచుండిరని తెలిసి వారిని దోచుకొనుట కట్టియుక్తి బన్ని గోతిపైఁ జాపగప్పి మంటిపొరతో బాగుచేసితిని. ఇంతట మోటారువచ్చినది. ఆగోతిలో బడినది. బండిలోనున్నవారు హాహాకారము లొనర్చిరి. గోతిలోఁబడి దెబ్బలుతిని మూర్ఛమునింగి యున్నవారిపై నాయుధములు వినియోగింపవలసిన పనిలేదు. కావున మాయాయుధములన్నియు బైననేయుంచి మేమందఱమును గోతదిగితిమి. వీరేంద్రకేసరి చటాలునవచ్చి మమ్ము ముట్టడించెను. పాఱి

పోవుటకైన నవకాశము లేక మేము దీసికొనిన గోతిలో మే మేబడి పోయితిమి నన్ను బంధించి, దెబ్బలుతిని పడిపోయియున్న నా మువ్వురను భుజములపై వైచుకొని తనసైన్యముతో వీరేంద్ర కేసరి వెడలిపోయెను.

సుంద — ఎంతటి ద్రోహ మాచరించితివి? సరే. వెనుకటి విషయములంగూర్చి నిన్నడిగెదను ? సమాధాన మిచ్చెదవా ?

నాగ — తెలిసిన తప్పక దాచుకొనను.

సుంద — ఇది నీహితుఁడగు కాంతారావా వచ్చుట ?

నాగ — ఇంతవఱకు మీరు గ్రహింపనే లేదా ? మీచే బంధింపఁబడిన బుడబుక్కలవాఁడే కాంతారావు.

ఆవాక్యములు విని సుందరరావు నిశ్చేష్టుఁడైపోయెను. ఒక్క క్షణమేమియు మాటలాడఁజాలక కట్టి యూరకొని మఱల నిట్లు ప్రశ్నించెను.

సుంద — అట్లహా! సరే. … రహస్యపరిశోధకుఁడగు హరిపురుషోత్తమరావు నీ కంతరంగికమిత్రుఁ డెట్లయ్యెను?

నాగ — నిజమైన హరిపురుషోత్తమరావును నేను బంధించి ముమ్మూర్తులాతని పోలికనే యున్న భీమారావను నా యనుచరు నొకని యాస్థానమున నిల్పితిని.

సుంద — గొప్పవాఁడవు ఎందులకుఁ జేసితివో యట్టి పని వానిచే నేల చేయింపలేదు ?

నాగ — కార్యసాధనమున కుపక్రమించితిని. అనుకొంటలోననే పిడుగుబడినట్లు ప్రప్రథమముననే వీరేంద్ర కేసరి సహాయమున వానిని నీవు బంధించివైచితివి. ఇంకేమి చేయఁగలను

సుంద — మంచిది నీకుట్రలో చామర్లకోట పోలీసువారు కూడ గలరా ?

నాగ — లేరు. లేరు నీవలెనే రక్షకభటులును మోసపోయిరి.

సుంద—బందీవాడను కూడ మీజట్టులోని వాడేనా?

నాగ—కాదు గాని మేము చెప్పినట్లు చేయుటకును—కని మొక్కింటి ఖైదురూపాయిలు వాని కిచ్చుటకు గూడ నిర్ణయము.

సుంద—నీ వీదొంగవృత్తిలో నెందులకు ప్రవేశించితివి?

నాగ—కాంతారావు వ్రాసి యిచ్చిన తనఖాదస్తావేజుపై దొంగితనముగా నేను చెల్లుబెట్టితిని. ఆరహస్యము బయటఁ బడుటచే గోడదాటుటకంటె నా కింకేమి గత్యంతరమున్నది. ఒకమారు గోడ దాటినవాని కనవరతమును గోడదాటుటయే వృత్తిగదా?

సుంద—కాంతారావు వ్రాసినది దొంగదస్తావేజేనా?

నాగ—అగును.

సుంద—నీవే వ్రాయించితివా? అందు నీకు వాటాయెంత?

నాగ—నేనే వ్రాయించితిని దస్తావేజుపై నప్పిచ్చునట్లు కూడ వలెను నొడంబరచితిని భూములు చూచికొమ్మని నన్నే నియమించెను భూములున్నవనియు, చాలను చినవనియు నమ్మకబుట్ట వచించి డబ్బిప్పించి పదునైదువందలు పుచ్చుకొంటిని.

సుంద—ఎంతమోసగాడవు చెల్లుబెట్టినందుకు ముడుల బుచ్చుకొను నిర్ణయమున్నదా?

నాగ—మొదట చెల్లుబెట్టు విషయము గూడ పదునైదు వందలలోనే యున్నదిగాని—కార్యమైన తరువాత బెదరించి యొకటి రెండువందలు లాగవలయు ననుకొంటిని.

సుంద—ఇట్టి దుర్గుణాభియుక్తుండగు నీవెందో రహస్యముగా బడియుండక మాతో వైరమున కేల సిద్ధపడితివి?

నాగ—యావజ్జీవమును రహస్యముగా బ్రదుకుట కష్టము లేక.

సుంద—వీరేంద్రకేసరి పేరుతో నాకు త్తరము వ్రాసినది నీవేనా?

నాగ—ఔను. నిజమైన వీరేంద్రకేసరి యారహస్యమును గని పెట్టియే కేసరిగుర్తు నేర్పాటు చేసికొనెను.

సుంద—కాంతారా వీ సంగతి మొట్టుంగ్గుంటివి గదా? కుంద నలా లడిగినప్పుడు సొమ్మిచ్చినది లేదని యుక్త పదిపదునైదు దినములలో నొసంగెదనని యొడంబడిక యుత్తర మేల నొసంగెను?

నాగ—నేను సదరు మాధవరావుని దస్తావేజుపైఁ జెల్లుపెట్టి వాని కెటులగింపవలయు నని వెడలితిని కాని యాతని దర్శనమైనది కాదు. రాగానే నన్నుఁ గలసికొమ్మని చెప్పవలసినదిగా వానియింటి యొద్ద చెప్పి నేను నాయింటికి బోయితిని. ఇంతలో మీరు పోలీసువారి శుభలేఖ నాకందినది. కథ తెలియుచున్నది. అతఁడు డాయుమంత మొట్టుంగ కట్లు వ్రాసియిచ్చెను.

సుంద—నీవు ధనవంతుఁడవు గదా? ఇట్టి ద్రోహ మాచరిం చుట కేమి కారణము?

నాగ—లక్షలు గడించిన నాకొక లక్ష గూర్చింపవలయు నను నాశ యుండకుండ నుండునా?

సుంద—స్వల్పలాభమును గాంక్షించి కాంతారావు గూడ నీ నీచోద్దేశమున కనుమతించెనా?

నాగ—ఆశాపిశాచపీడితునకు నుచితానుచితవిషయపరిజ్ఞానముండునా?

సుంద—దస్తావేజుపై నీ వెప్పుడు చెల్లుపెట్టితివి?

నాగ—మాధవరావు చనిపోయెనని విని కుందనలాలును బరామర్శింపవలయు నని వెడలితిని. అప్పు డాతఁడు కాగితములఁ బరిశీలించుచుండెను. పరామర్శయైనపిమ్మట "పనికివచ్చు కాగితములన్నియు జాబితా వ్రాసిపెట్టు" మని నన్నుఁ గోరెను. అట్లేయని వ్రాయుచుండగా కాంతారావు వ్రాసియిచ్చిన తనఖాదస్తావేజు గాన్పించినది. మాపరతుల ప్రకార మాతని కెటులగింప వచ్చునుగదా యని దానిపై జడిచప్పుడు లేకుండ చెల్లుపెట్టితిని.

సుంద—ఔనా? కుందనలా లడిగినప్పు డేమి చెప్పవలయు ననుకొంటివి?

నాగ—గడచినదియు నమ్మెప్పినవాండు వాస్తవమే యని యు, మీమామయే నాచేత వ్రాయించెననియు, చిత్రాలో జమకట్టుట మరచిపోయెననియు, సొమ్ము పోయినది గాని లేకున్న నిలువ లేదా గన బడియుండుననియు నచ్చజెప్పి నను కొంటిని. అట్లు చెప్పినచో నా తండ్రి నమ్మితీరును.

సుంద—అట్టి నమ్మకమున్న వాడ నేలపాలికి పోయితివి?

నాగ—కాంతారావువలన నారహస్యము బట్టబయలయిపోయి నప్పుడు పాలికి చేయుటయేమున్నది? ఈ కాగిత మేరెండు మూడు మాసములలో బయలుబడినచో నాకన్న గడసరిగా నేను తీర్పుడనై యుందును. ఇప్పుడు మాధవలాలు గతించుట—మరియు నాడే దస్తావేజుపై వ్రాలు పడి చెల్లుబెట్టుట—నాడే నాగన్న వెల్లడియగుట— ఇంకేమైన నున్నదా? నిజమునకు నేను హత్యాపరాధుడను గాకున్నను నామాట లెవరైన నమ్మెదరా? మాధవలాలునకు జంపి 22176 రూపాయిలపై చిలుకు హరించి దస్తావేజుపై చెల్లుబెట్టినవాడను నేనే యని యనుమానించి తన్ను జేకంబ మొక్కింపరా? ఈ యనుమానము చేతనే నోడ దాటితిని.

సుంద—నిజమైన వీరేంద్రకేసరి వృత్తాంతము నీకేమైనం దెలియునా?

నాగ—తెలియుట కేమున్నది. అతడే పాతూరి వీరన్న.

సుంద—ఆసంగతి నాకిదివరకే తెలియును. అతడు మిగుల బీదవాడుగదా? అతనికింత ధనమెట్లు వచ్చినది?

నాగ—నాకు తెలియదు.

సుంద—నీకును, వీరన్నకును విరోధమేల వచ్చినది?

నాగ—కాంతమ్మసంగతి మీరెఱుంగుదురు గదా?

సుంద—ఎఱుంగుదును. వీరేంద్రకేసరి చానములోనచ్చు దిన మున నన్వయముగ జూచితిని. వీరేంద్రకేసరిచెంత నేదియో మళయాళి

మంత్రియున్నది. అద్భుతగుణసంపన్నుఁడు. అట్టి చిత్రచరిత్ర గలవాని నిదివఱ కెన్నఁడును జూడ లేదు.

నాగ — ఆ కాంతమ్మ తలిదండ్రులు మిగుల బీదవారు. అందుచే గాంతమ్మ నమ్మి యాత్రద్రవ్యములో జీవింపవలయునని చూచుచుండిరి. నేనాపిల్ల గుణరూపాదులను గాంచి వరించితిని. కాని మావాండ్రా సంబంధమున కంగీకరింప లేదు.

ఎవరి కిష్టము లేకున్నను వధువునకైన యిష్టమున్నచో నేమోయని చూచితిని ఆమెకు నాయందిష్టమున్నట్లు గానరాదు. ఆమె వీరన్నను వరించినది. అట్టి సూచనలు గన్పడుచున్నవని యొక వృద్ధాంగన నాకెఱింగించినది. కాంతమ్మను స్వయముగా నడుగవలయునని యేను నాఁడా వృద్ధాంగనచేతనే గాంతమ్మను చెఱువుచెంతకు మాయోపాయమున రప్పించి యామెచే నేను దిరస్కరింపఁబడియు, వివాహపిశాచపీడితుఁడనై యామెను బలాత్కరింపఁ బోయితిని. అప్పుడా ప్రాంతమున నుండి పోవుచున్న వీరన్న కాంతమ్మ యాక్రందనమును విని చటాలున వచ్చి నన్నుఁగొట్టి యామెను విడిపించుకొనిపోయెను. మా వైరమున కదియే బీజము.

సుంద — వీరన్న మిగుల బీదవాఁడుగదా? అతఁడు మాత్ర మామెను బెండ్లియాడుట కోలి యివ్వఁగలఁడా ?

నాగ — ఇవ్వలేనిమాట వాస్తవమేగాని యెవని నెత్తినో గొట్టి యొసంగఁదలంచి యుండును. ప్రాయశః యందుకే మాశివలాలును జంపి యాత్రద్రవ్య మపహరించి యుండును. అతని యాశయు నిట్లు ఫలించినది. ఆతఁ డదృష్టవంతుఁడు గావుననే నాకండ్లలో గారమును గొట్టి నాచేతికిజిక్కిన కాంతమ్మను దప్పించుకొని పోయినాఁడు.

సుంద — సరి బాగున్నది. నీ జట్టింక నెంతమందియున్నారు?

నాగ — ఇంకను పదునాలుగురున్నారు.

సుంద——వారి పురుషోత్తమరావా చెప్పుట?

నాగ——అతఁడు మాబసలోనే యున్నాఁడు.

సుంద——మీబస యెక్కడ?

నాగ——చెప్పను.

సుంద——ధనము దక్కించుకొని మీబసకు బోవలయునని యున్నదా?

నాగ——అది ప్రాణికోటికి సహజము.

సుంద——నీవు చెప్పనంతమాత్రమున నేను దెలిసికొనలేనా?

నాగ——అది పరమేశ్వరవిలాసము.

సుందరరావింకేమియు ప్రశ్నింపక వానినిగూడ బంధించి తగినకాపుంచి యీసంగతి నౌకాదళమువారికి తెలియఁజేసెను. ఈనువార్తాకర్ణనము గని బుద్ధిచాతుర్యముచే జేసిన క్లైముసుందరరావుగారు తనకా నాటియుదయము పొందిన కమ్మకాగితము గ్రహించి యిల్లు చేరిపోయెను.

మూఁడవ ప్రకరణము.

సుడిగాలి.

నాగన్నయు, నాని యనుచరులును బట్టుఁబడి సుమారొక పదినములు గావచ్చినది. ఎప్పటికప్పు డేమిచేయవలయునో దెలియక సుందరరావూరక గొట్టుకొనుచుండెను. హత్యజరిగిన సుమారొక పది దినములైనను నింతవఱకు హంతకుని జాడయైన గనుగొనఁజాలక యితరవ్యవహారములలోఁబడి బుఱ్ఱ విఱుగ గొట్టుకొనుచుండెను.

ఒకనాఁటియుదయమున సుందరరావేమియో యాలోచించుచుండ నొకమహమ్మదీయుఁ డాతనిచెంత కరుదెంచి సలామొనర్చి

ఆతనిచే నాహ్వానింపబడి యొకచో కూర్చుండిన పిమ్మట వారిరువు రును నిట్లు సంభాషణకు దొరకొనిరి.

సుంద—అయ్యా! తమరెవ్వరు? వచ్చినపనియేమి?

అ-ర—అయ్యా! నాపేరబ్దుల్ రజాక్; నేను సర్కారు రహస్య పరిశోధకుఁడను. ఈగ్రామంబునఁ బదిమాసముల క్రిందట నేదియో హత్యజరిగినదఁట. ఇంతవఱకాహత్యాపరాధిని నెవ్వరును బట్టుకొన జాలకపోయిరఁట. అందుచే దొరతనము వారు నన్నీకార్యమునకు బంపించిరి. ఇదిగో! అధికార పత్రము.

సుందరరావు పత్రము గైకొని చూచి చాలసంతసించిరి.

అ-ర—ఇదిగో! దీనినిగూడ జూడుఁడు.

అని యింకొక కాగితమిచ్చెను. సుందరరావు కాగితముగూడ గైకొని చూచెను.

“పోలీసువారు హత్యావ్యవహారమును విరమించి, యిదివఱకొనర్చిన కృషియు, దానిఫలితమును అబ్దుల్‌రజాకున కెఱింగించి యిఁకముందు వానికి వలయుసహాయ మొనర్ప వలసినది.” అని దొరతనమువారు వ్రాసి పంపించిన పోలీసువారి యాజ్ఞాపత్రము.

సుందరరావు రెండును మఱలజూచి తాము చేసినపనియు, దాని పర్యవసానమును వానికెఱింగించి “ఇఁక మీకేమిగావలయునో కోరుఁడు. సహాయం బొనరింతుము” అని యనెను.

అ-ర—నేను మిమ్మిప్పుడు గోరునదేమియు లేదు. నేరము జరిగి చాలకాలమైనది. మీరు చెప్పినవిషయములు గూడ నాకంతగా నుపకరించునట్లు లేవు. తుదమొదలులేని యీవ్యవహారమున నెట్లు ప్రవేశింపవలయునో తెలియుటలేదు. అయినను నేనొకసారి కుందన లాలుతో మాట్లాడవలసియున్నది. ఒకమారు వచ్చెదరా?

సుంద—ఇప్పుడు నాల్గుగంటలు కావచ్చినది. అతఁ డీవేళ నింటియొద్దనుండఁడు. అతఁడు ‘బుధజనమనోరంజని’ అను నొక నాటక

సభ నేర్పాటుచేసి యున్నాఁడు దానికితో డాతని బంధువుఁ డొకఁడు బొంబాయినుండి యీ మధ్యనే వచ్చి యాతని కంపెనీచూచి యానందించి యీ వేసవిలో ఫిలుములదీయు నేర్పాటులఁ గూడఁ జేయించినాఁడు. ఆకారణమున సుందరరావు లీవ్యవహారములలోఁబడి తన మొదటి వ్యవహారమును మానుకొని మొల్లగుండచ్చుటనే యుండును.

అ. ర.—లాభనష్టము లేవ్యాపారమైన నేమి? ఫిలుముదీయు నప్పుడు స్త్రీపాత్రములు స్త్రీలే ధరింతురా?

సుంద—ఆహా!

అ. ర.—నేను నొక్కడికి బోఁగూడదా?

సుంద—అట్లనే బోవుదమురండు.

వెంటనే యిరువురును బజారుదాటి వెడలి సముద్రము చెంతనున్న నౌకరుచే తాము వచ్చినట్లు లోనికి వార్త బంపించిరి. కొంత సేపటికి కుంద. లాలీవాకువచ్చి యాయిరువురును నమస్కరించెను. సుందరరావు వెంటనే కుందలాలునకు రజాను స్నేహమును దెలిపి 'బంకిమారి-టికిరి' మని పరిచయముచేసెను. సుందలాలుగారలకు సమ్మతించి తన గుజ్జాపుబండి బిలిపించి దానిపై వచ్చినవారితో వసగృహమునకు వారికి దగుమర్యాదలు చేసి పిమ్మట యిట్లు సంభాషించిరి.

కుంద—సుందరరావుగారూ! మా మేనమామగారు గతించి పదిమాసములైనది మీ పోలీసువారి సత్తువ లోకమునకు వెల్లడియైనది. ఇంకిప్పుడు మీరుమాత్ర మేమిచేయఁగలరు. నాయదృష్టము దాపి నా కపకారమొనర్చినవానిని బట్టి శిక్షించి ఋణముతీర్చుకొనుటకు సత్ప్రాప్తము నాకులేకుండ నాపరమేశ్వరు డొనర్చెను ఇంకెవ్వరు ప్రయత్నించినను వృథాయాసమేగాని హంతకుఁడు దొరకఁడు.

రజా—విచారింపకుము. ఎంత యాయాసమైనను మేమువడి నీకోర్కె చెల్లించెదము పాపమునకు దగు ప్రాయశ్చిత్తము జరిగితీరు నని నమ్ముము. పాపాత్ముల శిక్షింపకుండ బరమేశ్వరుఁ డెన్నటికిని

క్షమించఁడు. ఇదివఱకు మీ మేనమామగారికిని వానికిని బెజవాడలో జాలపరిచయముగలదు. ఆతని మరణమును గూర్చి నేను విచారించుచునే యున్నాను నేనా హంతకుని బట్టితీరెదను. సంగతులన్నియు సుందరరావుగారి వలన వినియే యున్నాను. అందుచే మిమ్మెన్నియో ప్రశ్నలు వేయవలసినపనిలేదు. నేవేసిన ప్రశ్నలకు సమాధానమిండు. మీ మేనమామగారి కీగ్రామమున విరోధులెవరైనఁ గలరా?

సుంద — లేరు. లేరు.

రజా — ఎంతమంచివారికైనను నొకరిద్దఱు విరోధులుండకుండ నుండరు. పోనిండు. మీమాటప్రకారము లేరేయనుకొందము. మీ మామగారు దినచర్యపుస్తకము వ్రాయుచుండెడివారు. ఆపుస్తక మొకసారి చూడనిచ్చెదరా?

సుంద — అందేమియుండును? గతించినవారి రహస్యము లేవైనయున్నచో నవిధముగాఁ బైటఁబెట్టుట మనకు భావ్యమా?

రజా — బయటికేలవచ్చును. సుందరరావుగారికిఁ గూడ చూపింపను. నేను చూడకతప్పదు. రహస్యవిరోధు లెవరైన నుండవచ్చును. వారినిబట్టుకొనుటకా రహస్యములు మన మెఱుంగకతప్పదు. అట్లెఱుంగకున్న మీమామయొక్క పగ నెట్లు తీర్చుకొనఁగలను? మా యధికారులకు జూపింపకుండ వారి దినచర్యపుస్తకము నాకొసఁగుట మీకును — మాకును గూడ క్షేమము.

సుంద — మిత్రుఁడా! సందేహ మెందులకు? నా కాయూహయే తోచినదికాదుగాని తోచినచో నాఁడే యడిగి యుందును. దినచర్యపుస్తకము వారికిమ్ము.

సుందరరావేమియు మాట్లాడఁజాలక లోనికిఁబోయి పుస్తకము తెచ్చియిచ్చెను. రజా తాపుస్తకము చేతఁబట్టుకొని "అయ్యా! ఇది యంతయు సావకాశముగా జూచి రేపువచ్చి మాట్లాడెద నిప్పటికి సెలవొసంగుఁ" డని సుందరరావుగారితో వెడలిపోయెను.

అబ్దులుజాకు నాటిరేయి మాధవలాలు వ్రాసిన దినచర్య పుస్తకమును మిగుల జాగరూకతతో జదివి, కావలసిన విషయము లన్నియు సేకరించుకొని నాటి రేయిగడపి మఱునాఁ డుదయమే సుందరిగారి గృహమునకు నరిగి యాతనితో మాట్లాడి యచ్చటనుండి కుందనలాలు గృహమునకు వెడలి యాతనితో మాట్లాడవలసియున్న దని చెప్పి యాతని నొకచోఁ గూర్చుండబెట్టి యిట్లు ప్రశ్నించెను.

రజా—లాలూ! ఈదినచర్యపుస్తక మీవెవ్వరైనఁ జూచితివా?

కుంద—అతిసిరహాస్యములతో నాకేమిపనియున్నది. వ్యవహార విషయములందు వ్రాయుదును. తక్కిన విషయములతో నాకు నిమిత్తము లేదు.

రజా—ఉండదను నమ్మకము దీనిని జూచినతరువాత గలిగినదా? అంతకుమున్నే కలిగినదా?

కుంద—మొదటినుండియు నాకానమ్మకము గలదు. కావున నే నాపుస్తకము జూడలేదు.

రజా—నీకట్టినమ్మకము గలుగుట కొకమార్గమైన నీవా పుస్తకము జూచియుండవలయును. లేదా యింకొకరైన నీకు జెప్పియుండ వలయును.

కుంద—అట్లుగాదు. నడవడికనుబట్టి గుణము గ్రహింపఁ బచ్చును అందున మామామ విషయమై నాకు తెలియదా? అంతియే గాక నే నాపుస్తకము జూడలేదు. చూచినచో జూచి నట్లే చెప్పుదును. లేదని యబద్ధమాడవలసిన యావశ్యకము నాకేమున్నది? అందువలన లాభమేమున్నది?

రజా—నీవు కుశాగ్రబుద్ధిగలవాఁడవు. మీ మామమపోయిన తరువాత నీ పుస్తక మేరికైనఁ జూపితివా?

కుంద—ఇది మఱియు బాగున్నది. మేగుసంబంధమున్న వాఁడను నేను జూచుటకే నా కిష్టము లేనప్పుడు బరులకుఁ జూపింతునా?

ఈదారుణము జరిగినమఱువాఁడే యిట్టివన్నియు గట్టఁగట్టి యినుపపెట్టె కడుగున నున్న యఱలోఁ బెట్టితిని. నేఁడు మీరు గోరుటచే బైకి దీసితిని.

రజా—సరే. నీ నిపుణత్వము జూడ లేదను నమ్మకము నాకు గుదిరినది. నాకు పెట్టెలోని గొలుసు కేమి పోయినదా? కాగితము లేమైనఁ బోయినవా?

కుంద—కాగితము లేమియు బోయినట్లు లేదు.

రజా—అట్లయినఁ జెప్పుమా? "బి" అను కాగితములకట్ట నొకమారు దెమ్ము.

వెంటనే కుందనలాలు లోనికరిగి పెట్టెతెచ్చి వెతకి వెతకి యీవలకువచ్చి "అయ్యా! అట్టి గుర్తుగల కాగితములకట్ట యేమియు లేదు" అని చెప్పెను.

రజా—బాగుగా చూచితివా? "బి-బి" అని కట్టమీఁదనే వ్రాసియుండును.

కుంద—చూచితిని. అట్టిదేమియు లేదు. సందియముగానున్న తమరు గూడ వచ్చి చూడుఁడు.

రజా—నేను వచ్చి చూచుటెందులకు? నీ వాక్యములయందు నీమాత్రపు నమ్మకము లేదనుకొంటివా? ఐనను నొకమారు నిదానించి చూతుము.

కుంద—మీ యెదుటనే జూపెదను. రండు. రండు.

అని బలవంతముచేసి రజాకు నినుపపెట్టెచెంతకు దోడ్కొని పోయి యచ్చట గూర్చుండఁబెట్టి యొక్కొక్క కాగితముల కట్టయే దీసి వానికి జూపుచుండెను. రజాకుగూడ మిగుల శ్రద్ధాభక్తులతో నొక్కొక్క కట్టనే విప్పి యం దున్న కాగితములెల్లఁ బరీక్షించి మరల యథాప్రకారముగఁ గట్టఁగట్టి యొకచో నుంచుచుండెను. ఇట్లుచూచు

న్న సమయమున నాతెను కేదియో యొక కాగితముపై నోఁగుర్తు కనిపించినది. కుందనలాలు జూడకుండ మిగుల చాకచక్యముతో నాగుర్తున్నంతవఱకు నా కాగితమును జింపి రహస్యముగా దనయంగీలో భద్రపఱచి మఱల నాకట్టగట్టి దానిపై నేదియో గుర్తుంచుకొని యాకట్ట మిగిలిన కట్టలతోఁ గలిపివైచెను. కుందనలాలాకట్టలన్నియు బెట్టెలోఁ బెట్టి బీగమువైచి—

“అయ్యా! నే నెఱింగి యున్నంతవఱకు కట్ట కాగితమును సిం దూండి పోలేదు. పోయినచో బోలీసువారి కెఱిగింపకుండ నూరకుం దునా? ఏనను దెలియక కడగుచుంటిని. 2-వ లాను కాగితముల కట్ట యొకటి యున్నటు లాదినచర్యపుస్తకములో మామామ వ్రాసియు న్నాడా?” అని కుందనలా లడిగెను.

“లేదు. లేదు. పెట్టెలోని కాగితము లన్నియుఁ జూచవలయు నని యిట్టి యుక్తిబన్నితిని. చూపి ఫ్రువుని కోరించో నీవు చూపింప నేమోయని నిన్నొక సంశయుంచితిని. క్షమింపుము. ఇంకొక సంగతి. మీ మామ నీకు వ్రాసి రిజస్టరు చేయించిన విల్లు నా కొకమారు జూపెదవా? అట్లు చూపుటవలన నీకు లాభమేగాని నష్టములేదు” అని రజాకనియెను.

“అట్లే యొసంగెదను. అందేమి నష్టమున్నది” అని కుందన లాలు లోనికరిగి యా కాగితము దెచ్చి యిచ్చెను.

రజా కా కాగితమును దనయంగీలో భద్రపఱచుకొని యా విషయములు గట్టిపెట్టి ఫీజువానికిఁ జెప్పినట్లు గటించియు, నాటకముకంపె నీని గుఱించియు, దాని లాభనష్టములను గుఱించియు ముచ్చటించు మఱల వచ్చి మాట్లాడెదనని యాతని సమ్మతిగొని వెడలి పోవుచుఁ దనలోఁ దానిట్లు వితర్కించుకొనెను.

“నిజముగా బెట్టెలో నుండవలసిన యాకాగితములకట్ట యెవ్వరి చేతులలోనో బడిపోయియే యున్నది. ఎవ్వరో యనచేం? నాధన

లాలుని జంపి, యా ద్రవ్యమును హరించినవాఁడే యా కాగితములకట్ట గూడ హరించి యుండును. పోయిన సొమ్ముకంటె కాగితములకట్ట విలువయైన దని నా యభిప్రాయము. అట్లుండి కాగితములతో గుందనలాలునకుఁ దక్క తదితరులకుఁ బనిలేదనుట ముమ్మాటికిని నిశ్చయము. కుందనలాలే యా కాగితముల సంగతి నెట్లో గ్రహించి ఘోరమొనరింప సాహసించెనా? కుందలాలున కంతి ధైర్యమున్నదా? హాటకేయు వాని ద్రోహమును గంటి కనుగొను నసిమాలనుండి వాఁడిట్టి ఘోర మొనరించి యుండును; అతనిపై ననుమానము లేకుండ నుండుటకై సినిమాకు వెడలి—యీ కార్యమునకు కింకొకని నియమించియుండునా కా వచ్చును. అట్టి సంకల్ప మున్నవాఁడు గావుననే మాధవలాలును జంపుట కింకొకని నియమించి చూచినదే చూచుటకు రెండుమారులును సినిమాకుఁ బోయెను.

అట్లనిన మాత్ర మొటనుకొనవచ్చును. కుందనలాలాసమయమున కక్కడ లేకుండఁ బోయినచో నాతనిచేఁ బ్రేరేపింపఁబడి మాధవలాలును జంపినవాఁ డూరక రిక్తహస్తుఁడై పెట్టెయందంతద్రవ్యమును విడిచి స్వల్పద్రవ్యముతో బోవునా? రొక్కము హరించినవాఁడు నోట్లను మాత్రము హరింపఁజాలఁడా? హరించినచో గుందనలాలు మాత్రము వాని నేమిచేయఁగలఁడు? పోనీ సమానస్కంధుఁడై వానితోఁ దగవులాడినచో దనగుట్టు వెల్లడియగు నను భయము వానికి గుదయించదా? ఈకారణముచే గుందనలాలు భయము మాత్రనికి లేదు. కావున నోట్లు గూడ హరించియే యుండును. కావున—ఇప్పుడా నోట్లు పోలేదు గావున నిది కుందనలాలుచే బ్రేరేపింపఁబడినవాని కృత్యము గాదని తేలుచున్నది. అదియును గాక యిట్టి దుర్మార్గ మొరులచే జేయించిన నీ రహస్య మెప్పటికైన వెల్లడియగు నను సంశయ మాతని కుదయింపకుండునా? అట్లుదయించినవాఁ డిట్టి ఘోరకార్యమున కొరుల నియ

మించుచూనా? యుండును. కనుక నీహత్య మాలతి స్నేహితులది మాత్రము గాదు.

పోనీ యింకను సంబంధములేని చోరులచే నీహత్య జరుగబడి యుండునా? అట్లైన నింటిలో నున్నట్టి మాధవలాలును జంపి ధనము తస్కరించుకొని పోవుదురు గాని పెట్టిలోని యందుండి తీసి యున్న 2 వ కాగితముల కట్టను దీసికొనిపోవుదురు? వారికి ధనముతోనే గాని యీ కాగితముల కట్టతో నేమిపని యున్నది? తాకట్టువస్తువులు విడచి, నోట్లకట్ట విడచి, స్వల్పరొక్కముతో, దనకగత్యములేని కాగితముల కట్టతో నిజమైన చోరు డెవ్వడైనను నిష్క్రమించునా? అట్లెవ్వడైనను వెడలడు. కావున నిది చోరకృత్యము గాదు.

అట్లయిన గుందనలాలే స్వయముగా నీహత్య చేసియుండునా? కుందనలాలు మాత్ర మెట్లీహత్య జేసియుండును? ఇనుపపెట్టిలోనుండి పోయిన కాగితముల కట్ట యొకటియే యాతనిపై ననుమానము గలిగించుచున్నదిగాని వేఱొక్క యాధారమును గాన్పించుటలేదు. నిజముగా నాతం డీకాగితముల కట్ట విషయమై యసత్యమాడుచుండెననియే నా యభిప్రాయము. అట్లుగాదేని యీ కాగితముల కట్ట పోయి నట్లాతడు పోలీసువారి కెఱుకం జేయవలసినదే గదా? దినచర్యపుస్తకములోని విషయములను బట్టిచూడ నా కాగితములు గుందనలాలునకుం దక్క తదితరుల కవి నిరుపయోగములు. కావున గుందనలాలే యా కాగితముల నపహరించి యుండవలయును. కాని యాతం డీకాగితము లెప్పు డపహరించి యుండును? మాధవలాలు చనిపోయిన పిమ్మట—కుందనలాలు సర్వస్వతంత్రుడై పోయిన పిమ్మట—ఈదొంగతన మేల గావలెను? మాధవలాలు జీవించియుండగనే కుందనలా లాకాగితములు హరించి యుండవలయును. అట్లైనయెడ పోయిన కాగితములు మాధవలాలు మరల వ్రాయలేడా? అసలా నీకాగితములకట్ట దొంగలతో లహ

రించి—మనుజుల ప్రాయమునను సమస్థానము గలిగినవాటినే కుందనలాలు మాటాడకుండ మాధవలాలును జంపియుండవలయును. అట్లేనైన నినుపపెట్టెలో మిగిలిన కాగితములపై నెత్తురుమరక లెట్లువచ్చెనవి? అనగా మాధవలాలును జంపినపిమ్మట నీయినుపపెట్టె సవరించియుండును. అతడు మున్నే కాగితములకట్ట హరింపబడియున్నచో మాధవలాలు గతించిన పిమ్మట యినుపపెట్టె సవరింపబడ నవసరము లేదు. అట్లు కాగితములగట్టకై యినుపపెట్టె సవరించుటచేతనే వాని బొటనవ్రేలినున్న రక్తపుడాగు కాగితముపై బడినది. ఇంక నీబొటనవ్రేలిగుర్తు సాధారణముగా గాని యీపెట్టె సవరించినవా రెవ్వరో కనిపెట్టవలయును. అప్పుడు దొరకినవాని వ్రేళ్ళలో సాధారణముగానుంచుకొనుట కెట్టి యభ్యంతరమును లేదుగదా? ఒకవేళ దొరికెనేని మిగిలినవారామును ప్రమాణమునకే కట్టుబడుదురు. కాని యీబొటనవ్రేలి గుర్తునుబట్టి మనము వాడెవ్వడో కనిపెట్టుటయే కష్టము. కాని యీబొటనవ్రేలి గుర్తులను దీసికొనుటయే మిగుల దుర్భరము. ఎవరి గుర్తులని తీసికొనగలము. ప్రస్తుతము కుందనలాలునుండియు, వాని ప్రియమిత్రుఁ డెవ్వఁడో వాని నుండి, నాగన్న కాంతారావులనుండి యీ బొటనవ్రేలి ముద్రలను దీసికొని పరీక్షింపవలయును. కాని యీగుర్తులను దీసికొనుటయే మిగుల దుర్ఘటము. అట్లుదీసికొనుట కేదేని గొప్పయుక్తి పన్నవలయును. అట్లేదియేని యుక్తిపన్ని కార్యమును సాధించువరకీరహస్యమును బయటకు పోనియరాదు. నాగన్న కాంతారావులనుండి యీ గుర్తులను దీసికొనుట మిగుల సులభము వారిద్దరు నిర్బంధింపబడియున్నారు గావున సుందరరావుగారిద్వారా వారిబొటనవ్రేలిముద్రలను నిముషములో సంపాదింపవచ్చును. కాని కుందనలాలునుండియు, వాని యనుచరులనుండియు నట్టిగుర్తులను దీసికొనుటయే మిగుల దుర్ఘటము. దుర్ఘటకార్యము గావున విశేషప్రయత్నము నొనర్చి జయమందవలయును.

ఇంతకును నేనుకొన్నంటుల వారివారి బొటనవ్రేలి ముద్రలను దీసికొని తరువాత తరువాత వాగుర్తులను, ఇనుపపెట్టెలోనుండి కొంద ఱలాలు జూచినచో నేను సంపాదించిన బొటనవ్రేలి ముద్రలకు సంబంధమేమైన నుండునో? ఉండదో! ఉండకున్న వృథాయాసమే గాని ఫలితమేమియు నుండదు. మరల పునఃప్రయత్నము నొనరింపవలయును. ఈలోపున నీవిషయము నెల్లరికై వారి కార్యసాధనమున కాటంకము రావచ్చును.

అట్లెట్టి యూట నెవ్వరు రానుండఁ బూనుకొనుట, సిబొటన ముద్రలను, దినపత్రికలో పుటలలో సంబంధనలాలు చనిపోయినవానిఁ వ్రాసిన కాగితములను, పోయిన కాగితములు కొన్నియు సంపాదింపవలయును. అట్లు సంపాదింపఁ గలిగితినేని కార్యసానుకూలమైనట్లే. తరువాతగాని హంతకునిజాడ లరయుట కవకాశము లేదు. ఈపని యత్యంత శీఘ్రముగా సాధించి నాతెలివితేటలు చింపుకొనవలయును" ఇట్లనుకొని రజాకు తనబసకుఁ బోయెను.

నాల్గవ ప్రకరణము

విశ్వపరావు

మఱునాఁడు నాలుఁగు గంటలవేళ సుందరాకారుండగు నొక పురుషుఁ డొద్దుబండిపై "బుధజనోరంజని" నాటకపు కంపెనీచెంతకు వచ్చి యచటనిగ ద్వారపాలకున కేదియో కాగితమిచ్చి లోనికిఁ బంపెను. భటుఁడును కొంతసేపటికి వెలుపలకు వచ్చి ద్వారముచెంతనున్న వానిని "లోనికి దయచేయుఁ" డని దోడ్కొనిపోయి కుందనలాలున్న స్థలంబున విడచి భటుఁ డావలకుఁ బోయెను.

అట్లు వచ్చిన వానిని కుందనలాలు బాగుగా గమనించి చూచి "దయసేయుఁడు విశ్వాసరావుగారూ!" అని యొక యాసనమును జూపి యాతఁడు కూర్చున్న పిమ్మట వారిరువురు నిట్లు మాట్లాడుకొనిరి.

కుంద—తమ నివాసస్థలము కాకినాడ యేనా?

విశ్వా—ప్రస్తుతము కాకినాడయే.

కుంద—కస్తూరిమోహనలాలునకును మీకును స్నేహమెట్లు కలిగినది?

విశ్వా—వారికిని మాకును జాలవ్యవహారము లున్నవి. వారికి నేను బేరములు దీసికొనివచ్చుచుందును. ఆకారణముననే వా రెంత మున కైనను వడ్డీ లేకుండ నోటుపై బదులిచ్చుచుందురు. మాకిరువురి కంతసన్నిహితముగా వ్యవహారము జరిగిపోవుచున్నది.

కుంద—అట్లయిన మీరు భాగ్యవంతులనుమాట. ఇట్టి మీరు నాయొద్ద జీతమునకుఁ జేరుటకుఁ గారణమేమి వచ్చినది?

విశ్వా—నేను భాగ్యవంతుఁడనుగాను. వ్యవహారసౌందర్య [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] యున్నది. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రకటన [illegible] నేను [illegible] [illegible] పేరును [illegible] నే [illegible] కస్తూరిమోహనలాలుగారి [illegible] దెచ్చితిని. మీ రాంధ్రదేశమున కనలేని యశోలక్ష్మిని దెచ్చిరి. చాలమంది యుపకారము లొనర్చు

చుండిరి. అట్టిమీరు నా అభిలాషమునీడేర్చి నన్ను గ్రహింపగలందులకు గోరుచున్నాను.

కుంద — మీరే యేపాత్ర లభినయింపగలరు ?

విశ్వా — రాజు మొదలు పరిచారకునివరకు కన్ని పాత్రములును ధరింపగలను గాని స్త్రీపాత్రము లభినయింపలేను. నాశక్తి వంచన లేకుండ మీరిచ్చినపాత్రలో బని చేసి ప్రజల మెప్పొందు గాంచగలను.

కుంద — ఇదివర కేయేపాత్రలధరించిరి ?

విశ్వా — సత్యవంతుడు, పురూరవుడు, విశ్వామిత్రుడు, శిశుపాలుడు, యుగంధరుడు, బృహదశ్వుడు మున్నగు పాత్రలు ధరించితిని.

కుంద — మంచిది. మేము తెలుగు నాటకములాడెదము. నూతన త్సరమునకు రెండు నెలలు దగ్గరకాబట్టి నాటకమునకు [illegible] యిందరకుంచకుండ ఫిలిములు తీసెదము. ప్రస్తుతము స్వర్గారోహణ కథ ఫిలిమునందీయుటకేర్పాటులు జరుగుచున్నవి. ఒక నెలదినములలో ప్రారంభించెదము. ఈ పుస్తకమందు మేమిచ్చు పాత్ర [illegible] సంతోషపరుపుము. అప్పుడు మీ శక్తిసామర్థ్యము [illegible] మీకు ఫిలిములో కొక ముఖ్యపాత్ర నొసంగెదను. మీకు నెలకెంతజీతము కావలయును ?

విశ్వా — తమరు నెల కెన్ని నాటకములు ప్రదర్శించెదరు ?

కుంద — ఇప్పుడు రెండుమూడు మాత్రము ప్రదర్శించుచున్నాము. పైనెలనుండి నాలుగు ప్రదర్శింపవలయునని యున్నది. దానికి దగు నేర్పాటులన్నియు జేసితిమి.

విశ్వా — సంతోషము. ఇంతకింపెనీ స్థాపించినప్పుడు నెలకు నాలుగునాటకములైన ప్రదర్శింపకున్న నష్టమువచ్చును. నాసామర్థ్యమును జూచియే జీతమేర్పాటుచేయ వచ్చును.

ఇంతలో వీరరాఘవరావు దెంచి కుందనలాలును గాంచి:—

"మిత్రమా! మొన్న మనము ప్రదర్శించిన "రుక్మిణీకల్యాణము" మాటల ప్రదర్శనమయినను ప్రజలు గోరుచున్నారు. రేపుగాని, యెల్లుండిగాని ప్రదర్శింతమా ?" అని యడిగెను.

కుందనలాలా వాక్యములు విని...

"విశ్వాసరావుగారూ! రుక్మిణీకల్యాణములో మీ కేపాత్ర మైన వచ్చునా ?" అని ప్రశ్నించెను.

"చిత్తము. శిశుపాలు నభినయించియున్నాను." అని విశ్వాసరా వనియెను.

"వీరరాఘవా! అట్లయిన రేపు రుక్మిణీకల్యాణము ప్రదర్శింపఁబడునని ప్రకటనఁ జేయింపుము. అందు శిశుపాలునిపాత్ర సంగీతనాట్యాభినయములు మిగుల ప్రసిద్ధికెక్కి యనేకబంగారుపతకములు బడసిన విశ్వాసరావుగారు ప్రదర్శింతురని ప్రచురింపుము. మరియు రేపు నాటకము గావున నేడు నాటకము రిహార్సలునకు పాత్రధారులను సిద్ధముగా నుండుమనుము." అని కుందనలా లనెను.

విశ్వా—అయ్యా! నే నొకసారి నా పాత్రమూ మరొకసారి చూచుకొనవలయును. నాటక మొకమారు ఇప్పించుడు.

కుంద—వీరరాఘవా! నీ వొకసారి నాటక మిమ్ము. తరువాత నే జెప్పిన యేర్పాటులు జేయుటకు పొమ్ము.

వెంటనే వీరరాఘవరావు రుక్మిణీకల్యాణమును దెచ్చి విశ్వాసరావున కొసంగి వెడలిపోయెను.

కుంద—విశ్వాసరావుగారూ! నాటకమైన తరువాత జీత మేర్పాటుజేసికొని షరతులు వ్రాసికొందము. మీరింతవరకు "సుబ్బరామయ్య హోటలులో" భోజనాదికములు నిర్వర్తించుకొనుడు.

అని యొకనిఁ బిలచి నౌకరుచేతి కిచ్చి విశ్వాసరావుగారిని సుబ్బరామయ్యహోటలులో ప్రవేశపెట్టుమని యాజ్ఞాపించెను. విశ్వాసరా వాతనితో వెడలెను.

నాఁటిరాత్రి నాటకము ప్రదర్శింపఁబడినది. అందు కే వలము శిశుపాలునిపాత్ర ధరించినవిశ్వాసరా వభినయమును గుఱించియు, రాగజ్ఞానమును గుఱించియు ప్రేక్షకులెల్ల పొగడిరి. నాటక సంఘాధికారియగు కుందనలాలు కూడ మెచ్చుకొనెను. మఱునాఁ డాతనిగాంచి "మూఁడు సంవత్సరములు విడువకుండనుండెడు పద్ధతి మీఁద నెలకేఁబదిరూపాయి లిచ్చుటకును, మూఁడువందలడ్వాన్సుగా నిచ్చుటకును, నెలకు బదిరూపాయిలు వేతనమునుండి యడ్వాన్సు తీరువఱకు తీర్చుకొనుటకును, కుందనలాలునకుఁ గోపమువచ్చి పొమ్మనినచో నప్పటికి నిల్చియున్న యడ్వాన్సు వదలుకొనుటకును, విశ్వాసరావునకుఁ గోపమువచ్చి వెడలిపోఁదలఁచినచో నిల్చియున్న యడ్వాన్సునకు రెట్టింపు నిచ్చిపోవుటకును షరతులు నిర్ణయించుకొని యొకరికొకరు బాండులు వ్రాసికొని సంతకములు చేసి రిజష్టరు చేయించుకొనిరి. వెంటనే "కాకివాడ వెడలి రేపుదయమునకు వచ్చెద" నని కుందనలాలుచెంత విశ్వాసరావు సెలవుదీసికొని వెడలిపోయెను.

నాఁటి మధ్యాహ్నమే రజాకు సుబ్బరామయ్య హోటలునకు ఫలహారమునకై వచ్చెను. ఆసమయముననే కుందనలాలు, వీరరాఘవరావుతో సుబ్బరామయ్య హోటలునకు వచ్చెను. రజాకు వారిని బలుకరించెను. వారును చిఱునవ్వుతో రజాకును బలుకరించి "కార్యమెంత వఱకైన" దని ప్రశ్నించిరి.

"నాటకమీఁద నను [illegible]నది. ఒకవిధముగా ప్రయత్నించుచున్నాను. ఒకపత్రము [illegible]వారిలో దొంగతనమువారిచెంత [illegible] కుందనలాలుచెంతనే [illegible] కూడ బహుమానము దీని కొఱకే [illegible]మాత్ర [illegible] వినవి" రజా కనెను.

"[illegible]దన్నైనను నాకు చెప్పవలయును. [illegible] వానినే [illegible] యొసఁగెదను [illegible] లిచ్చెదను." అని కుందనలా లనెను.

"నా శ్లోకమును అనుకూలమైనదానికంటె విశేషముగా లభించు నప్పు డంతకంటె విశేషముగా ప్రయత్నించి జయము గాంచెద" నని రాజా కనియెను.

వారు ఫలాహారము లారగించుచునే యిట్లు మాట్లాడుకొనుచుండిరి. రాజా కేమిటో వీరరాఘవరావువైపు జూచి మాట్లాడుచు ఫలహారము మీదికి జేయి పోనిచ్చెను. ఆ చేయి సరిగా ఫలహారముపైబడక బల్లపై బడినది. అందుచే రాజాకు ఫలహారములవైపు జూచెను. అప్పు డా కాగితముపై:—

వ విల్లువ్రాసితివి. ము

అను వాక్య మసంపూర్తిగా గాన్పించెను తటాలున నాయుపాహారమును బల్లపై గ్రుమ్మరించి యా కాగితము తీసి చూచెను. అది యొక పెద్దకాగితముపై పద్ధముగా వ్రాయబడిన కాగితపుపీలిక. అం దిట్లున్నది.

ములు విజృంభించుటచే
ష్టరు చేయించి వి
నవిల్లువ్రాసితివి ము
ద్దూలుచెప్పి మిూ [illegible] మానసము
[illegible]
సరిగాని మార్గములను
బుద్ధి కొరకొనవ
యుంచి వేసినను.

ఈ వాక్యములచే యుండెను. వెంటనే ఫలహారముల మాని ఫలహారములున్న బల్లపై నొకచోట దాచబడియున్న కాగితము నెత్తిగైకొని పరిశీలించి చూచెను. ఎన్ని మారులు మరుగవైచినను దాను జూచిన కాగితపుముక్క కా సంబంధమున్న కాగితపుముక్క మాత్రము గాన్పిం

పడెను. తిని పార వైచిన కాగితముల డబ్బా చెంతకరిగి యందున్న కాగితము లన్నియు దీసి పేంతో మనస్సునకూడ పరీక్షించెను. అందు కూడ వానిని నా కాగితపు చీలిక కాన్పించలేదు. వెంటనే చేతులు గడుగుకొని ఫలహారములు దినుచున్న వారి చెంతకరిగి వారి వారి చెంతనున్న కాగితములు గాంచెను

రాజు [illegible] యోగియూ చూసియు, వానికి గావలసిన కాగితము మీదనేమో యని యు [illegible] నాశ్చర్యముతో జూచుచుండిరే గాని యొక్కరును ఫలాహారము జేయుట లేదు. తిరిగి తిరిగి యన్నియు జూచి పిదప రాఘవరావున కొసంగిన ఫలాహారమును గాంచి యందొక కాగితపు చీలిక యుండుట జూచి పటాలున దానిని దీసెను వెంటనే తన జల్లలచే [illegible] తన చెంతనున్న ముక్కతో గలిపి చూచెను. సరిగా సరిపోయెను. [illegible] కెంతయో సంతసించి [illegible] చూచెను. ఇం దిట్లున్నది.

నా మేనల్లుని దగ్గఱ
నిధివఱకు వ్రాసిరి
ల్లురద్దుచేసి రెం
డలవానికి బు
లువఱకు నాని
ప్పటికిని వాడు
గానిచో మొదటివి
విల్లు రిజిష్టరు చే

అతఁ డెంతయో సంతోషించెను. అప్రయత్నముగా నాతని కార్యభారము చాలవఱకు తగ్గిపోయినట్లున్నది. రెండును గలిపి చూచెను. అది యిట్లున్నది.

సామెకల్లుని దుర్గుణములు విజృంభించుటచే
నిదివఱకు వ్రాసి రిజిష్టరుచేయించిన వి
ల్లురద్దుచేసి రెండవ విల్లు వ్రాసితిని. మ
ఱలవానికి బుద్ధులుచెప్పి మూఁడు మాసము
లవఱకు వాని నడతను గనిపెట్టి యు
ప్పటికిని వాఁడు సరియైన మార్గమునకు
రానిచో మొదటివిల్లు రద్దుజేసి రెండవ
విల్లు రిజిష్టరు చేయించి వేసెదను.

ఇట్లున్న వాకీలీసులలోని యర్థమును గ్రహించి రాజాకేమియుతో యాలోచించి యాహారోటలు యజమానుఁడగు సుబ్బరామయ్యను బిల్చి తినుబండారములు పొట్లములుగట్టుటకై తెచ్చిన కాగితముల కట్టజూపి "యివి యెచ్చట కొంటివి" అని ప్రశ్నించెను.

"చిత్తుకాగితము లొకచోటనే కొనను. మాకు తెగ నమ్మకొన్న వాఁడే ఖచ్చితముగా నిలుకడగలవాఁడని నిలువయుండును. అందుచే నిది యెవరిగ్గ నమ్మినకొన్నదో నాకు జ్ఞాపకము లేదు." అని సుబ్బరామయ్య యనెను.

ఇఁకేమి చేయవలయునో రాజాకును కేమియు బోధపడలేదు. ఈచిత్తుకాగితము లెట్లువచ్చెననియు, అట్లువచ్చుట కవకాశము గల్పించినవారే యీ హత్యలో ముఖ్యముగా పాల్గొనియుండిరనియు నాతనికొక దృఢమైన నమ్మకము కుదిరినది.

సుబ్బరామయ్య నింకేమియు ప్రశ్నింపకయే తన ఫలహారమును ముగించుకొని యాతని కీయవలసిన రొక్కమిచ్చి వెడలిపోవుచు నిట్లనుకొనియెను.

"జరుగుట కవకాశములేని చిత్రమొకటిపుడు జరిగినది. ఈకాగితము నిశ్చయముగా గ్రంథాలయాల దినచర్య పుస్తకములలో నుండి

పోయినదే పెట్టెలోనుండి పోయిన కాగితములు కట్టతోబాటీ కాగితముగూడ పోయిన దనుమాటయే. అనగా పాకెట్టు దొంగిలినవారే యీకాగిత మూదినచర్య పుస్తకమునుండి దొంగిలి యుండవలయును. అట్లు తస్కరించినవారికీ కాగితమే మైన నుపకరింపవలయునుగదా? ఇందలి యంశముసుబట్టి యీకాగితమొక్క కుందనలాలునకుఁ దక్క తదన్యులకిది యొంతమాత్రము నుపయోగింపఁ బడదనుట కిందలి వ్రాతయే ప్రబలసాక్ష్య మిచ్చుచున్నది ఈకాగితములోని విషయములకు సంబంధించియే యీకాగితముల కట్టయుండవలయును. అనగా మా ధనలాలు వ్రాసిన రెండవ విల్లు. ఇప్పుడీపోయిన కట్టయందలి 2 వి. అను సాంకేతి మర్థమైనది. 2. వ విల్లునకు సంబంధించిన కాగితముల కట్ట యనియున్నమాట. కుందనలాలుచేతఁ బుట్టఁబడిన యీ 2 వ విల్లును, దానికి సంబంధించిన కాగితము లున్నా [illegible] దినచర్యపుస్తకములో సరిగా నానాటి కాగిత మాయంశము [illegible] తమున్న [illegible] నీహాత్మ్యాపరాధకుడు కుందనలాలే [illegible] తోచుచున్నది.

కుందనలాలే [illegible] ప్రత్తగా [illegible] ననుభవము [illegible] యీకాగితములు [illegible] దినచర్య పుస్తకము [illegible] అట్లు [illegible] వానునా? [illegible] కాగితములు [illegible] ఇంత [illegible] పనిని [illegible] కార్యమునరించి తన ప్రాణముల మీఁదికి దెచ్చుకొనునా? కల్ల.

ఇంకింకను నిగూఢంబులగు రహస్యంబు లెన్నియో యిమిడి యుండవలయును. తెగిదిసిన దొంతికగలుసన్ను—తెరచినకాలఁదయు

వెన్న బయలు వెడలునట్లు—ఆలోచించిన కొలఁదియు రహస్యము బట్టబయలగుచున్నది. అగుచున్నది గాని స్వప్రకాశములో హంతకుని బట్టుకొనకున్న మిగులఁ బ్రమాదమున్నది.

మిగుల తెలివితేటలతో నాకాగితపుచీలికలు కుందనలాలు, వీరరాఘవులు జూడకుండ మాత్ర మొసఁగ్బితివిగాని నా యల్లరినంతయు వారు గమనించిరి. వీరిరువురును దొడిదొంగలవలె నున్నారు. నిశ్చయముగా నిరహస్య మిద్దరిలోనను నుండితీరును సందేహము లేదు.”

ఇట్లనుకొనుచు రజాకు తన బసకరిగి యుచ్చలేమిరో సవరించుకొని మఱల నివలకువచ్చి పనిమీద కాకినాడ వెళ్లుచుంటినని సుందరరావునకు రహస్యముగా వార్తబంపి రజాకు వెడలిపోయెను.

ఆ ఱ వ ప్ర క ర ణ ము.

వీరేంద్రకేసరి స్త్రీరూపమున వచ్చెనా ?

సుందరరావు తనగదిలో గూర్చుండియుండెను. ఇప్పటి డాటం పోర్టు పోలీసుశాఖలోనే పనిచేయుచుండెను. రజాకు వచ్చినప్పటి నుండియు నేరాధరహస్యపరిశోధక శాఖలోనుండి తప్పుకొనెను. ఇప్పుడు నాగన్న, కాంతారావు ప్రభృతుల నేమిచేయవలయునా యని యాలోచించుచుండెను. వారిద్దరు చేసిన నేరములను న్యాయస్థానమున విమర్శింపఁబడుచుండిరి. హత్యాపరాధులెవ్వఁడో తెలియువఱకు వారిని శిక్షించుట కవకాశము లేక యప్పటికా కేసట్లు నిలుపుచేసిరి గాని మిగిలిన నేరములకు మాత్రము మూఁడేండ్ల వఱి కము విధించిరి.

రజా కేనాఁటివృత్తాంత మానాఁడే కాకినాడ కలెక్టరుగారికి వినయపూర్వకముగా దెలియఁజేసికొనుచుండెను. తుదకు హత్యాప రాధకుని బట్టవలయునని పెద్దాపురము వచ్చి నారఁగుడినను బైవడి. ఆతని కట్టిదర్శనములు దొరకకున్నవోగాని కాలము వ్యర్థప్రాయము గానే యుండెను. ఆతఁ డేదియో యొక విషయమునుగూర్చి స్వయముగా కలెక్టరుగారితో మాట్లాడవలయునని కాకినాడకు వెడలెను.

సుందరరావు తనగదిలో గూర్చుండి యేమియో యాలోచించు కొనుచుండ వీరరాఘవరావు వరుదెంచి సవినయముగా నమస్కరించి:—

“అయ్యా! అపరాధిహంతృపరిశోధనా దక్షులగు రజాకుగారు గ్రామమునందు లేరా? నాకొక మహాపద గానున్నది. దానిని నాకు దక్క లేదన్న లభ్యముగాఁజాలదు. నాకు తెలియకున్న నాకొంప మునిఁగి పోవును. నేఁటిరాత్రి నా యిల్లాఁక్రమించెదనని వీరేంద్రకేసరి నాకు పత్త రము వ్రాసియున్నాఁడు. నేను బీదవాఁడనుగాను భాగ్యవంతుఁడను గాను. నాకీనిజమైన వడ్డివ్యాపారమును లేదుగదా? అట్టి దానికి నాయిల్లు దోఁచుకొనవలయు-ననుద్దేశ మెటులకలిగినదో తెలియదు. నాయట్టివారియింట్లోలి కెన్నఁడును ఏ పని యిదివఱకు కాలేదు. తెలియజేసి యున్నాఁడు. అందుచే నేనంతయు నిర్భయముగా నున్నాను. ఇప్పు డాతఁడు ప్రతిజ్ఞాభంగకరముగు కార్యములకు గడంగుచున్నాఁడు. ఇం కిప్పు డేమి చేయఁగలను? మీ పోలీసువారు నాతనిఁ దృణప్రాయ ముగాఁ జూచి మిన్నక పరిహాసమారిగాఁ జేసినాఁడు. ఆతఁడే నున్న నా యీ యాపద గడువ బెట్టునేమో యనునాస మిక్కుటముగా నున్నది. నాయంతసమయము గావచ్చెను. నాధనధాన్యాదు లెందుకొనిచో దాచికొనుటకైన నవకాశము లేకుండనున్నది. ఇందును గూర్చి మీ యభిప్రాయ మేమి?” అని వీరరాఘవరావు విచారించుచు నుండెను.

“ఏమి? వీరేంద్రకేసరి యింతను విజృంభించి యున్నాఁడా? నాగన్న ప్రభృతులను బట్టుకొనుటయే యాతని ముఖ్యాభిప్రాయ

మనుకొంటిని. దానికిఁగోడు కొంతున్ననూ కూడ నామె తండ్రి చెంతకు జేర్చివైచినాఁడు. ఉపయుపనూడి నీ హా తెసుఁగు దొంగకువటులకు కూడ నీతడీవాంఛనాయులనుండి తిరోహింపుఁడు గాఁడని యనుకొనవలసి వచ్చు చున్నది. కానిమన్న ఆ కొన్ని త్రో ఘోనానాగు నూవినున్నగానా?" అని సుందరిగా నడిగను.

వీరరాఘవరావు తీగనానను సుందరాంగ్రున కిచ్చెను. సుంద రా వద్దికైకొని యిట్లని చదివెను.

"వీరరాఘవరావుగా!

నీవు మిగుల చాతుర్యముగలవాఁడవు. కుదంగా లోకవిధ ముగా నేను జావినయౌ వర్తించు ... నుకొంటిని ... ధన వాంఛ దంతకి యువి వేరైయి నను భయపడుట కూడ నాకుఁ దొండు లకొ నిన్ను జూచి భయపడుచున్నది. అకాఁ దిప్పించు చేయుచున్న దుర్వ్యయములు కన్పెటికిని నీకె ... నుు—నిపైచు భయమే కారణమని—నిన్నుదేశాముగాఁ జెప్పఁగలను. నేను స్వాంతర్యామి నకు గొలుసుగుడు సర్వజ్ఞుండ నేనికొంచు అతిసిని వందించి నిన్ను భాగ్యవంతుండ నగుచుం... న బాలహూగులు మిబుధజనమునో రంజసినాటకాలను దర్శించుడు మూఁడు రహస్యసంభాషణ వింటిని. నిన్ను చాల విస్మయాయుఁడవు యొకనాఁటి సంభాషణలో దెలిసికొంటిని. నిన్నగాదిపెట్టనున్న సుందరాంబ సర్వభ్రష్టుఁడై పోవలసి వచ్చును. కావున కేటిరాత్రి నియిల్లుదోఁచిపెట్టి నిన్ను బకీరును చేసి నీ దుర్గ్వాంత ప్రపంచమునకు వెల్లడిచేసి సకరదశులు దగిల్చి కారాగార ప్రవేశము జేయింపఁ తిరిగి నా యిల్లోకము లేకమైవచ్చినను నిన్ను రాత్రి గస్తింపఁజాలరు. వీరేంద్రకేసరి ప్రజ్ఞావిశేషంబుల గమనించు చుండుము.

(కేసరిగుర్తు) వీరేంద్రకేసరి"

అట్లున్న యుత్తరమును జదివి సుందరరా విట్లనియెను.

"వీరరాఘవరావుగారూ! అతఁడు మీపై నేకారణముననో కక్షగొని యున్నాఁడు. అతఁ డన్నంతపనియును జేసితీరెడి ప్రతిభాశాలి. అందున కొంతమాత్రమును సందియము లేదు. మా పోలీసువారు దానిని నేమియుఁ జేయఁజాలరు. అబ్దుల్ రజాకు కాకినాడ కలక్టరుగారితో మాట్లాడవలయునని వెడలెను. అతఁడు రెండుమూఁడు దినములవఱకును రాఁడు. అతనికొఱకు కాక మీరు నిరీక్షించినచో లాభము లేదు. మీకుఁ దోఁచినట్లు నా ద్రవ్యమును మీరే రక్షించుకొనుఁడు. దయసేయుఁడు" అని చెప్పఁగా గాళ్ళు జాచివైచెను.

"అయ్యా! మీరు ప్రజల కుపయోగపడువారు గారని యిది వఱకే యెఱుంగుదును. రజాకుగారి యుద్దేశము మీకు దెలియునేమో యనుచు నాసతో వచ్చితిని గాని మీరు రక్షింతురను నాసతో మాత్రము రాలేదు. నాకు సెలవొసంగుఁడు." అని వీరరాఘవరావు వెడలిపోయెను.

అతఁ డచ్చటనుండి తిన్నఁగా నాటకశాలకరిగి యొకచో గూర్చుండి తనపాత్ర చదువుకొనుచున్న విశ్వాసరావును గాంచి యాతని సమీపించి—

"మిత్రమా! నీతో నొక రహస్యమును మాట్లాడవలయునని వచ్చితిని. సమయమిచ్చెదవా?" అని యడిగెను.

"అయ్యయ్యో! మీరు నా ప్రియజనులు. అట్టి తమరు నన్ను ట్లడుగుట భావ్యమా? మీ సేవకున కేమియాజ్ఞ" అని విశ్వాసరా వనియెను.

"అయిన నిటురమ్ము" అని వీరరాఘవరావు వానిని వెంటఁ బెట్టుకొని యొక మారుమూల కరిగి యచ్చట వానిని గూర్చుండఁబెట్టి యొకసిగరెట్టాతనికిచ్చి తానొకటి కాల్చుకొనుచు నిట్లు సంభాషణ కుపక్రమించెను.

వీర—మిత్రమా! నీవలన నాకొక యుపకారము గావలసి యున్నది. చేయుదువా?

విశ్వా—చేతనైనచో జేసి తీరెదను.

వీర—నీచే నగు కార్యమనియే నా యభిప్రాయము.

విశ్వా—నాయందు మీ కట్టి సదభిప్రాయముండుటకు నా కృతజ్ఞతాభివందనములు సెలవిందు.

వీర—ఈ యుత్తరము నొకమారు చూడుము.

అని వీరేంద్రకేసరి తనకు వ్రాసినయుత్తరమాతనిహస్తములం దుంచెను. విశ్వాసరావా యుత్తర మామూలాగ్రముగా జదివి యీ్యాడుగరబి:—

"ఎంత దుర్మార్గము. ఈ దుర్మదాంధుని పొగరడచు రీయూరి లేరా? ఉన్నచో వీడిట్లు పిచ్చిపిచ్చిగ వాగగలడా? మీయట్టి సన్మార్గులపై నిట్టి నిందారోపణమా? నేను వచ్చినప్పటినుండి చూచుచున్నాను నిజముగా మీవలననే కుందిగలా లభివృద్ధి జెందుచుండెను. సరి. ఇప్పుడా విషయము లెందులకు? సత్యము భగవంతుడెఱుగండా? ఒక తస్కరుండాడిన మాటలను మనము పాటింపవలసిన పని లేదు. నన్నిప్పు డేమి చేయుమని మీయభిప్రాయము" అని విశ్వాసరావనియెను.

"విశ్వాసరావూ! వీరేంద్రకేసరి సామాన్యుడుగాడు. దొరతనమువారుగూడ నాతని నామమును విని గడగడలాడుచున్నారు. అతడెన్నంత పనియైన జేసి తీరు ధీశాలి"

అని యిదివఱకు నడచిన వీరేంద్రకేసరి వృత్తాంతమంతయు విశ్వాసరావున కెఱింగించి మరియు నిట్లనియెను.

విశ్వాసరావూ! నీవు మిగుల బలశాలివని నే నెఱుంగుదును. మొన్నటి మల్లయుద్ధములో గండ్డార గాంచితిని. నాటినుండియు నీ

యుండు నాకు తనయో యభిమానము గలదు. కగ్గ చేబట్టితి నేని పాతిక
మంది నైనా [illegible]గా నిలుపగలను. నీవనుగ్రహించితి వేని నా సాక్షా
త్తుగా నేటిరాత్రి నీవు పత్తునకు బహూకరించుకున్న నా ద్రవ్య
మొక్క-పైసానూ [illegible] నీకు జేపుదయమున నైదువందలు
బహుమానముగ నొసంగి నన్ను సంతోష పెట్టెదను. నీవు నన్ననుగ్రహిం
పక తప్పదు." అని బ్రతిమాలెను.

విశ్వా— నూఱు మంటయేబదిమంది పోలీసువారే రక్షింప
సమర్థులు కాకున్నారా? అట్లుగాక మీరు చెప్పిన విషయము లాలోచిం
పఁగా దేహబలముతో నిమిత్తము లేనట్లు గనంబడుచున్నది. కేవలమోస
మున జయింపఁ దగినవారలకు దేహబలముతో నిమిత్తమేమి? మోసముచే
జయింపఁదగినవారలను మోసముచేతనే గాని [illegible] చేయవలయును.
అదిగాక నేను మీయింటనుండగా రక్షింపు [illegible] తోఁచు
చున్నది.

హీర— దీని కొఱకు సాధన మున్నది. నీకు నాహృదయ మిచ్చి
మాట్లాడుచున్నాను. నీతోఁ జెప్పఁబోవుచున్న రహస్యము నింతవఱ కెవరికిని
నే జెప్పలేదు. నగుతెవ్వరికిని దెలియదు. [illegible] విశ్వాసముతో
నీకుఁ జెప్పెదను. నాయింటి క్రింద దొంగ పాతాళగృహ మున్నది. దానికి
నా పడకగదిలోనుండియే దారి గలదు. నా సర్వస్వమా పాతాళగృహమున
దున్నది. మన [illegible] నా పాతాళగృహమునకు లోపలిభాగమున
ఖడ్గధారులమై యుండి వచ్చెడివారినెల్ల నరికి కట్టివేసితిమేని మనకు భయము
రాదు. పైపెచ్చు మనలఁ జెనకఁజాలరు. నిజము. మాత్రి మా
వచ్చెడివానిని సులభముగా జంపవచ్చును. నీవందులకు సమ్మతించి
నేటిరాత్రి నాయింటికి రావలెనని నన్ను రక్షింపుము. నీ వచ్చెడి
పైగా నైదువందలు [illegible] కొఱకు ఘనము గాదు గాని యొక ప్రాణి నా పదనుండి
రక్షించిన పుణ్యముగూడ నీకు దక్కును. మాటామాటికి నా మాట కనుమ
తింపుము.

విశ్వా—అయ్యో! మీరు చెప్పునది మిగుల నపాయకరమగు మార్గము. చొరవ చేసికొని శత్రువులు లోనికి వచ్చిరేని యిక మన కింక నిష్కృతి లేదు. మీ యాపత్కాలమున కడ్డుపడవలయునని యున్నది. పైవిషయము దలంచుకొనినచో భయముగనున్నది. నా కేమియు పాలుపోవుట లేదు.

వీర—శత్రువులను గురించి విశేషముగా భయపడవలసినపని లేదు. వీరేంద్రకేసరియును నాని యుద్ధమునకు నా మూలకమే వచ్చెను. ఆయుద్దటను మనము నిగ్రహింపలేకపోదుమా? ఆ పాతాళగృహమున కింకొక మార్గము లేదు. ఉన్న దొక్కటే మార్గము. మన మా మార్గము చెంతనే రహస్యముగా దాగియుండవలయును. అట్లయినచో వారు లోనికి వచ్చు సందర్భమున సరిగదా వారందరును భూమిపైబడుట నిశ్చయము. భయపడక నా కీయుపకార మొనర్చుము.

విశ్వా—కానిమ్ము. మీ యుక్తిప్రకారముగా నట్లే చేసెదను.

వీర—భోజన మొనర్చి వెంటనే మా యింటికి రమ్ము. పోలీసువారికి చెలియనీయక మనము చేసిన వాస్తవకీర్తి మనకు రావలయును. నే నిచ్చెదనని చెప్పిన బహుమానమేగాక - పారితోషికముగా నీకు మరి యిరువదిరూకలను నొసంగుటయేగాక నీకే యిచ్చివేసెదను. తప్పక రమ్ము.” అని విశ్వాసరావు నొడంబరచి వీరరాఘవరావు వెడలిపోయెను.

విశ్వాసరావు యథాకాలమునకు సరిగా వీరరాఘవరావు గృహమునకు బోయెను. వీరరాఘవరా వాతని గాంచి యెంతయో సంతోషించి పాతాళగృహమునకు దోడ్కొనిపోయి యచ్చట నాతని నుంచి, యచ్చటి చేయవలసిన యేర్పాటులన్నియు జూపి కాలం గించి తా నింటికి బోవ నచ్చోటనుండి పోవుటకు నిశ్చయించుకొనియుండెను.

విశ్వాసరావూ! అర్ధరాత్రమునకు గాని యాతఁడు రాఁడు. అంతవఱకు నేనిచ్చటనే యించుక మేను వాల్చెదను. నీవు జాగరూకతతో గనిపెట్టుకొనియుండుము. పాతాళగృహద్వారమును బంధించియే యున్నాఁడు. వచ్చిన వీరేంద్రకేసరి కీరహస్యము దెలియక వెడలిపోయినచో మంచిదే. తెలిసికొని లోపలకు వచ్చుటకు బ్రయత్నించి తలుపు గుంజినచో వెంటనే నన్ను లేపుము. ఇరువురమును ఖడ్గధారులమై నిల్చితిమేని యిరువదివేలమంది వీరేంద్రకేసరులను సంహరింపఁగలము. మఱేమియు భయములేదు. శ్రద్ధగాఁ జూచుచుండుము" అని చెప్పి రాఘవరావు శయనించెను.

విశ్వాసరావు మిగుల శ్రద్ధాభక్తులతో బహరా నిచ్చుచుండెను. అతఁడేమియో యాలోచించుకొనుచునే యుండెను. గంటలకు గంటలు దొర్లిపోయినవి. పన్నెండు గంటలు గావచ్చినది. పైనున్న రో తలుపులు దెఱచుచున్నట్లు సవ్వడియైనది. తలుపు దెఱచుకొని పదునారేండ్ల ప్రాయముగల సుందరీమణి యొకర్తుక లోనికరుదెంచెను. వీరేంద్రకేసరి స్త్రీవేషమున వచ్చెనా?

ఆఱవ ప్రకరణము

రామేశ్వరరావు చెప్పిన రహస్యమేమి?

స్త్రీరూపధారియై వచ్చిన వీరేంద్రకేసరిని విశ్వాసరావు నిముషములోఁ బట్టుకొని మిక్కిలి ధైర్యముతోఁ బోరి పై రాఘవరావు ధనమేమియు నాతనికి జిక్కకుండఁజేసి యాతని పొగరడంచి మఱలఁ దలయెత్తకుండఁ జేసి యాతనిని బంధించినాఁడని యను—ఎట్లో యా స్త్రీరూపధారియగు వీరేంద్రకేసరి తప్పించుకొని పాఱిపోయెనుగాని

య్యింకెన్నటికిని పెద్దాపురములో నడుగుబెట్టడనియు గ్రామస్థులెల్లరు చెప్పుకొనుచుండిరి. విశ్వాసరావు ధైర్యసాహసముల కందఱు ఆశ్చర్య పడుచుండిరి. నూఱు నూటయేబదిమంది పోలీసువారుండియు చేయఁ జాలని పనిని విశ్వాసరావొక్కఁడు నిర్వర్తించి విశ్వాసరావు ప్రజా స్తోత్రపాత్రుఁడయ్యెను. నాటికి సమాజముయొద్దనున్న విశ్వాసరావును జూచి యానందింపవలయునని చిన్నపెద్దలందఱకును వెకలి యాతని నిని గాంచి, యాతని ధైర్యసాహసములఁ బొగడి, యాతని నభినందించి సంతుష్టహృదయులై వెడలుచుండిరి.

వీరరాఘవరావుకూడ కృతఘ్నుఁడు కాలేదు. తానతని బహు మాన మాతని కర్పించెను. వీరేంద్రకేసరిని దొరతనమువారి కప్పగిం చినచో విశ్వాసరావున కిచ్చెదమన్నకూడ బహుమానము వచ్చియుం డును. పాపమతని కాయదృష్టము పట్టినదికాదు. బంధించిన వీరేంద్ర కేసరియెవఁడు విశ్వాసరా వెల పరారిగా నుండెనో మనకు తెలియదు.

అనూహ్యమానమైన కార్యదక్షతయుఁ గుశక్తి గలదు. ఈపిశాచ మెవని నావహించెనో యెవరికిని తెలియుటలేదు. వెంటనే యీ స్థలమును విశ్వాసరావు వదలుచున్నారు ఇంక నాయన చేయఁజాలని కార్యముండదు. వానికి ఇంక నెవరు పట్టుపడరు. చెప్పులు వినఁబడవు. ఈస్థితి యందప్పుడు పెద్దాపురపు పోలీసువారి కొడుకు వచ్చెను.

ప్రజలెల్ల కీర్తిగ్రాహియుగా విశ్వాసరావును పొగడుచుండిరి. పనిమాలినవారికి తోడు ప్రజలు విశ్వాసరావును పొగడునట్లుగ పోలీసువారిని నిందించుచుండిరి. అది వారు సహింపఁజాలక యొక యుక్తి పన్ని దానిని ప్రజల కెఱిఁగించిరి.

విశ్వాసరావు ధైర్యసాహసము లత్యద్భుతమైనవే. అందుకతని మేమును సంగీకరించుచుంటిమి. వీరేంద్రకేసరిని దొరతనమువారికప్పగించ వలయుననియు, బహుమానము బొందవలయు ననియే యాతనిని ఎ

ధించెను. అట్టి భుజబలసంపన్నుని హస్తమునఁ బడినవాఁడు తప్పించుకొని పోవుట మిగుల కష్టతరము. కాని వీరేంద్ర కేసరి సులభముగాఁ దప్పించుకొనిపోయెను. దీనికి కారణ మేమనఁగా విశ్వాసరావు ధనమున కాశించువాఁడు గాని కీర్తి కాశించువాఁడు గాన, వీరేంద్రకేసరి బంధింపఁబడుటతోడనే తన కురిశిక్షయో ద్వీపాంతరవాస శిక్షయో తప్పదని గ్రహించి, విడిచినచో విశేషముగా బహుమాన మిచ్చెదనని యాశపెట్టెను. ఏమది స్వార్థాంధునేలో సంకెలఁబడుటవే గదా ధనపిశాచపీడితుఁడగు విశ్వాసరావు వీరేంద్ర కేసరిని విడచివైచిన నాకేమి ప్రమాద మని యాలోచించి లంచము గ్రహించి వీరేంద్ర కేసరిని విడిచి యుండెను. అట్లు కానిచో వాఁడు పారిపోవుట కష్టము. దొరతనమువా రట్టి ధనాశాపీడితుని శిక్షింపఁ గూడదా. నాతనునకు ప్రజాద్రోహికి — చెఱసాలయందే పాతిక సంవత్సరములకు — విశ్వాసరావు వంటివారి కెట్టి శిక్ష విధింపవలయును. ఇట్టి శిక్ష విధింపనిచో మిగులఁ బ్రమాదము సిద్ధించును. వీరేంద్రకేసరి యొక్కడే పెద్దవారినెల్ల గడగడ లాడించినాఁడు. అట్టి వీరేంద్రకేసరికంటె బలశాలియగు విశ్వాసరావు లంచమునకు తనయొద్ది వీరేంద్రకేసరికి సేవకుఁ డయ్యెను. ఇటువంటి కేసులలో — నరమాంసభక్షకులు, క్రూరకర్ముల వలె — రావణ కుంభకర్ణులవలె — శిశుపాల దంతవక్త్రులవలె — లోకమెల్ల గడగడ లాడింపవలెను. అప్పుడు పిరికిబిడ్డలు కష్టము. కావున ముందే విచారణతో విశ్వాసరావును బంధింపవైచు టుత్తమము."

అని వ్రాసి పోలీసువారి కొక హెచ్చరికను దొరతనమువారికి వెంటనే పంపించి యీ యభిప్రాయమును ప్రజలలో వ్యాపింపఁజేసిరి. కొందఱు పోలీసువారికిఁ జాటు తాళము వైచిరి. కొంద ఱానందించిరి. కొందఱు కాదనిరి.

వీరేంద్రకేసరి పాఱిపోవుటను గూర్చి పోలీసువారు చెప్పిన విషయములెల్ల సత్యములని నరసింహరావు కూడ నమ్మెను. కాని విశ్వాసరావు తనకట్టి విశ్వాసఘాతుకము చేసెనని విశ్వసింప నలేకపోయెను. [illegible] విశ్వాసరావుతో [illegible] సీతారామరావు [illegible] సమాజము [illegible] తెలిపెను.

ఆ తరువాత సమాజము సంగతుల్ని విశ్వాసరావు [illegible] సుబ్బారావుకన్న [illegible] ఉమాకాంతు [illegible] లేదు. అతడే మోసపోయెనో యేమో యని తెలియకున్నది.

ప్రస్తుతము విశ్వాసరావు పాఱిపోయెనని యందఱికును తెలిసినది. ఒక్క [illegible] నాటకములో ప్రధానస్త్రీ పాత్రధారి [illegible] కూడ [illegible] మాయమైనాడు. [illegible] వారికి సాయము [illegible] కాని—విశ్వాసరావు గారి సంగతి [illegible] లేదు. [illegible] కూడ [illegible] విశ్వాసరావు [illegible] విభిన్నా గము దెచ్చెను.

విశ్వాసరావు పాఱిపోవుటతోడనే పోలీసువారి సందేహము మరి హెచ్చెనని యెల్లరు నమ్మిరి. అందువలన [illegible] కూడ వీరేంద్రకేసరి సహాయముకొఱకే [illegible]యెనని యెల్లరును [illegible]ముగా నమ్మవైచిరి.

అగ్నికి వాయువు తోడైనట్లు వీరేంద్రకేసరికి విశ్వాసరావు తోడయ్యెనని యా బాలవృద్ధాదు లడలిపోవుచుండిరి.

విశ్వాసరావును బట్టుకొని బంధించుమని దొరతనమువారి నుండి సుందరరావునకు వారంటు వచ్చినది. పాఱిపోయి వీరేంద్రకేసరి [illegible] పోలీసువారికి [illegible]?

సుందరి కావున కిష్టుడౌచు చేయుచున్నది. కొంతకాలము వీరేంద్రకేసరి మరణమునొంది వచ్చిన కాంతమ్మను నిర్బంధించి యడిగినచో నావృత్తాంతము వెల్లడియగుననియు నప్పుడు వీరేంద్రకేసరిని విశ్వాసఘాతుకుని సహా బంధించుట కవకాశము లభించుననియు దలంచి రమాకాంతునకు నా కెఱింగించి కాంతమ్మ వచ్చినప్పుడే తనయభిప్రాయము మాతని కెఱింగించి వెంటనే కాంతమ్మ గృహమునకుం బోవుచునపోయి యామెను బిల్చి యామె తండ్రి నొద్దనే యామె నిట్లని ప్రశ్నించెను.

సుంద — కాంతమ్మా! లోకద్రోహియైన వీరేంద్రకేసరి రహస్యస్థలంబున నీవును కొంతకాలము ండి వచ్చితివి గావున, దొంగతనమువారు నిన్ను బంధింపుమనిరి. మాకిట్టాజ్ఞాపత్రము లొసంగిరి. నీవమాయకు రాలవు గావున నిన్ను బంధించుటకు నాకెవ్వరికి నిష్టములేదు. ఆ వీరేంద్రకేసరి నివాసస్థలమెచ్చటనో నాకెఱింగింపుము. ఆమె మన కిట్టి యుపకార మొనర్చుటచే రక్షింపదగినదని మేము నీవిషయమున దొంగతనమువారితో వాదించి నిన్ను బాధింపకుండ జేయుదుము. అట్లు చెప్పనేని నీవు జైల్లకుమారావము పడ్డునుం.

కాంత — (మాటాడక కూరక తల వాల్చుకొని యుండెను.)

సుంద — అమ్మాయీ! ఊరకుండుట మంచి పనికాదు, జాల ప్రయత్నమువలన సంపాదించుచున్నాను. నీవు చెప్పకుంటివేని మన వీరేంద్రకేసరిని మేము పట్టునవారము గాము. వీరేంద్రకేసరి నీ పిన్నవాని వెలిగించుచున్న దేగా. అతని పేరినే వరించితివని వినాడ వింటిని. అతడు సదాగినస్పృహయు నొందునున్నదవ్వడదు దుష్టుడగువాడు వాడు. అట్టివానిని బంధింపకు చెప్పను. చెప్పుము. అటనియు నీ జెప్పుము.

కాం. తండ్రి — అమ్మా! మాయమ్మనీ నేనన్ని విధములనో ప్రశ్నించితిని. వీరన్నగాడిబస యెచ్చటనో చెప్పుటలేదు. దీనికి వాని

మీరన్న చిక్కులే మోజుగానున్నది. దీనినంతను నేను గ్రహించి ప్రాణభయముచేత నింతవఱకు నామాట పలికించకుండ నాకూటమిలో దుష్టులనొత్తుటకిది తోచుచున్నది. కూతురగు దీనికి నెవరు వైద్యులుకాదల యూపాయాల నిచ్చినారుట. ఆయూపాయములు నా గోవిందుని సంహారమై వీరన్న కిచ్చినదట. మాధవలాలు చనిపోయిన నాటిరేయియు యీ భ్రష్టు వీరన్నకు సొమ్మిచ్చిన రేయియు నొక్కటియే. మీరాసొమ్ము చూచియే వీరన్న మాధవలాలును చంపియుండునని యనుమానపడిరి. ఇప్పుడావీరన్న నాకు వేయిరూపాయాలనంపి ఇది వోలిగాన్ గైకొని కాంతిమ్మను దన కిమ్మని వార్తబంపినాడు. ఆతనిని బట్టుకొనుటకు పోలీసువారెల్ల ప్రయత్నించుచుండిరి. అతడు బంధింపబడినచో దీని బ్రతుకు వ్యర్థమైపోవును. కావున మీరెట్లైనను వీకేంద్ర కేసరి యను పేరుతోనున్న వీరన్నను వెంటనే బంధించినచో నాబిడ్డసుఖించును. అంతియెగాని నాబిడ్డను మీరు బంధించుటవలన లాభమేమున్నది ? దానికి వానిపై మిగుల భక్త్యనురాగము లున్నవి. ఆకారణములచే దానినేట నది నాయనుకు తెలుపదు. మీరే ప్రయత్నించి వాని యునికి తెలుసుకొనుడు. ఈవృద్ధాప్యములో నాకీదుఃఖము గూర్పకుడు.

సుంద—అయ్యా! ఈవిషయము మిగుల సందిగ్ధముగానున్నది. ఆమె యీరహస్యము వెల్లడింపనిచో బంధింపకతప్పదు. బాధింపక తప్పదు.

ఇంతవఱకు మౌనముగానున్న కాంతిమ్మ యీవాక్యములాలించి దెబ్బతాడిన భుజంగము వోలె లేచి యిట్లనియె.

“అయ్యా! నన్ను బంధింపవలెనా? తప్పనిచో బంధింపుడు. దీనికింత సందేహమెందుకు? నేరములేనివారిపై నేరారోపణ మొనరించుటలో—వారిని అన్యాయముగా శిక్షించుటలో—మీపోలీసువారికున్న చాకచక్య మపారము. నాజనకుని వాక్యమువలన వీరన్న

[illegible] చెట్లు వచ్చి [illegible] తెలిసి [illegible]? [illegible] [illegible] విప్పిజాలక [illegible] [illegible] [illegible] అతడు మిత్రుల [illegible] [illegible] [illegible] మాయగాని—[illegible] గాని [illegible] సాధని కవి పెట్టినాను [illegible] బంధముడు [illegible] చుచున్నాడు. [illegible] తేద. అతడి బంధింతు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కలిగి [illegible] [illegible] కల్పించుట—[illegible] [illegible] [illegible] ము వారు [illegible] గ్రహించినారు నిజముగా శాంతమా దివ్య దో గ్రహించి యున్నారు ఈవిషయము [illegible] లోకజ్ఞానము లేక న్నను నిజమైన శాంతిని దివ్యదో స్త్రీ [illegible] గ్రహించితిని. పురుషులై—పోలీసు శాఖలో బనిచేయుచున్న [illegible] మానవులను గాదా? విశ్వాసపాత్ర [illegible] [illegible] కేసరి పాతిపో లేదా? ఏ ఇంద్రకేసరియు విశ్వాసపాత్రమని గ్రహించజాలని మీబుద్ధి మాంద్య మేమనవచ్చునో గ్రహింపలేకుండ నున్నాను. మద్యపాన్ని

యగు వీరి [illegible]ఘనవాక్కు గ్రహింపలేక పోవుటలో దోషము లేదు. మీ రేల గ్రహింపక పోవలయును. అతఁడు విశ్వాస[illegible] వేదికలో మీ యందఱలో నను సంచరించుచు. మీ మది దఱ నడవడికలను గ్రహించి తిన్న [illegible] తీరుమను జల్లగా నావంతకు జాఱు[illegible]. నా చెంతకుఁ దివ్యదేవో [illegible] డివారము దినములలోనను గ్రహించినాఁడు. అతనికి బంధనము తోడనే మీయందఱు [illegible] నివృత్తి [illegible]. మీకందఱు శాశ్వత [illegible] వికేంద్ర కేసరి యొకఁడు మీ [illegible] పోలంగి [illegible] కేసరియంటి పత్నిసంధు [illegible] అట్టి [illegible] నను [illegible]—చేయు [illegible]—పెట్టి [illegible]—[illegible] నన్ను [illegible] పులి యను [illegible] ప్రాణి [illegible] అతనిపై [illegible] ఎందెం [illegible] పుత్రుఁడని [illegible] [illegible] నీవు [illegible]? [illegible]? [illegible] మీ [illegible] శాశ్వత [illegible] గ్రహింప [illegible] మీ [illegible] తెలియుంగదా! అతని [illegible] తెలియుంగదా? ఇప్పు డిప్పుడు [illegible] నాకు [illegible]. ఎఱిఁగి యున్నను చెప్పుడు చెప్పవలసినది లేదు. [illegible] క్రింద [illegible] బంధనము [illegible]. నా యభ్యంతరము లేదు. [illegible] కాని [illegible] కాంతుని గుట్టు [illegible] పోయి [illegible]”

[illegible] కాంతమ్మ [illegible]. [illegible] మాటలు విని [illegible], సుందరి [illegible] నవ్వుతె పోయిరి [illegible] తెగి [illegible]. తను

జెవరి పులకు లొంగుచు సాహసమయి విరియపురుషు జనుదెంచిరి గాన—కాంతి యింతి గడసరియగు వానినుకొన్నదిరి

సుం—కాంతమ్మా! నీయుక్తిప్రయుక్తులతో మాకు నిమిత్తము లేదు. న్యాయమునకు దాసులుగాని యుక్తిప్రయుక్తులకును-మాటలకును దాసులుగాము. వీరేంద్రకేసరి చెంతఁ గొంతకాల మున్నా-వులకు వాని యుక్తిప్రయుక్తులు నీకుఁ గూడ నలవడినవి. కాని మే-మవి సరకుఁగొనము. న్యాయమార్గమును విడచిన నిన్ను శిక్షించుటకు మా కధికారము గలదు. రెండే మాటలు నీవు వీరేంద్రకేసరి నివాసస్థాన మెఱుంగుదువు. అందుచే మా స్థలనిర్దేశము నీవు చేయవలసిన విధి. అటు చేయుదువా? కారాగారమున కేగెదవా? ఏమందువు?

కాం. తం.—బిడ్డా! పదిమందికోఁబడిన పాము [illegible] ము అట్లే [illegible] వీరేంద్రకేసరితో సహాసముఖము [illegible] సాక్ష్యములేగా. [illegible] భరింతును గాని—నీకు సుఖము [illegible] దుగంబని [illegible] ప్రాయము ఆతని సింహాసనస్థానము తెలుపఁ జాలను.

సుం—ఏమన [illegible] వీరేంద్ర కేసరినిబట్టి [illegible] వేల హాస్యము [illegible] ముగా నిచ్చెదము [illegible] ఇప్పు డవీరేంద్రకేసరి నివాసస్థాన మెఱింగించితివేని [illegible] కును. పిమ్మట [illegible] రెండవ తెంపులకుఁ బోగొట్టుకొనెదవు?

కాంత—అయ్యా! పాపిష్ఠిద్రవ్య మెవరికి గావలయును. నూరు సమ్మత్సరము ధనమెక్కువ [illegible] చేతిపై [illegible] [illegible] హీనులయిన [illegible] పొందుసర్వాంతర్యామియగు భగవ

తునివలె నన్నా వీరేంద్రకేసరి యెప్పుడును కంటికిరెప్పవలె గాపాడు చుండును. భగవంతుని నే నమ్ముకొని యున్నవారి కెప్పుడెప్పుడు కష్టములు దప్పునట్లు వీరేంద్రకేసరిని నమ్ముకొనియున్న నాకుగూడ కష్టములు దప్పవనుకొందు. అంతమాత్రమునకై నేను వగవను. భగవంతుని నమ్మినవారికి కట్టకడపట నెట్లు జయములభించునో వీరేంద్రకేసరిని నమ్ముకొనిననాకును నట్లే కట్టకడపటకు సుఖము లభించి తీరును. నాకానమ్మకమున్నది. నాకంఠములోఁ బ్రాణములుండఁగా మీకోర్కె నేను చెల్లింపను రెండుగాదు—నూట పండ్రెండు వేలొసంగినను వీరేంద్రకేసరి నివాసస్థానము మీకెఱింగింపను. ఇది నానిశ్చితాభిప్రాయము. దొరతనమువారి యుద్ధకారపత్రముజూపి మీరు నన్ను బంధించుకొనిపోవచ్చును. చేతనైన నట్లొనరింపుఁడు. లేకున్న పొండు. అంతియేగాని నన్ను మాట్లాడింపకుఁడు.

ఇంతలోఁ గామేశ్వరం గారు ఏతెంచి సుందరరావును జాటునకుఁ బిలచి యేమేమిగనో నాతనితో మంతనములాడి వెడలిపోయెను.

సుందరరా[illegible] నాక్య[illegible] లాలో[illegible] గనో స[illegible]
[illegible]

వీరేంద్రకే[illegible] నాయు ద్యోగమునకు రాజీనామా యిచ్చి [illegible] చేయుచున్నాను ఇది నాప్రతిజ్ఞ [illegible] సమాధానమాయను. త్రిరాత్రానంతరము [illegible] కారాగారప్రవేశమునకు సిద్ధముగా నుండుము."

అని సుందరరావు రజాకుతోడ వెడలిపోయెను. కాంతమ్మ సుందరరావున కేమార్గము గోచరించుటచే నింతధైర్యముతో బోయెనా యని సందేహించుచు నిర్వేదముతో లోనికి బోయెను

సుందరరావు నెట్లైనను బ్రతిమాలి తనకుమార్తె శిక్ష తప్పింపవలయునని నాతతో కాంతమ్మతండ్రి సుందరరావు చెంతకు బోయెను

పదవ ప్రకరణము

ఈ రహస్యము రజా కెట్లు గ్రహించెను.

కుందనలాలు, వీరరాఘవరావు లింగాపురమును తారామునకు పోకడ నుగురించి యాలోచించుచుండిరి. విశ్వాసరావే వీరేంద్రకేసరియని సుందరరావునని విని వారు నిరుత్తరులైపోయిరి. ఆ వాక్యము లాలించిన వెంటనే వీరరాఘవరావేదియో పనియున్నదని కుందనలాలుతో జెప్పి శీఘ్రముగా గృహమునకు వెడలిపోయెను. ఉత్తరక్షణముననే రజాను వచ్చి కుందనలాలుచే నాహ్వానింపబడి యొకచో గూర్చుండి యిట్లనియెను.

“లాలాగారూ! నవశక్తి దొంగతనమునకై నియమింపబడి బెజవాడనుండి యిచ్చటికి వచ్చియుంటినో గాకని ముప్పాతికవంతు విశ్వసించిన నైనదపి సంతోషపూర్వకముగా మీ కొఱకై యున్నాను. మీ మానము నకాలమృత్యువాతను ద్రోసి ... శిక్షించి, మూసుకొని నొంచి మీవలన బహుమానము బడయగలను ధైర్యముగలిగి, ఆ విషయము సిద్ధాంత మొనరించుకొనుట కీ మీ యుక్తి చేతోడనే మాట్లాడవలసి యున్నది. నా యభిమానమును మీ యభిమానమును నొక్కటైనచో నేడే యా హంతకుని బట్టవచ్చును. అట్లుగానిచో — హంతకానుచరుని బట్టవచ్చును ఒకవేళ దొరకినచో రెండవవాడు దానుదానుగనే దొరకును. కావున మీతో మాట్లాడుట కిప్పుడు నాకు సమయమీయ గలరా?” అని రజాకు ప్రశ్నించెను.

కుందనలా లీవాక్యములు విని యొక్క నిమిష మేమియు మాట్లాడజాలక నిర్విణ్ణుడై యుండి యింతలో నుబుల సద్దుకొని గొంతు సవరించుకొని యిట్లనియెను.

"అయ్యో! మీదయకే నెంతయు కృతజ్ఞుండను. మీకొఱకు నేఁ దలంచిన బహుమానములు లోలోపల నుండిపోవును. ఇంతకాలమునుండి పోలీసువారు చేయజాలనిదాని నింతస్వల్పకాలములో మీరొనర్చి ధన్యులైరి. మీసహాయమే లేకున్నచో నాకుగుండు నెఱింగినంతవఱకు దాఁచితిని. కుంద నెఱింగినను ఆకాగితములతో పట్టుబడుటకంటె నాకుఁ గావలసిన దేమున్నది? మిమ్ము కట్టలేపురో యేమగుదునో సిద్ధముగా నున్నాను." అనియెను

రజా—సంతోషము. నాకు పెట్టెలోని రొక్కమేగాక కొన్ని కాగితములుగూడ పోయినమాట నిజము. అట్లు పోయిన కాగితములు నాకు దొరికినవి. వీరన్నకానాఁడైన వానిదెట్లు వచ్చెనో నాకును నకు కాంతిమ్మవలన దెలిసినది. అతఁడెంత న్యాయమును హంతకుడుగాఁడు. అతఁడు మీమామలు కొట్టినమాట వాస్తవము. దానికాతనిని దొరతనమువారు శిక్షింతురో— క్షమింతురో నేనిప్పుడు చెప్పజాలను. ఆవిషయము నటుంచుఁడు. ఆకాగితములు పోయినట్లు మీకనుమానమైన నదియుండిదా? లేదా? సత్యమెఱింగింపుడు.

కుంద.—నాయభిప్రాయ మేమండీ? మీకు విశదీకరించితిని. కాగితములు పోయినవా? పోలీసున కెఱుంగఁజేయు కొఱకుఁ గానా?

రజా—అట్లెఱుంగఁజేయుటవలన మీకు నష్టమున్నదని గ్రహించియే మానితివని నాయభిప్రాయముగాని తెలియక మానితివని నాయభిప్రాయము గాదు.

కుంద—మీయనుమానము కేవల మాధారరహితము.

రజా—కాదు కాదు ఆధారమున్నది.

కుంద—నిరూపింపుడు.

రజా—నిరూపించుట కేమియుఁ గష్టము లేదు. నాఁడా యినుప పెట్టెలోనుండి 2 వ. అను కాగితము పట్టయు, మీమామను దినచర్య

పుస్తకములో వ్రాసికొనిన కాగిత మొకటియు బోయినవి. ఆరెండు కాగితములును నీకు సంబంధించినవే గాని యింకెవ్వరికిని సంబంధించినవి కావు. ఎవ్వరికును బనికిరానివి—నీకుపకరించునవి—నీవు తీయవలయునుగాని పరులు తీయుట కవకాశము లేదుగదా? నిశ్చయముగా మీమామ రెండవవిల్లు వ్రాసె నని నీవెఱుగుదువు. ఆవిల్లు నటుల వాఁడు రిజిష్టరైనచో నీవు పకీరువుగావలసి యుండునని తెలిసికొంటివి. దానికి విఘాతమాపాదింపఁ దలంచితివి. ఆవిల్లు నపహరించినచో మీమామ మఱల వ్రాయునేమో యను సందియము నీకు బొడముట సహజము. దాని కేదియో యొకమార్గ ముపదేశింపవలసిన బాధ్యత నీదియైయున్నది. అగునందువా? కాదందువా?

కుంద—నే ననుటతో మీ కెందుకు? మీ యపూర్వజ్యోతిష మేకరువుపెట్టుఁడు.

రజా—ఇది జ్యోతిషముగాదు. నాపై నలుగవలదు. నీవు హంతకుఁడవని నాయభిప్రాయముగాదు. ఒక దౌర్భాగ్యుఁడీ కార్యములన్నియు నూహించుకొని—మీమామను జంపి యిరువదిరెండువేల పైచిలుకు రొక్కమును హరించి యొకానొకవేళ నీరహస్యము బయటబడినను నీమీఁదికి నేరము వచ్చుటకై నీకు సంబంధించిన కాగితములనుగూడ తస్కరించినాఁడు. అట్లు చేసినవాఁడెవ్వఁడో నీవును గనిపెట్టియే యుందువుగాని—హంతకుఁ డతఁడని నీవు వెల్లడించిన తిరిగి నీపై కాతఁడు నెట్టివైచునను భయమున నీ వాతనికి దాసానుదాసుఁడవై పోయితివి. ఆకాగితములు పోయినట్లైనను లోకమునకు గాని పోలీసునకుఁ గాని తెలియనీయవైతివి. కాని పాపము దాగదు. నాకాగితములు రెండును లభించినవి. నేను జెప్పినదంతయు సత్యము. నన్నింక మాయజేయకుము. సత్యసంధుండగు వీరేంద్రకేసరిపై ననుమానపడకుము. నీవిప్పుడు చేయవలసిన పని యేమనఁగా మిగుల

రహస్యముగా మిత్రద్రోహి యెవ్వఁడో చెప్పుము. వాని నురి స్తంభమున కెక్కింతును. నీ ఋణపరిశోధనకు వేల పైచిలుకు రొక్కమును నీకిప్పింతును. ఈరెండవ పల్లు నైకి గాకుండ చేతును నాయెడల విశ్వాసముతో జరింపుము. నీవు నాప్రశ్న కనువగు సమాధానమీయకున్న మాంత్రికానుచరుని బంధించెదనని యుంటిని జ్ఞప్తియుండెన్నదా? నీమిత్రద్రోహి యెవ్వఁడో చెప్పితివా యొక్క గంటలో వానిని జెఱయందుంచెదను అప్పుడాతనివలన నీ కేమియు భయముండదు. నీవు బహిరంగముగా సాక్ష్యమీయవచ్చును దానిపై వాఁడు మరణదండన బొందును అట్లుగాక నాప్రశ్న కనువగు సమాధానమీయకనిచో నిన్ను మాంత్రికానుచరుని క్రింద ప్రప్రథమమున బంధించి ఆపైన నీమిత్రద్రోహి పేరు నిముసములో నీచే జెప్పించి తీరెదను. అంతెవఱకు దెబ్బలావి ప్రజలలో లేనిపోని యల్లరిపాలవకుము నీవు చెప్పకున్నను మాంత్రికుఁ డెవ్వఁడో నిముసములోఁ గనిపెట్టఁగలను. నా సామర్థ్యమింకను వినఁగోరితివా నాఁడికటెట్టి నెన్నఁగు నవరించిరో దృష్టాంతములతో జెప్పగలను. కారాగారమునను వెడలినపిమ్మట నీవు తప్పించుకొనుట కష్టము. నిక్షేపముఁగోరి యింతవఱకు కలిగించితిని గాని నీవొసంగు లంచమున కాసించి యిట్లు చెప్పుచుంటి ననుకొనకుము ఏమందువు? ఇప్పుడైన నాదురాత్ముని పేరు చెప్పెదవా? నన్నింకను శ్రమబెట్టి నీవు కష్టముల పాలయ్యెదవా? చెప్పుము.

కుందనలాలీవాక్యము లాలించి కొయ్యవాఱి పోయెను. చైతన్యహీనుఁడై పోయెను. నిర్జీవప్రతిమ యైపోయెను. రజాకుతో వాదించుటకసమర్థుఁడైపోయెను. వాదించిన నేమి ప్రమాదమో? వాదింపకున్న నేమి ప్రమాదమోయని యాతఁడు భయపడి పోవుచుండెను. వాదించుట కాతనికే మేని యాధారమున్నదో లేదో మనకు తెలియదు. కుందనలాలేమియు మాట్లాడకుండుట గాంచి మఱల రజాకే యిట్లనియెను.

“లాలా! నే జెప్పిన విషయములు బాగుగా నాలోచింపుము.
పరువు ప్రతిష్ఠలతో బ్రతుకుచున్నవాఁడ వ్యక్తిత్వపాలవకుము. వాయు
ద్యోగస్వామ్యము ను గిర్వర్తి చని తెప్పుడు. నిపేను బయటకు వచ్చి
నచో నిన్ను కొనిచుట కన్న చేపవాడెవుండడు. బుగా మామకును
నాకును గల స్నేహము చెప్పుట చిన్నపుడు లాలించి యాడుగు
చుంటిని గాని లేక నిన్ను బలాత్కారముగా కారాగారమున కంపి
యాపై. విచారణ ప్రారంభించి యుండును మిత్రద్రోహి యెవ్వఁడో
వానినాకు వప్పగింపుము ఆపైని నిను వదలనిచర్యయం
తయు నేను నడిపెదను న్యాయస్థానం లో విచారింపుటకే మీవారును
జంపినవాఁడ రాగిలెముల సాధించెదరు. ఈసంగతి నేను గనిపెట్టితిని
గాని పరు లెవ్వగును గనిపెట్టఁజాలరు. నిన్ను విడచి నే నాతనిపైన నే
నేరారోపణ మొనరించి వాని న్యాయస్థానమునకు మిత్రద్రోహి నిచ్చేకొండు
బయటఁబెట్టక మానను. అంతవఱకు వచ్చిన చో నివృత్తి పొందుకొనుట
కవకాశ ముండదు. నీ కనుబాగ ము జరుగుచున్నయెడల దీని మార్గ మేది
రహో మనముకన్న డాలోచింపవలయును అందులకై నిస్సంశయముగా
నడుగుచుంటిని ఏమందువు? ఇప్పుడైనను సమాధాన మిచ్చెదవా?”

కుందనలాల్ తప్పుడు మాటలాడక తెప్పినగా నోగు. దుఃఖకంఠముతో
నాతఁ డిట్లు చెప్పదొడఁగెను.

అయ్యా! మీ పోలీసువా రెంత కైనను దగుదురు. ఆరెండవ
విల్లువృత్తాంతము మీమిద్యా సమతుంగను. కాని యీఘోరకృత్యము
నకుఁ బాల్పడినవాఁడు డీరహాస్యమును గ్రహించి నేరమంతయు నాపైకి
నెట్టివైచుట కెట్టియుక్తి బన్నియుండును. నిశ్చయముగా మీరనుమా
నించినట్లె నైయుండును నా మామగారికు నేనెంత యెద్దుచుంటినో
నా కెఱుక, దైవమునకెఱుక నన్ను గక్షించుటకును — లేక యురి
స్తంభ మెక్కించుటకును మీరు సమర్థులని గ్రహించితిని. ఉపకార

మొనరింతునని మీ రనుకొనుచుంటే నే నెఱింగిన సంగతి మీ కెఱింగించు జంకుదునా? అంతమూర్ఖుడనా? నిజమునకు నే నెవ్వరికిని భయపడుటలేదు. ఒక్క వీరేంద్రకేసరికిని — పోలీసువారికిని భయపడుచుంటిని.

వీరేంద్రకేసరి కేదియో నాపై దీర్ఘక్రోధమున్నది. అతనికి మా మామపైఁగలకోపము నాపైకి మఱలనదేమో యెవ్వరు చెప్పగలరు? అతఁడే యింతపని చేసి యుండునని నే ననుమానించుచున్నాను గాని యిదమిత్థమని వచింపఁజాలను. ఆ కాగితములు తను కెవరియింట లభించినవో వారే నాకు ద్రోహులనుమాట నిజము కావచ్చుచున్నది. కారణమే మందురా? నాకు ద్రోహిం గాని వారి గృహమునఁ గాని యట్టి కాగితము లుండవని తమరుకూడ నమ్ముదురు గదా? ఆ యనుమానమే నన్ను బాధించుచున్నది. మీకే కాగితములు లెవరి గృహమున లభించినవో వారిని బంధించి వైచినచో రహస్యము తనయంత బయటబడి తీరునని నా యభిప్రాయము. నే జెప్పవలసిన దింతియే గలదు. అపైన మీ చిత్తము. మీ రనుమానించినట్లు నేరము నాపైకి రాకుండ గాపాడితిరేని వేయి వేలు మోహరీలు మీకు బహుమాన మర్పించెదను. వలయునని ముందిచ్చి వైచెదను. మీకెన్ని కావలయు నన్ని నిప్పు డీయఁగలను. నాకిట్టి గొడవలలో నంతగా ప్రవేశము లేదు గాన మీరే నన్నెట్లు తప్పింపవలయునో యాలోచించి కాపాడి రక్షింపుడు" యని యనుచు రజాకు రెండుచేతులును బట్టుకొని పరిపరివిధముల బ్రతిమలాడెను.

"లాలూ! నిన్ను రక్షింపవలయుననియు నీ వలన బుష్కలముగా బహుమానము బడయవలయు ననియు నభిలాషతోడనే నీతో నింతవఱకును జెప్పితిని. నీవనిన మాటఁ దప్పువాఁడవు గావని నే నెఱుంగుదును. నాకు నీవిచ్చెదననిన బహుమాన మిప్పు డీయనక్కఱ

లేదు. నీ కుపకారము జరిగినపిమ్మటనే సంతోషపూర్వకముగా నీయవచ్చును. నా బహుమానము నా కీయవేమి యను ననుమానము నా కెంతమాత్రము లేదు. నీ చెప్పినట్లు చేయుటకు నా కభ్యంతరముకు లేదు గాని యిప్పుడొక విమర్శించుటకు వచ్చినది. మీ తమ్ముని దినచర్య పుస్తకములోని కాగిత మొకచో లభించినది. రెండవవిల్లొకచో దొరకినది. ఇనుపపెట్టె నవరించినవారి వ్రేలుముద్ర యొకచో లభించినది. ఇందెవరు నీకు విరోధులో నిజముగు ద్రోహి యెవ్వరో కనిపెట్టుట కష్టముగా నున్నది. అందులకయే నిన్ను పేరు జెప్పుమని యిన్నివిధముల నే నడుగుచుంటిని. నీ వా పేరు జెప్పినచో నా కష్టనివృత్తి యగును. నీ చెప్పిన పేరుగలవాని నిర్బంధ మొనర్తును. వానితో నీ హత్యావృత్తాంత మడంగును. నీవు నిశ్చింతతో నుండవచ్చును. కావున నా మాట విని యా పేరు జెప్పుము” అని రజాకనియెను.

కుంద—మీ కేయే కాగిత మెవరెవరియింటియందు లభించినదో చెప్పుము. ఆ పేరును బట్టి నావైరి యెవడో గ్రహించి చెప్పగలనేమో చూచెదను.

రజా—మీ తమ్ముని దినచర్యపుస్తకములోని కాగితము సుబ్బరామయ్య గారింటిలో దొరకినది. రెండవవిల్లు వీరరాఘవరావు గృహమున లభించినది. ఇనుపపెట్టె నవరించినవారి వ్రేలుముద్ర నీయినుపపెట్టెలోనే దొరకినది. నీకు నీవు ద్రోహ మాచరించుకొనవు గదా? అట్లనుకొను మూర్ఖుం డీ ప్రపంచమున నుండడుగదా? ఇకను సుబ్బరామయ్యయో, వీరరాఘవరావో యీ దారుణాపరాధ మొనరించి యుండవలయును. సుబ్బరామయ్య యిట్టి దారుణమునకొడిగట్టినచో నా కాగితమంత యజాగ్రతగా నుంచడు. కావున నాతనిపై నాకనుమాన మెంతమాత్రమును లేదు. వీరరాఘవరావుపై నీ కేమైన ననుమానమున్నదా?

కుంద—ఆవిషయము నట్లుండుడు. పెట్టె నపహరించినవారి వ్రేలిముద్ర లభించినంటికే. అది యెవ్వరి వ్రేలుముద్రయో గ్రహించితిరా? అదిగో కట్టివాఁడు పెట్టె నేను నపహరించితినని సాక్ష్యసంతకము జేసి వేలుముద్ర వోవునా? ఇది నమ్మదగినవాక్యమా?

రజా—లాలూ! ఆ వ్రేలిముద్ర యెట్లు లభించినదో నీకిప్పుడు చెప్పుటనవసరము. హంతకుఁ డెవ్వఁడో నిరూపింపఁదగిన దా వ్రేలుముద్రయేయని భావింపుము. నా ప్రశ్నకు సమాధాన మిమ్ము. వీరరాఘవరావు నీ కెప్పుడైన—ఏవిధముగా నైన నపకారము నలపెట్టెనా?

కుంద—లేదు లేదు.

రజా—అబద్ధమాడుచుంటివి. నేను చెప్పినది జ్ఞప్తియుంచుకొనుము. నాచెంత నిసుమాత్ర మసత్యమాడినను లాభము లేదు. నిజ మంగీకరింపుము. వీరరాఘవరావు మిత్రద్రోహి యగునా? కాఁడా?

కుంద—అయ్యా! శత్రువుఁడని యెఱింగి యుండియు వాని రహస్యమును వెల్లడింపకుండుటకు నేనంత మూర్ఖుఁడనా? వారు నాకపకార మొనరింప దలఁచుకొనినప్పుడు గూడ నేనసత్యమాడుదునా? అతనికంటె మిత్రుఁ డింకొకఁడు నాకు లేదు. ఆతని యెడ మాకెట్టి సంశయముండవలసిన యగత్య మెంతమాత్రము లేదు.

రజా—సుబ్బరామయ్యయో?

కుంద—ఆతని నెఱుంగనివా రీగ్రామములో లేరు; ఆతని యెడ గూడ నాకనుమానము లేదు.

రజా—ఉన్న రహస్యము నీవు వెల్లడించుట లేదు గాని వీర రాఘవరావు విశ్వాసపాత్రుఁడు గాఁడని నీకు నిరూపింపనా?

కుంద—అంతకంటె గావలసిన దేమియున్నది. నిరూపింపుఁడు.

రజా—వీరరాఘవరావు నీ సర్వసౌఖ్యముల కిష్టపడుచుండెనా? లేదా?

కుంద — లేదనిన మీకు నమ్మకము కుదురుట లేదు. ఎట్టిది బహుశః డేనో మీరే చెప్పరాదా?

రాజా — నీ స్వదేశమునందుండిన తారామణి నాతోఁ డనుభవించుట కేమి కారణము?

కుంద — ఇది కేవల మనుమానము. అతఁ డట్టి మిత్రద్రోహి గాఁడు.

రాజా — ఇంకొక రహస్యము జెప్పనా?

కుంద — చెప్పుఁడు.

రాజా — వినుము. నీ రాఘవరావును, సిగ్గువిడిచి కుమారులు నిద్రించు — తారామణితో సరసములాడుచుండ ఆమె యుచ్ఛిష్టమును మీ యిరువురికిని సమానముగా బెట్టుచుండె — హేయమనక మీ రా యెంగిళ్ళఁ దినుచుండుట — నీ రాఘవరావు వివాహ గాంధర్వముగా — నిన్ను వలచిన బ్రాహ్మణకన్యకను నమ్మి చెంతనే యుంచుకొని లేదా! ఇది మిత్ర ద్రోహము గాదందువా? యోగ్యురాలని నీ వాశ్రయించిన దాని వలన నీ ద్రోహములు గలిగినవి — నాకు నీవలె వలపు లేక — వారికి దాసుఁడవై — సేవకుఁడవై — పరిచరించుచుంటివా లేదా? నీకు నీ సుఖము భ్రష్టత్వమైనదా లేదా? ఇప్పుడైన నీ రాఘవరావు ద్రోహి యని యంగీకరింతువా లేదా?

కుంద — నీ కీయసత్యకథాకథన మెవ్వరు వినిపించిరి?

రాజా — ఆసంగతి తరువాత జెప్పెదను. అతఁడు నిన్ను వలచిన బ్రాహ్మణకన్య నీ విందు కాతని పై నాగ్రహము జూపవలెఁ జేసినను. "ఓ మందమతి! నీ ప్రాణములు నా చేత నున్నవి. తెగసిల్లఁ గావలెను బోయెదవా? నీ స్వర స్తంభ మాక్రమింకునా యని యాతఁ డడుగ నోరుమూసికొని యూరకుండుట వలనఁ బోయితివా లేదా? అబద్ధమాడిన నమ్మెదను నను కొంటివా? మీ సంభాషణ మావలగదిలో నుండి తన ప్రాణ

వర్తించుకొనుచున్న విశ్వాసరావు విడిచెదనుకొంటివా? వీరేంద్ర కేసరియే విశ్వాసరావని వినియుంటివి గదా? ఆరోజు మహాత్యాగము చే తుని బట్టి దొరగారు మునుపటికి వచ్చి కూర్చి తన నిర్దోషత్వమును లోకము నకు వెల్లడించుకొనుటకు ప్రయత్నము చేయుచున్నవాడు మహా స్వతంత్రుడు నాకెట్లు విడువగలను? ఆ సమయమున నేను రక్షించ లేకున్నను నీకు సమయమున విశ్వాసము చెప్పుచు విశ్వాసరావు నిట్లు విశ్వసింపకుండును. ఇప్పుడు తారామణి వీరేంద్రకేసరి చెంతనున్నది. ఆమె వ్యాఖ్యానమున విడిచి యుండగ—మీ ఆహాస్యములను, వీరేం ద్రకేసరి బలవంతముపైన సాక్ష్యమిచ్చితిని. నేను ప్రమాదమున శాసించి నీ కుమారుని మొదట్లవలయు నని సంకల్పించితిని—సత్యవ్రతా చారసంపన్నుడగు వీరేంద్రకేసరి యంచమున శాసించునా? ఆశ్రిత రక్షకుడు మాపుకొనుమార్గము దొరకకున్న మారకొనునా? నీకును నీ రాఘవరావునకు గల సంబంధములన్నియు నే నెరుగుదును. నిన్నింకెందుకు మాయజేసెదవు? ఇక్కడేమున్నది? నీ రాఘవరావు ద్రోహి యనుట యంగీకరించి—యోగ్యుని కారాగారమునకు బంపి నీ కుమారుని ముక్తినొందునా?

ఈ వాక్యములు విన్నంతనే కాండవలాంబ ప్రాణములు పైకెగి రిపోయెను. ఇక కేసుమూలమున వానికిక దోషమిచ్చేది కాదు. పిల్లలపిదుగు వోలె యున్న ఈ మొకటి యాతన నెత్తిపై విడుచుకొని పడుచున్నది. ఇది తప్పించుకొను మార్గమేమియు వానికిక గన్పించుటలేదు. ఎన్నియో విధముల లాలోచించుకొని యెట్టకేలకిట్లనియెను.

“అయ్యా, తమరు ఉదారస్వభావులనియు, న్యాయమూర్తు లనియు, నన్ను రక్షించు భగవత్స్వరూపులనియు దలంచుకొని మీయొద్ద మహత్యములాడిన నా యవివేకమును క్షమింపుడు. మీరనినట్లు రాఘవరావునకు దాసురాలనైపోయితిని నాబుద్ధి లేమియే నాకిట్టి

దుస్థితి కేర్పడ్డినది. అతఁడే నిజమగు ద్రోహి. ఈవిషయము నే నెఱింగియు నాప్రాణములపైకి వచ్చునను భయముతో నాతనిని గాపాడ నంగీకరించితిని. మీరు శీఘ్రముగ మాతనిని బంధించినచో నాయిడుములెల్ల దొలంగును. ఈ యుపకారము మీరొనర్చితిరేని పాతిక వేల రూప్యంబులు మీకొసంగెదను. నావాగ్దత్తమును నేను నిలువబెట్టికొనెదను. మీ వాగ్దత్తమును మీరు నిలుపుకొనుడు. వీరరాఘవరావు కారాగారమున కేఁగినచో నే సింకేరికిని భయపడవలసిన భయము లేదు. నన్ను రక్షింపుఁడు. నావెంట రండు. నే నాద్రవ్య మిప్పు డిచ్చివేసెదను. అతనివాత నే నా కుపకార మొనర్పుడు లెండు. నావెంటరండు.” అని కుందనలాలు లేచెను. రజా కాతనిని గూర్చుండబెట్టి—

“లాలూ! నీకు నే నుపకార మొనర్చి తీరెదను. నా యావజ్జీవమును దొరతనమువారి సేవ జేసినను బాతిక వేలు గడించుట దుర్లభము. నాకా విషయము తెలియును. అట్టిమొడ నంత ద్రవ్య మూరక బోగొట్టుకొందునా? కాని యొకటిరెండు సంశయించుచున్నాను. కారలోబడిన వీరరాఘవరావు న్యాయస్థానమున నేరము నీపై మోపునేమో యను భయము నుదయించుచున్నది. అట్లు మోపినప్పుడు తప్పించుకొనుటకు మార్గము మన మూహించుకొనవలదా? త్వరపడిన నేమిలాభము” అని రజాకనెను.

కుంద—దానికి సంబంధించిన రెండవవిల్లును—దినచర్యపుస్తకములోని కాగితమును మీచేతనే యుండెననిరిగాదా? అందుచే వాని నాతఁడు న్యాయస్థానమున దాఖలు చేయలేడుగదా? తారామణి వీరేంద్రకేసరిచేతిలో చిక్కుబడినదిగాదా? ఇఁక నాతఁడు వాదించినను సాక్ష్య మెక్కడనుండివచ్చును. ఈ హత్యాపరాధ మీవిధముగా వీరరాఘవరావు నెత్తిపైఁ బడిపోయినప్పుడు వీరేంద్రకేసరిమాత్ర మేమి మాట్లాడును.

రజా—బాగున్నది. నాకీమాత్రము లోచన గల్గినదికాదు.

కుంద—నేను చెప్పిన విధము నచ్చినదా!

రజా—నచ్చినది.

కుంద—అట్లయిన మాయింటికి రండు. నేననిన పాతిక వేలును మీ కిచ్చెదను.

రజా—కార్యానంతర మిచ్చుటకూడదా ?

కుంద—ఇంతవఱకు నా చెంతనుండి పిల్లలు బ్రతికినా ! ముందే యిచ్చెదను రండు.

రజా—నా కింకొక్క కోరికయున్నది.

కుంద—చెప్పుడు

రజా—తీర్చెదవా ?

కుంద—నిమ మనములమీఁద.

రజా—నీవు దుష్టుల కిష్టురాలవి. ఈసామ్రాజ్యభారము నీనెత్తిపై బడినచో నీ కుటిలత్వము తప్పును. ఇప్పు డీప్రయత్నము నిన్ను గాపాడజాలదు. నేను సుగాశాపగుండనై భూమిపతి నా కేబడి వేలిమ్ము నీకు నష్టము లేదు. నాకు దృష్టిగల్గును. నీవు బ్రతుకుదువు. మిగిలిన ద్రవ్యముతో నీవు సుఖింపవచ్చును. నాయుద్యోగము పోయినను నాకు నష్టముండదు. అందులకు సమ్మతింపుము.

కుంద—అట్లిచ్చినచో నా కేవిధమైన యాపదయు రాదు గదా ?

రజా—రాదు. రాను నీప్రాణమునకు నా ప్రాణమడ్డువేసెదను.

కుంద—సంతోషము రండు. మీకోరిక తీర్చెదను.

ఇంతలో సుందరరావు, కామేశ్వరరావులు రక్షకభటులతో నచ్చట కాకస్మికముగా వచ్చిరి. వారిని జూచి యిరువురును నిర్ఘాంతపోయిరి.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

దీని పర్యవసాన మేమి ?

చదువరీ ! ఈ సమయమున నీనాటకశాలయొద్దకు రక్షకభటులతో సుందరరావు కామేశ్వరరావు లిద్దరు నిశ్చేసహో మెఱుగుటకై ము కొలువుకు వ. ఱా కుఁ బాడము. సుందరరావు గిజాకులు కాంతమ్మతో మాటలాడుచుండఁగా కామేశ్వరరావు వెలువెంచి సుందరరావుతో నేదియో రహస్యము చెప్పి వెడలిపోవుట మీకు జ్ఞప్తియుండుండవచ్చును. ఆ రహస్య మెట్టిదియో మన మాటంగితి మేమి పిరిచ్చుటకు వచ్చిన కారణం బెయ్యదియో మనకు విశదంబగును. కావున తద్రహస్య మెఱుంగుదము.

కామేశ్వరరావు వెల్లడించిన రహస్యము విని పిమ్మట సుందరరావు కాంతమ్మతో సంభాషించుచు మాటిమాటికి కొలది కాలమానుటి క్రిందికి కామేశ్వరరావును కలిసికొని "మనము వెడలి పోవుదమా ?" యనియడిగి యాతని సమ్మతింపఁబడసి యిరువురును బయలు దేఱి యొకయింటికి కరిగిరి. చదువరీ ! ఆగృహ మెవ్వరిదో పోల్చు కుంటివా ?

ఆయిల్లు సీతమ్మది. కథానాయకుండగు వీరన్నకీ సీతమ్మ పెద తండ్రికుమార్తె. ఈమె చెంత నిప్పోలీసువారి కేమిపనియుండివచ్చిరో మన మెఱుంగవలసియున్నది.

ఈవచ్చినవారిని గాంచి సీతమ్మ లోనికిదోడ్కొనిపోయి తలుపులన్నియు బిగించి యొకచో గూర్చుండఁబెట్టి యిట్లనియెను.

"అయ్యా ! సుందరరావుగారూ ! నేనెన్నఁడును దమ దర్శనము చేయలేదు. కాని కామేశ్వరరావుగారిని నేనెఱుంగుదును. వారూ

క్షీరన్న నాకుం బినతండ్రి కుమారుండని చెప్పుకొనుటకు మిక్కిలి లజ్జిం చుచున్నాను. ఆతని యుద్ధతంత్రము నాకు దెలియును గాని యొక్క ప్రేమచే మీకింతవఱకు తెలియఁగ జేయలేదు. ఇప్పు డాతని రహస్యము లన్నియు మీకు తెలియఁగింపవలయు ననియు — ఆతనిని మీచే బట్టింపవల యు ననియు మిమ్ము బిలిపించితిని. అట్లయిన ప్రకృతము కున్న బంధు ప్రేమ మిథ్యాడంబరమైనదని మీ రనుకుందురేమో? న్యాయమునకు ముందఱ బంధుప్రేమ నశించినది. వంశము కాని నాపాపము ప్రతిష్ఠవలన నా సోదరప్రేమ నశించినది. మీరొకటి యోచించిన యొకసంగతి గాన ద్ర వ్యాపేక్షతో నే నిస్వార్థ్యద్రోహమున కలవాడనైన దేశద్రోహిని బట్టి శిక్షింపఁ జేసి లోకమునకు ఉపకారము మొనర్చునట్టి సోదరప్రేమ సన్నద్ధు పెట్టునా? ప్రజలెల్లరు నాకన్నదమ్ములు గారా? ఒక్క సోదరునివలనఁ బెక్కు సోదరులు లిడుమలపాలు కాఁగలుగునట్టి రాజయుక్తము విచారింపఁ దగు సామర్థ్యము గలిగియు నూరకుండుట దేశద్రోహ మొనరించుట గాదా? న్యాయద్రోహ మొనరించుట గాదా? అటువంటి ప్రవృత్తిలో బ్రవే శించిన పిమ్మట నాకింతయు ప్రయత్న మున్నది. నిజమున కాతనివలనను నాకున్నగౌరవము కటాక్షించదై పోయినది. ఆతఁడు దుష్ కార మొనరించినను దేశద్రోహి మన్నింపదగినవాఁడుగాడు. ఆతఁడు నాకొసంగినవి బంగారు నాణెములుగావు — నా సంపదయుగా నాసోదర సోదరీమణుల ప్రాణములు. ఆతఁడు నాకొసంగినది కల్పనము గాదు. లంచము. నేను నిలదనుచున్నను నా యింట కావలైచి పోయినాఁడు. అనఁగా దమ్ము రక్షింపుమని యస్మద్దేశము గూర్చి నన్ను యాచించుటే గాదా? లంచమునకు కాశించి దేశద్రోహిని రక్షించుటకు — పినతండ్రి కుమారుని రక్షించుటకు — నామనస్సంగీకరించకుండనున్నది. కావున నాతనిని బట్టుకొను మార్గము మీకు నుపదేశ మొనర్తును. నేనీరహస్యము మీకు తెలియఁగఁ జేసినట్లు రెండవకంటివాఁ డెఱుంగకుండ నీరహస్యమును

గాపాడవలయును. తత్క్షణ మాతనిని బంధింపవలయును. మీపోలీసు వారిచ్చెదమనిన బహుమానమును నాకీయవలయును. ఈమూడుషరతులకును మీ రంగీకరించితిరయేని మూడువందల దినములనుండియు మీకుఁ బట్టుబడని పాతూరి వీరన్న మూఁడు నిముషములలో మీకు బట్టుబడునట్లు చేసెదను. వంశమర్యాదఁ గాపాడుకొనుటకై నేనీభ్రాతృద్రోహమున కొడిగట్టితినని మాటలఁ జెప్పుచున్నాను. నారహస్యమును గాపాడెదమని యభయం బొసంగి—నాబహుమానము నాకొసఁగి నేచెప్పబోవు రహస్యమును వినుటకై సిద్ధముగా నుండుఁడు. దేశద్రోహిని బట్టితిమన్న యశస్సు మీకు దక్కును. దానివలన మీకు వేతనాభివృద్ధి యగును. ఏమందురు?" అని సీతమ్మ యూరకొనెను.

పాఠకమహాశయులారా! సీతమ్మ చెప్పిన వాక్యములన్నియు వింటిరిగదా? ద్రవ్యమున కాసించియు నా యుపేక్షయే లేని దానివలె మాట్లాడినమాటలకు మీరుఁగూడ మోసపోవకుఁడు. ఈమె గుణమట్టిది. ఈమె యుపాయమువలన పాతూరివీరన్న పట్టుబడునేమో చూతము.

"సుదతి! నీరహస్య మత్యంత భద్రముగాఁ గాపాడెదను. ఆభారము నాది. కాని యాతఁడు పట్టుబడినపిమ్మట గాని నీ బహుమానము రాదు. ఆతఁడు పట్టుఁబడెననియు బహుమాన మీయవలసినదనియు దొరతనమువారికి వ్రాసినపిమ్మట నిచ్చెదరు. నీ బహుమానమునకు మాదిపూచీ. ఆవిషయమై నీ కెంతమాత్రమును భయ మగత్యము లేదు. సొమ్ము ముట్టినట్లుగానే భావింపుము. ఒకటిరెండు దినములలో నీసొమ్ము దెప్పించి పువ్వులలోఁ బెట్టి నీకొసంగెదము. కావున సందేహింపక నీవా రహస్య మెఱుంగఁ జెప్పుము" అని సుందరరావనియెను.

"సీతమ్మా! నీసొమ్మునకు నేను బూటకాపుగా నుండెదను అంతకునుఁ గావలెనా నీ కర్థైన నేను హామీగా నిచ్చెదను. మా

మాటయం దామాత్రపు విలువయుంచి యీ రహస్య మెఱింగింపుము. నేనాసొమ్ము నీకు నారుమాసములు దాటకుండ ముట్టజెప్పెదను." అని కామేశ్వరరా వనెను.

"దొరతనమువారు బహుమానము నిచ్చియురా ?" అని సీతమ్మ యనెను.

"కార్యం గాకుండనే బహుమానము నెం దెవ్వరును నియ్యరు." అని సుందరరా వనియెను.

"సరే. బహుమానమునకుఁ గామేశ్వరరావుగారును మీరును బూటకాపులుగా నుండుమనుచున్నారు. గావున నాకింకా విషయమై సందియము లేదు. సొమ్ము ముట్టినట్లే భావించెదను. రహస్యమును మాత్రము వెల్లడించకుండు. సాంతముగ సావధానముగా వినుము. నేను రెండుదినములక్రిందట నాబంధువులయింటికి వెళ్లితిని. వారును నేనును గలిసి భగవంతరావుగారియింటికి వెడలితిమి. వారి యింటఁ బాండ్రకును నాబంధువులకును స్నేహముగలదు. స్నేహితులయింటికి వెడలుచు నన్నుగూడ నాబంధువ్రాలు దోడ్కొనిపోయినది."

"భగవంతురావుగారి యిల్లెక్కడ ?" అని సుందరరా వడిగెను.

"సుబ్బరామయ్యగారి తోటలో క్రొత్తగాకట్టిన యిల్లు" అని జవాబుచెప్పి సీతమ్మ మరల నిట్లు చెప్పదొడంగెను.

"మేమచ్చటనుండి తిరిగి వచ్చునప్పుడొక మాయవేషమునున్న వానిఁ గన్పించెను. ఎట్టి వేషాంతరమున నున్నను నేను వానిని బోల్చుకొనఁగలను. ఆతఁ డింత ధైర్యముతో పిల్లు గ్రామములో తిరుగుట కేమికారణమో యని సంశయించి యాతని రహస్యము దెలిసికొనవలయునను కుతూహలముతో నాబంధువురాలియొద్ద సెలవుగైకొని రహస్యముగా వానిని వెన్నాడితిని. ఆతఁడును దన బసకరిగెను. అచ్చట మాయవేషములతో నాపె హితులగు గోవిందుఁడును,

సుబ్బయ్యయు నుండిరి. వారేమేమియో మాట్లాడుకొనిరి గాని నా కేమియుఁ దెలియలేదు. అతనిని మీరెల్ల రెఱుఁగుదురు. నిత్యమును మీరాతనితో మాట్లాడుచుండిరి. అతని మాయావర్తనమును గనిపెట్టఁ జాలకుండిరి. అతనిని బంధించినచో మీయాయాసమంతయు సఫల మగును. అతని మారువేషపెట్టిదియో మీ కెఱింగింపవలయుననియే యీ కామేశ్వరరావుగారిచే మీకు వర్తమంపితిని. ఇప్పుడు మిమ్ముఁ జూచుటచే నాకు జ్ఞప్తికివచ్చినది. ఆనాఁడు మీరుగూడ నాతనితో మాట్లాడితిరి. నా సంశయనివృత్తి నొనర్చుకొనుటకై నాఁటిరేయి యాస్పటికి వెడలి యాతఁ డొక్కఁడును నుండగా బలుకరించి కొంత ద్రవ్యము గావలయునని కోరితిని. ఇచ్చెదనని యాతఁడు వాగ్దత్త మిచ్చెను. నాకెంతమాత్రమును సంశయము లేదు. అతఁడే పాతూరి వీరన్న. అతఁడే వీరేంద్రకేసరి. అతఁడే యీ కథానాయకుఁడు. అతని యిప్పటి పేరు కూడ వింటిరి. అతని యిప్పటిపేరు "అబ్దుల్లు ఖిజాకరు" మీ రాతనిని బంధింపుఁడు. అతని కుడిభుజముమీఁద యాతని పేరే పచ్చబొట్టు బొడిపించుకొని యున్నాఁడు. అదియే మీకు ప్రబలమైన సాక్ష్యము. పొండు. అతనిని బట్టుకొని బంధింపుఁడు. నా వలన నీరహస్యము మీ రెఱింగితిరని మాత్రము ఎన్నఁడును వెల్లడి సేయకుఁడు. ఆతఁడు తిన్నగ నన్ను జంపివేయును. ఆ రహస్యమును గాపాడుటయు నితని నిశ్శబ్దముగనే బంధించుటయు మీవంతు" అని సీతమ్మ యూరకొనెను.

ఈవాక్యములు విని సుందరరావు, కామేశ్వరరావు లాశ్చర్య పడిపోయిరి. వారి యాశ్చర్యమునకు మేరయే లేకుండెను. అట్లాశ్చర్యాంబుధి నొక్కమునక వైచి పైకితేలి "సీతమ్మా! మఱల నొకటి రెండు గంటలలో వచ్చి నిన్నుఁ గలసికొందు" మని వారిరువురును వెడలిపోయిరి. వారిరువురును వెంటనే పోలీసుస్టేషనునకరిగి కొందఱు

పోలీసువారిని వెంటఁబెట్టుకొని యబ్దులు రజాకు బసకరిగిరి రజా కచ్చట లేఁడు. అచ్చటనున్న వానినౌకరునుగాంచి "మీయజమాని యెచ్చట?" అని యడిగిరి. "నాటకపుశాలలోనున్న కుందనలాలుతో మాట్లాడుట కరిగిరి." అని యాతఁడు చెప్పగనే ముందువెనుక లరయకుండ వీరెల్ల నాటకపుశాలకుఁ బరుగెత్తిరి. వీరివెనుకనే చాటుచాటుగా వీరి నౌకరును వెడలెను

చదువరీ! సుందరరావు, కామేశ్వరరావుగార్లు పోలీసువారితో నిమ్యేడ కిప్పుడరుదెంచుట కేమికారణమో మీకు దెలిసినదిగావున నింక కథలోనికి బోవుదము.

వచ్చిన పోలీసువారిని గాంచి రజాకు కుందనలాలు లిద్దరును నిర్ఘాంతపోయిరని చెప్పితిమి. పిలువకుండ పోలీసు వారెందుకు వచ్చిరాయని రజాకును—తన్ను బంధించుటకే పోలీసువారిప్పుడే యరుదెంచిరాయని కుందనలాలును నిర్ఘాంతపోయిరి. ఒక్క నిముష మట్లు తెచ్చబడి వెంటనే ముఖలక్షణములను మార్చుకొని రజా కిట్లనియెను.

"సుందరరావుగారూ! నాశ్రమంతయు ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చినది. సరిగా నేను గనిపెట్టినట్లు సమయమునకు పోలీసువారితోవచ్చి నాకుపకార మొనరించిరి. మెల్లమెల్లఁగా నితని మాటలలో దింపి పోలీసుస్టేషనువఱకును దోడ్కొనిపోయి యచ్చట బంధింపవలయునని కోరితిని. నాకంత ప్రయాసము లేకుండ మంచిదని జరిగినది. వెంటనే యీ కుందనలాలును బంధించుఁడు. ఈతఁడే హంతకుఁడు. వీని మిత్రుండగు వీరరాఘవరావే యీతని యనుచరుఁడు. విశేష ప్రయత్నముమీఁదఁ గనిపెట్టితిని. విచారణసమయమునకు సాక్ష్యమంతయు సిద్ధము జేసెదను. సుందీయిరువురను బంధింపుఁడు" అని రజా కనియెను.

"హుషార్" అని సుందరరావు గేకవైచెను. వెంటనే యిదివఱకు గూడబలుకుకొనిన విధముగా పోలీసుభటు లొక్కమారుగా

రజాకుపైబడి యాతనిని బలవంతముగా బంధించివైచిరి. రజాకు తెల్లబోయెను. కుందనలాలమితానంద భరితుఁ డయ్యెను.

"రజాకూ! నీవు మాయావేషధారివగు వీరేంద్రకేసరి వని యెఱింగితిని. వీరేంద్రకేసరియే పాతూరి వీరన్న యని లోకమెఱుంగును ఇంక నీయాటలు సాగవు. నీవు విచిత్రవర్తనుడవు. ఒకవైపున వీరేంద్రకేసరిగ—రెండవవైపున రజాకుగ—మూఁడవవైపున విశ్వాసరావుగ—పాత్రాభినయ మొనరించుచు కనఁబడినవారి కండ్లలో గారమునుఁ గొట్టితివి. ఏపాప మెఱుఁగని కుందనలాలుపై కీహత్యాపరాధము నెట్టివైచి సుఖింపఁదలచితివా? నిన్ను బంధించుటకు దొరతనమువారివలన నుత్తర్వు బడసితిమి. కలెక్టరుగారికిఁ బ్రాణాపాయము రాకుండఁ గాపాడితినని గర్వింపకుము. నిన్ను కలెక్టరుగారు గూడ నిఁక రక్షింపలేరు. నడువుము. కారాగారమునకు నడువుము. నీవలన నష్టముఁ బొందినవా రొకరిద్దఱేగాని లాభముఁ బొందనివా రీగ్రామములో లేరు. కాని వారెవ్వరును నిన్ను రక్షింపలేరు. నీవు వీరేంద్రకేసరివి గావని వాదించుటకు నీకాధారము లేదు. నీభుజముపై బచ్చబొట్టుతో బొడిపించుకొనిన నీ నామమే సాక్ష్యము. ఇఁక కారాగారమునకు నడువుము." అని సుందరరావనియెను.

"అయ్యా! మీరు చెప్పినదంతయు యథార్థము. ఇంకొక గంటలో నాయంతట నేనే వెల్లడిగావలయు ననుకొంటిని. ఇంతలో మీరే నన్ను వెల్లడించితిరి. నాకెంతమాత్రమును భయములేదు. మాధవలాలును నేను గొట్టితినన్న నేరముగాక నాపై నెట్టినేరమును లేదు. దానికి దొరతనమువారివలన క్షమాపణను బొందితిని. దొరగారు స్వయముగా నాకపరాధకశాఖలో నుద్యోగమిచ్చిరి. ఇదిగో నాయధికారము దెలియఁజేయు బిళ్ళయును నధికారపత్రమును. వెనుక మీరు రజాకుపేరుతో నున్నవి జూపించితిని నానిజమైన పేరిప్పుడు వెల్లడి

ద్దైనది గావున గావున నవి పనికిరావు. ఇదిగో నీనిపైనున్న పేర్లుగాం చుడు "వీరేంద్ర కేసరి అను పాతూరి వీరన్న" అని యున్నది. ఈ పేరు లుగలవానిని బంధించుటకు మీకధికారమేది? వెనుకటి యాధార ములిప్పుడు పనికిరావు. నాకీయధికారము వచ్చినపిమ్మట బుట్టినపత్ర మేదైన నున్నచో జూపి నన్ను బంధింపుడు. ఉన్నదా? అట్టి యధి కారపత్రమేదైన మీచెంత నున్నదా? ఉన్నచో సందేహింపకుండ జూపుడు. లేనిచో నా సంకెలలు పడదీసి నన్ను తృణూరణముగు వేయుడు. మునుముందు కుందనలాలు పాతిపోకుండ జూడుడు. అతడు పరారీ యైనచో జాలప్రమాదమున్నది. కొందఱను వీరరాఘవరావుకొరకు బంపుడు. సందేహింపకుడు. ఈ హత్యలో వారిరువురును భాగస్వా ములు. వారిని విడువరాదు. వేగ కానిండు." అని వీరేంద్ర కేసరి యనెను.

"వీరన్నా! నీవొనర్చిన నేరములన్నియును నెరుంగక దొరగారు నీకుద్యోగమిచ్చిరి. అంతమాత్రమున నీ నేరములు రూపుమాసిపోయిన వనుకుంటివా? మాధవలాలును నిష్కారణముగా గొట్టిన నేరమొకటి జైలులోనుండి తప్పించుకొనిపోవుట రెండు—పోలీసువారిని నిందిం చుట మూడు—లాల్‌చందు గృహము దోచుకొనుట నాల్గు—తా లూకాలోని ధనమపహరించుట ఐదు—ఇట్టువంటి నేరములింకను నున్నవి. ఇవి యన్నియు దొరగారెఱుంగరు. వారికీ యుదంతమంత యు వ్రాసి నిన్ను బంధించుట కధికారపత్ర మిరువదినాల్గు గంటలలో దెప్పించుకొందును. అంతవఱకును నీవు బందెలోనుండక తప్పదు. ఇప్పుడు విడచితిమేని మరల నీవు దొరకుదువా? ఎట్లో నిన్ను దెలుసు కొంటిమి. తెలిసికొనిన పిమ్మట విడచుటకు వెఱ్ఱివారమా? కనుక సబుజైలునకు నడువుము." అని సుందరరావనియెను. "చాల కష్టపడి తెలిసికొంటివి. నిన్ను గోవినను నీకు తెలివితేటలు లేవు. ఒక్కొక్క-

విషయమున కలెక్టరు నీకు సహాయము నొనర్చుమనే యుండిరి. మా సీతమ్మ లంచమున కాసించి నా రహస్యము నీకెఱింగించి యుండును. తగుదానవమ్మని నీవు నన్ను బట్టుటకు వచ్చితివి. అంతమాత్రమునకు నేను వెఱువను. ఆయధికారపత్రము రాకుండ నన్ను బంధించుట నీకు న్యాయముగాదు. నేను నప్పగించినవారి సముఖమున బంధింపకుడి విడచుట నీకు ధర్మము గాదు. నీవు మూర్ఖచిత్తుడవై నన్ను బంధించినను నీకువచ్చు నధికారపత్రము రాకముందు నన్ను విడువవలసినదను నధికారపత్రము ముందువచ్చును. నే సందువిషయమై దగు నేర్పాటులన్నియు నిదివఱకే జేసికొంటిని. నామాటవిని నీవిని బంధింపకున్నచో ముందు ముందు నీకు బ్రమాదమున్నది. ఆవిషయము నాలోచించుకొమ్ము దొరతనమువారి సంతకములతోనున్న నా యధికారపత్రములు జూచియు నన్ను బంధించినచో దొరతనమువారినే నీవు కొంచపఱచితి నన్నమాట. అది నీతలకుం దగనిపనియని యెఱుంగుము. నా యధికారపత్రములు రద్దుచేయుచు నన్ను బంధించుట కధికారపత్రములం దెచ్చుకొమ్ము. నేను నోరెత్తకుండ సంకెళ్ళతో నిప్పుడు నీవెనుక జైలునకు సంతోషముతో వచ్చెదను. నే నిన్ని విధముల వేడుచున్నను నామాట వినకున్నచో నాపైన నీయిష్టము. దొరతనమువారు నాపైనున్న నేరములన్నియు నెఱుంగుదురు కలెక్టరుగారిని నాగన్న చేతులనుండి రక్షించి నాబసలోనుంచి, సర్వవిధముల వారికిని, వారి కుటుంబమునకును మర్యాదలొనర్చి శ్రీవారి కీయుదంతమంతయు నెఱింగించితిని. ఒక్క-విషయమును దాచుకొనలేదు. అట్లు దాచుకొనుతలంపు నాకెన్నండును లేదు. నేనా హంతకుని బట్టుకొందునని కోరుటచేతనే వారు దొరతనమువారికి వ్రాసి నాకు క్షమాపణపత్రము దెప్పించి యిచ్చిరి. నన్ను హత్యాపరాధకునిగా నియమించిరి. ఉన్న సర్వవిషయములును

నీ కెరింగింపితిని. వలయునేని నాబసకురమ్ము. నాక్షమాపణపత్రము జూపింతును. నాకెట్టి యాధారమును లేకుండ నేనింత బహిరంగముగా గ్రామములో సంచరింతు ననుకొంటివా? నీతమ్ము నన్ను గనిపెట్టినప్పుడైనఁ జాఱిపోకుండ నుందుననుకొంటివా?" అని వీరేంద్రకేసరి యనెను.

"కుందనలాలూ! నీకు వచ్చిన భయ మేమియు లేదు. మీ మామను నీవు చంపితివని యెట్టిసాక్ష్యమును సమకూడదు. ఇది యంతయు నెవఁడు బన్నిన పన్నుగడయైయుండును. అంతమాత్రము మనము గనిపెట్టలేకుందుమా? మనమందఱము గలిసి వీరి బసకు వెడలుదము రమ్ము" అని సుందరరావనియెను. వెంటనే యందరును వీరేంద్రకేసరిబసకుఁ బోయిరి. అచ్చట వీరేంద్రకేసరి తనకు సంబంధించిన కాగితములన్నియు సుందరరావునకు చూపించుచుండెను.

సుందరరావు కాగితములు చూచుటకు మునుముందు కాంతయ్యను బంధించి తీసికొనిరావలసినదని ఠాణాస్థానమునకు వ్రాసి రక్షకభటుల కొసంగి పంపించి పిమ్మట కాగితములు చూచుచుండెను.

కాంతయ్యకై యరిగిన భటులును నొకగంట యగునప్పటికి తిరిగివచ్చి సుందరరావునుగాంచి "ప్రభూ! మనము వీరేంద్రకేసరిని బంధించితిమని యూరంతయు కప్పరలో జెప్పిరఁట. అతఁ డామాట విని 'పరారీ' యైపోయినాఁడు. అతని తండ్రిమాత్ర మింటియొద్దనున్నాఁడు. ఏమి సెలవు?" అని యూరకొనిరి.

"సరే ఆ మాత్ర మొక్కఁడు బోవును." అని సుందరరావు తనమనసులో నుండిపోయెను. కుందనలాలు వెళ్లుటకును బోవుటకును దగిన కట్టుబాటులో నుండెనుగాని బంధింపఁబడలేదు.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

విచారణ — వాఙ్మూలము

సుందరరావు వీరేంద్రకేసరిని బట్టుకొని సరిగా నైదుగంటల కాలమైనది. ఇంకను నాతనిని సబుజైలునకుఁ బంపలేదు. కలక్టరుగా రిచ్చిన ఉపమాపణపత్రముఁగాంచి యాతనిని బంధించుట కవకాశము లేక కాకినాడ కలక్టరుగారికి టెల్లిగ్రాపు నొసంగెను. అచ్చటనుండి సమాధానము వచ్చువఱకు నిరీక్షించి యుండెను. ఇంకను సమాధానము మాత్రము లేదు.

వీరేంద్రకేసరి బసచేయుచున్న గృహముచెంత విశేషముగా జనముండిరి. వీరేంద్రకేసరిగతి తుదకేమగునో తెలిసికొని పోవలయునను నభిలాష వారి కెక్కుడుగా గలదు.

ఇంతలో నొక మోటారుకారు వాయువేగ మనోవేగములతో వచ్చి యచ్చట నాగెను. జనము కొంచెము సద్దుకొని మోటారునకుఁ ద్రోవనొసంగిరి. సుందరరావుగా రిచ్చిన టెల్లిగ్రాముచూచుకొని స్వయముగా కలక్టరుగారే విచ్చేసిరని ప్రజ లనుకొనుచుండిరి.

ఆబండి వీరేంద్రకేసరి యుంటి కెదురుగావచ్చి యాగెను. అందుండి కలక్టరుగారును, వారి సతీమణియు, నింకొక హిందూయువతియు దిగిరి. ఆ హిందూయువతిని జూచుటతోడనే యందఱును బోల్చుకొనిరి. ఆమె యెవ్వరు? "వశాక్రమైపోయినదని రక్షకభటులు తెలియఁగించిన కాంతమ్మ యీమెయే. కాంతమ్మ కలక్టరుగారి మోటారుకారులో నెక్కి కూర్చుండుట కవకాశము గలిగినదానిని యందఱు ఆశ్చర్యభరితాత్ములైపోయిరి.

విశేషవర్ణనలతో పాఠకమహాశయులకు విసువుబుట్టించుట కవకాశములేదు. కలక్టరుగారు వచ్చుచునే విచారణ ప్రారంభించిరి.

సుందరరావు తాను జెప్పవలసినదంతయు జెప్పి రజాకే విశ్వాసరావనియు, విశ్వాసరావే వీరేంద్ర కేసరి యనియు, వీరేంద్ర కేసరియే పాతూరి వీరన్న యనియు జెప్పి — యాతనిపైనున్న నేరమును విశదీకరించి చెప్పి — పై కారణముచే వీరన్నను బంధించుట కనుమతియిమ్మని గోరెను. ఈసంగతు లన్నియు సుందరరా విదివఱకు పైప్రకరణములో జెప్పినవియే గాన మఱల నిచ్చట నుదహరింపఁబడలేదు.

సుందరరావుగారు చెప్పవలసిన దంతయుఁ జెప్పి తమ యభిప్రాయమును విశదీకరించి కూర్చున్న పిమ్మట కలక్టరుగా రిట్లు వచించిరి.

"సుందరరావుగారు వచించినదంతయు సత్యము. ఈ రజాకే పాతూరి వీరన్న ఈతఁడే వీరేంద్ర కేసరి, విశ్వాసరావులు గూడను. ఈతనిపై —

I మాధవలాలును జంపెనుట.

II జైలులోనుండి తప్పించుకొని పోవుట.

III ధనవంతుల యిండ్లు దోచుకొనుట.

అను మూఁడు నేరము లిప్పు డారోపింపఁబడియున్నవి. ఈవీరన్న సత్యసంధుఁడను ప్రతిష్ఠయొకటి గ్రామమున వ్యాపించియున్నది. ప్రజలందఱు ఏకగ్రీవముగా నితఁడు సత్యసంధుఁడని యంగీకరించిరి. ఈతని నేరము లెట్టివో విమర్శింతము.

ఈతఁడు మాధవలాలును జంపెనా? లేదా? ఇది మొదట విచారింపవలసిన ప్రశ్న. చంపెనని తడుపు బాతిగుడ్డయు, కత్తియు, కత్తియు, నేఁటిరేయి వీనిగృహంబున లభించిన మెకుపుందలును సాక్ష్య మిచ్చుచున్నవి. అందులకే సుందరరావుగా రీతనిని దొలుదొల్త బంధించిరి. జైలులోనున్న వీరన్నను, సుబ్బన్న గోవిందు లను నాతని మిత్రు లిరువురును దప్పించిరి. అట్లు వారిప్పు డావని చేయకయే యున్నచో యీహత్యాపరాధకు లెవ్వరో మనము దెలిసికొనుట కవ

కాశము లేకపోయియుండును. వీరన్న నే బొండ్లాడవలయునను కోర్కెతో వీరన్నకుపకార మొనర్పవలయునను నాశతో గాంతమ్మ చెంతనున్న నైదువందల లాతెనికిచ్చితి ననుచున్నది అది సత్యము. ధనాభావముచే వీరన్న యీద్రవ్యము గైకొనెను. ఆద్రవ్యము మాధవలాలును జంపుట చేతనే వానికి లభించినదని మీ రెల్లర భిప్రాయపడి యుండిరి. నోటు వ్రాయించుకొని హామీపత్రముగూడ వ్రాయించి పుచ్చుకొని రాగి పైన నీయక వీరన్నకు మాధవలా లపకార మొనర్చెను. అట్టివానిపై నీతఁ డభియోగము దేవలసినదే కాని స్వతంత్రించి శిక్షింపకూడదు— కాని క్రోధమూఁగక యాతనిని గట్టిగా కట్టి కొట్టి పడవైచి తొందఱలో దనకత్తియుఁ గఱ్ఱయు, తడుపు కాతగుడ్డయు నచ్చటనే మఱచి వెడలి పోయినాఁడు. ఇవియన్నియు వీరన్న జెప్పినమాటలు. ఆతఁడు సత్యవంతుఁడు గాన నాతని మాటలు మనము నమ్మవలయును. అందుచే నీతఁడు హంతకుఁడు గాఁడు, కాని మాధవలాలును గొట్టినందున కాతడు శిక్షార్హుఁడు.

II జైలులోనుండి తప్పించుకొనుట—వ్యాయసు లెన్నికష్టముల నైన నోర్పుసహించి వారి సత్యసంధత్వమును లోకమునకు వెల్లడింపవలయునని కోరుకొందురు. సుబ్బన్న గోవిందు లితని సత్యప్రవర్తన మెఱింగినవారు గాన నాతని సలహా లేకుండఁ గారాగారమునుండి తప్పించివైచిరి. తప్పింపఁబడుటలో నాతనిదోషము లేదు. అప్పటినుండియు నాతనిపై నేరము లేదని రుజువు చేసికొనుటకై విశేషప్రయత్నము లొనర్చినాఁడు. అట్లు తప్పించుకొని పోయినందుల కితనిని—తప్పించినందులకు వీనిమిత్రు లిరువురినిఁ గూడ దొరతనమువారు క్షమించిరి. ఇదిగో క్షమాణపత్రము. అట్లు క్షమింపఁబడుట కేమికారణమో తరువాతఁ జెప్పెదను.

III ఆతఁడు ధనవంతుల యిండ్లు దోచుకొనుట:—ఆతనివలన దోఁచుకొనబడినవారికి కొంతమాత్రమును నష్టము లేదని వారే యంగీక

రించిరి. వారి యసలు వారి కిచ్చినాఁడు. అన్యాయపువడ్డి మాత్రమే ప్రజలకు బంచిపెట్టినాఁడు. చాలనివారికి తన స్వాంతద్రవ్యము నొసంగి నాఁడు. పైసకుగతిలేనివాఁడు భాగ్యవంతుఁ డెట్లయ్యెనో తరువాత జెప్పెదను. వారిండ్లీతఁడు దోచుటకు కారణము. లక్షాధికారియగు సీతిరెడ్డి యీయిరువురివలన ఫకీరయ్యెను. ఈసంగతి గ్రామస్థులెల్ల రెఱింగినదే. అయినను వీరి నట్టి ఫకీరులుగాఁ జేయక—వారిద్రవ్య మపహరింపక సత్యసంధుఁడై నష్టములేకుండ పగదీర్చుకొని ప్రజా విశ్వాసమునకుఁ గూడ పాత్రుఁడైన వీరన్న దొంగతనమువారి యను గ్రహమునకుఁ గూడ పాత్రుఁడై భయవివర్జితుం డయ్యెను. ఈతఁడు చాలమంది ప్రాణములను గాపాడినాఁడు. సుందరరావుగారిని నకాల మృత్యువాతనుండి రక్షించినాఁడు. లోకద్రోహులైన నాగన్న కాంతా రావులనుబట్టి దొంగతనమునకు వశపఱచి గ్రామస్థులందఱికీ కీడెన లేని యుపకారములు చేసియున్నాఁడు. కావున ప్రజలెల్ల వీనిని క్షమిం తురనియే నాయభిప్రాయము.

కాంతారావు నాగన్నలు నన్నుబంధించి యుపకారము బొంద వలయునని నన్ను నాభార్యను బట్టుకొనుటకై చాటు పాటొనరించి నామోటారు కంకఁ గూల్చిన యుదంతము మీరందఱును వినియుంటిరి. అప్పుడు వీరేంద్రకేసరిపేరుతో నుండియే మమ్ము రక్షించినాఁడు. మమ్మాతం దనగుహకు దోడ్కొనిపోయినాఁడు. మాగాయములు మాన్పించినాఁడు మమ్మెన్నియో విధముల నాదరించినాఁడు. ఈతడు ద్రోహికాఁడు ద్రోహికిట్టి సద్గుణములుండవు. అప్పుడీతని స్థితిగతు లన్నియు జెప్పినాఁడు. మాధవలాలు దినచర్యపుస్తకము చూచినచో నాతని విరోధియెవ్వఁడో దెలియవచ్చును. తద్వారా హంతకుని బట్ట వచ్చునని చెప్పినాఁడు—తన్నాపనికి నియమింపుమని గోరినాఁడు. తనపైనున్న నేరములు క్షమించుమని కోరినాఁడు. అట్టివానిని క్షమింప

కుండుట దోషము. నేను క్షమించితిని. పైయధికారులచే నాతనికి క్షమాపణపత్ర మిప్పించితిని. రహస్యముగా నీయుద్యోగ మిచ్చితిని. అతఁడీపనిలోఁ బ్రవేశించి చేసినపని మీకెల్లరకును విశదమయ్యే యున్నది.

ఆ గుహ చాల పురాతనమైనది. అచ్చట గుహయున్నట్లే యెవ్వరికిని దెలియదు. అందొక ధననిక్షేపమున్నది. వీరు మువ్వురును జైలులోనుండి తప్పించుకొనిపోవుచు గడ్డిచే కప్పబడియున్న నాగుహలో బడిపోయిరి. కాకతాళీయన్యాయముగా వారికాపాటు లాభించినది. అది వారు నివాసముగా నేర్పాటు చేసికొనిరి. ఆ ద్రవ్యము వీరుప యోగించుకొనిరి. దానితో జాలమంది యనుచరులను బలశాలురను జేర్చుకొనెను. నాకా ధనరాసులన్నియును జూపెను. దొరతనము వారికి తనకు దొరకిననిక్షేపములో సగమిచ్చివైచెను. ఇంతద్రవ్య మాతనికి లభించుటచేతనే యాతఁడిట్టిదానము లొనరింపఁగల్గెను. ఎన్నివిధములచే నాలోచించిచూచినను వీరన్న మిగుల సద్గుణముగల వాఁడు. అందుచే నాతనిపై నున్న నేరములన్నియు క్షమింపఁబడినవి. అతనిపై నేరస్థాపన మొనరించుట కవకాశము లేదు. మాధవలాలును గొట్టిన నేరముగూడ క్షమింపఁబడినది. కాని హంతకు డాతఁడేయని రుజువైనచో మాత్రము శిక్ష తప్పదు. అందుచేతనే తనపై నేరము లేదని రుజువుచేసికొనవలసిన బాధ్యత యతనిపైనే యుంచితిమి. మీరిప్పుడు రజాకును బంధింపఁబోవుచుంటిరని విని కాంతమ్మ స్వయముగా నాకి నాడవచ్చి నాభార్యచెంత మొఱవెట్టుకొన్నది. నాకుపకార మొనర్చిన వారి కుపకార మొనర్పవలయునని వెంటనే వచ్చితిని. ఆవీరన్నను విడువుడు. ఆతని సందియప్రకారము గుందనలాలును వీరరాఘవరావును విమర్శింపవలసియున్నది. వారిని హాజరుపెట్టుఁడు." అని కలక్టరుగా రూరకుండిరి. ఆహాహా! అభిమానము. వీరన్నపై నింతభిమానము కలక్టరుగారి కెట్లు వచ్చినదో చూచితిరా?

కలక్టరుగారిట్లు సంగ్రహముగా దమ యభిప్రాయమును జెప్పుచున్నంతవఱకును ప్రజలెల్లను మిగుల శ్రద్ధాభక్తులతో వినుచుండిరి. ఎవ్వరికిని రెండవదృష్టి లేదు. "కుందనలాలును, వీరరాఘవరావును విమర్శింపవలసియున్నది" అని కలక్టరుగా రనుసరికి ప్రజలెల్లరును కుందనలాలుండువైపునకు దృష్టి సాగించిరి. కుందనలాలు యథాస్థానమున లేడు. సుందరరావాతనివిషయమున నించుక శ్రద్ధగానున్నమాట వాస్తవము. అదేసమయ మనుకొని కుందనలా లేకారణముననో పలాయనసూత్ర మవలంబించినట్లున్నది. వీరేంద్రకేసరి విషయమై విశేషము తెలియంగవలయునను కోర్కెతో నీతనిపోకడ గమనించినవా రెవ్వరును లేరు. కుందనలాలు పాఱిపోయెనను గుసగుసలు బయలుదేఱినవి. కలక్టరుగారు దుగ్రులై పోలీసువారిపై మండిపడి వానిజాడ లరయుటకై నలువుర నల్దిశలం బంపించెను. కొందఱను వీరరాఘవరావుకొఱకు బంపించెను. నలువుర నల్దిశలకుంబంపి కాంతమ్మ తయారుచేసిన ఫలాహారము లారగించుటకై లోనికిం బోయిరి.

కుందనలాలుకొఱ కరిగినవా రెల్ల నిమిషములో గాలించి వైచిరి. గాని యాతనిజాడ లేమాత్రమును గానరాలేదు. వీరన్న (ఇంక నీతని మనము వీరన్న యనియే పిలువవచ్చును) కలక్టరుగారి యనుమతిపై మోటారుమీఁద కుందనలాలు నన్వేషించుటకు బయలుదేఱెను. ఒకజట్కాబండిపైఁ గుందనలాలు చామర్లకోటవైపునకుఁ బోవుచుండెనని వీరన్న విని మోటారును సామర్లకోట వైపునకుఁ బోనిచ్చెను.

ఇట వీరరాఘవరావుకొఱ కరిగిన రక్షకభటులు వాని యిల్లు ముట్టడించి వీరరాఘవరావు నీవలకు రమ్మని కోరిరి. కాని యేకారణముననో వానియింటిలోనివారెల్ల జాలకంగారు పడుచుండిరి. పోలీసువారు వచ్చిన కొలఁదినిమిషములకే యొక యింగ్లీషుడాక్టరుగూడ వచ్చెను. డాక్టరును జూచినవెంటనే యింటిలోనివారెల్ల గొల్లుమనిరి.

"భయము లేదు. ప్రమాదము లేదు" అనుచు డాక్టరుగారు లోపల ప్రవేశించిరి. డాక్టరుగారితోఁబాటు రామేశ్వరరావుకూడ లోని కరిగి కొలఁది నిముసములలోననే యివలకు వచ్చి హెడ్‌ను బిలచి "వీరరాఘవరావు విషపానము నొనరించి మరణశయ్యపై నున్నా" డని చెప్పి సుందరరావుగారికి కోపాగ్ని రగుల్కొని కంపించెను. వెంటనే యాతఁ డరిగి కల్లెక్టరుగారికి తెల్పుచున్నప్పుడు సుందరరావుగారి శాసనమా కారము హెచ్చుగాఁ గోపించెను. వెంటనే సుందరరావు వర్కోటకి బయలుదేరెను. నాగరికుల గర్భము లేమియో తెలిసికొనఁదలఁచుకొనుచు గుమాస్తాలముతో కలెక్టరుదొరవారు కూడ సుందరరావు ననుసరించిరి.

వీరు వచ్చునప్పటికి వీరరాఘవరావు కొనప్రాణములతో నుండెను. డాక్టరుగారు పోసిన మందువలనఁ గొంచెము స్పృహవచ్చినదేగాని జీవించునని యాశమాత్రము లేదు. వీరరాఘవరావు మంచముపై నుండియే దొరగారిని సుందరరావుగారిని మెల్ల మెల్లగా నిట్లనియెను.

"నేను మహాపాతకుఁడను. నావంటి పాపాత్ముఁ డీజగతిపై జీవించిన లాభము లేదని స్వయముగా విషపానము నొనరించితిని. ఇఁక దొరగారు శిక్షింపవలసిన పని లేదు. నాగరహస్యము లన్నియు వీరన్న మూలమున విచ్ఛిన్నములైనవి. అతఁడు లేకున్న నాకింతలో నింతముప్పు రాదు. నే నెట్లును జనిపోవుచుంటిని గాన నాయుదంత మెఱిఁగించుచుంటిని. నామరణవాఙ్మూలము వ్రాసికొనుఁడు. నేనును గుందనలాలును మూఁడవతరగతి చదువునప్పటినుండియు స్నేహితులము. కుందనలాలు మేనమామయగు మాధవలాలు మిగుల కృపణుఁడు. మాకు క్రమక్రమముగా దుర్గుణములు ముదిరినవి. కాని వెల్లడికాలేదు. పైకి సత్యసంధులుగా నే గాన్పించెడివారము. అతఁడు మామాకు విధేయుఁడుగానే యుండెను. అతని కొకమారు రోగము వచ్చినప్పుడు నిరా

కతో నొక విల్లు వ్రాసి రిజిష్టరు చేయించెను. తరువాత నాతఁడు దైవకృప వలన జీవించెను. ఆతని కప్పుడొక కూఁతురు దినములు జబ్బుచేసెను. ఎట్లును జీవింపఁజేయు నద్దైర్యము గుందనలాలునకు దగిలె యదివఱకు మాయిరువురి స్వాధీనములోనను నుండి మాతో నప్పుడే విరోధపడిన పరిదే భద్రకాళియొక్క వేశ్య మాపై సొమ్మునకు కక్షయోగము దెబ్బ నసూయయుండెను నాసమయమున రెండు వేలును దానికిచ్చి దానిబాధ వదల్చుకొంటిమి. మాకిరువురకును శరీరములు వేరుగాని యభిప్రాయము లొకటియే. మాధనలాలు జీవించునని వైద్యుఁ డెంచకుండినప్పు డాభగవంతుని మనము దక్కినట్లను పారిము లేదు. మారహస్యము మేము దాచుకొనుట కవకాశము లేకపోయినది. ఆతఁడు క్రమక్రమముగా మా రహస్యములన్నియు దెలిసికొనెను. నన్నాతనియింటి పొలిమేరకు రానీయకుండఁ జేయించెను. మేనల్లుని మిగుల కట్టుదిట్టములలో నుంచెను. ఎన్నికట్టుబాట్లొనరించినను మేము మా ప్రవృత్తి మానలేదు. నూతనముగా రజస్వలయైన చిత్రజల్లు తారామణి కాతఁడు కిన్నెరగ మొసర్చెను. నాకప్పుడప్పుడు బంగారు బలరాముడుగారి బదులిచ్చుచుండెడివాఁడు. కాని మేము దీసికొనిన సొమ్మునకు రశీదులతో నోటు వ్రాసి యివ్వవలయును. అట్లు వ్రాసి యిచ్చెడివారము. వీలైనప్పు డప్పు తీర్చుచుండెడివారము. కాని సహవాసము గలిగినపిమ్మట నించుక చుక్కయలవాటైనది. ఇక్కడకు సర్వవిద్యాపరిపూర్ణులమైతిమి ఆతని దుర్గుణములు నేను కాపాడుటకును, నాకర్చులన్నియు నాతఁడు భరించుటకును మా యేర్పాటు. ఇట్లుండఁ గుందనలా లొకనాఁ డేదియో పనిమీఁద గ్రామములోనికరిగెను. తారామణిపై నాకస్మికముగా పరిదె భద్రకాళి వారంటు చేయించినది. మాపైనున్న యీర్ష్యయే తారామణిపైనను దానికిఁ గలదు. ఏమిచేయుటకును లాలుబోవక కుందనలాల్ తో రహస్య

ముగా మాట్లాడవలయునని తాగామణి యాతని యింటికి బోయెను. సమయమునకు లా లింటిచెంత లేఁడు. మాధవలాలుకండ్లఁబడినది. వృద్ధుని కనుమానము గలిగినది. దానిని తెఱచి యడిగెను. మొదటే మనసుచెడియున్న యామనుండనోటిలో మా రహస్య మాగినదిగాదు. మాధవలాలు దానిని తెఱచిచూచి మిగుల కోపముజెంది యప్పుడే యింటికివచ్చి-కుందలలాలును జెడదన్ని విల్లు మార్చివేసెదనని యని- అన్నంతపనియుఁ జేయ మొదలుపెట్టెను"

ఆయాసముచే నొకటిరెండుక్షణము లూరకొని మరల జెప్ప దొడంగెను.

మాధవలాలు ప్రథమకోపము గలవాఁడు. ఆలోచింపకుండ నేపనియును జేయువాఁడుగాఁడు. నాఁటినుండియు దనమేనల్లుని బానిన కన్న నెక్కువహీనముగా జూడ మొదలుపెట్టెను. సొమ్ము ముట్టుకొన నిచ్చెడివాఁడుగాఁడు. చిరాఅనర్థాలు మాత్రము ప్రాయించెడివాఁడు. ఇట్లొకమాసము గడచినది. మా కప్పులవారిబాధలు మెండైనవి. బలరామమూర్తి యొద్ద సొమ్ముదెచ్చి తాగామణిమీఁది వారంటు తప్పించితిమి. మాకు సొమ్మువచ్చెడిదారి లేకపోయినది. మామర్యాదయముల కంతు లేకుండఁ బోయినది. మాధవలాలు విచారమునకు మేర లేకుండ బోయినది. మేమెన్నివిధములనో యాలోచించితిమి. ఏమార్గమును మాకు సుకరముగా గాన్పింపలేదు. కట్టకడపట నాతనిని జంపి రెండవ విల్లు తగులఁబెట్టుమని నేనాతనికి సలహానిచ్చితిని. దానికాతఁ డంగీకరింపలేదు. నామాట యాతఁడు వినకుంటచే నా కాగ్రహము వచ్చి యాతనితో సఖ్యము మానితిని. మానుటయేగాక బలరామమూర్తి వద్దరాలను ప్రోత్సహించి ఋణము దీర్పవలసినదని కుందనలాలు వేధించితిని. వారిబాధపడలేక కుందనలాలు నాయింటికి స్వయముగా వచ్చి నన్ను బ్రతిమాలెను. నేను బిఱ్ఱబిగిసితిని. తనమామను జంపుట

కంగీకరించితి ననియు — కాని తా నాపని జేయఁజాలననియు, వన్నే యాపని జేయుమనియు బ్రతిమలాడెను. నే నాపని జేయుటకుఁ బదివే లడిగితిని. ఇచ్చెదనని వాగ్దానమిచ్చెను. వాటితో విల్లు పూర్తి యైనదని యు, మరునాఁడు రిజిష్టరు చేయు ననియు — యీరాత్రియే మనకా ర్యము జక్కబడవలయు ననియు నన్ను గోరెను. అట్లే చేయుదమని నే నంగీకరించితిని. దానికిఁ దగినపన్నుగడనంతయు బన్నితిమి. నాఁడు సినీమాకు వెడలితిమి. మొదటియాట చూచితిమి. రెండవయాటకు కూడ మే మక్కడనే యున్నట్లు నిదర్శనమునకై టికెట్లుకొని గేటులో టికెట్లు తనిఖీచేసినట్లు వాటిని జంపి వెంటనే మాధవలాలున్న గృహ మునకు వచ్చి పెరటిత్రోవను లోనఁబ్రవేశించితిమి. నాఁడే దురదృష్ట వశంబున పీరన్న వ్యవహారము గూడ జరిగినది. పీరన్న మాధవలాలును గట్టి క్రిందఁ బాఱవైచెను. మాయభిప్రాయ మాతఁడు నిద్రించుచుండు ననియు, నిద్రలోఁ బొడిచి చంపవలయుననియు ననుకొంటిమి. కాని పీరన్నచే బరిభవింపఁబడిన పిమ్మటాతనికి నిద్రపట్టినది కాదు. అందుచే మమ్మాతఁడు జూచెను. నిమిషములో మమ్మాతఁడు జూచెను. చూచినవెంటనే మాయుద్యమమును బోల్తిపెట్టెను. కుందనలాలు పెరటిలోనికి పాఱిపోయెను. వెంటనే నేను పెరటిలోనికరిగి పాఱిపోవు చున్నవానిని పట్టుకొని "యింతవఱకు వచ్చినపిమ్మట పాఱిపోయినను లాభము లేదు. మీమామ మనయుద్దేశమును గ్రహించెను. ఇప్పుడు మనము వెనుదీసితిమేని తేపు మనకొంప దీయఁగలఁడు. సందేహింప కుండ జంపుదము రమ్మ"ని యాతనిని బ్రేరేపించి లోనికి దీసికొని పోయితిని."

ఇంతవఱకు జెప్పునప్పటి కాతనికి యెక్కిళ్ళు ప్రారంభమై యొక్క నిమిషములో స్పృహతప్పి పోయినది. ఇం కాతఁడు చెప్పఁజాలఁడని గ్రహించి వెంటనే సుందరరావుగా రాతనిచే నీమరణవాఙ్మూల

ముపై సంతకమెట్టులో జేయించెను. ఒకటిరెండు నిముషములలో వీర రాఘవరావు నియూలినాశరీరము విడచెను. పోలీసువారు వెడలిరి.

పదియవ ప్రకరణము

—:O:—

వీరరాఘవరావు మరణవాఙ్మూలము పూర్తిగాకుండగనే చని పోయినసంగతులకు పోలీసువారెంతయో విచారించిరి. కుందనలాలు కొఱకు కరిగిన పోలీసువారెల్ల జరుదెంచిరిగాని వీరన్నమాత్ర మింకను రాలేదు. కుందనలాలు రాకుండ నీకథాపర్యవసానము తేలదు. రాత్రి తొమ్మిదిగంటలైనది. వీరన్న రాలేదు సరిగదా మోటారుకారుకూడ రాలేదు. వీరన్నకేవిధమైన ప్రమాదము సంభవించినదేమో యని యందఱును భయపడుచుండిరి. అందఱును గలక్టరుగారి బసలోననే యుండి వీరన్నకొఱకు కోరుచు కన్నులు జూచుచుండిరి. తొమ్మిదిగంటలు దాటునప్పటికి "బుఱ్ఱు, బుఱ్ఱు" మని యఱచుచు మోటారువచ్చి కలక్టరుగారి బసయెదుట నాగెను. వీరన్నవచ్చె వచ్చెనని యందఱనిరి. ఆబండియం దెవ్వరో ముగ్గురు మనుష్యులుండిరి. వారెవ్వరో యింకను దెలియలేదు.

వీరన్న బండియాగినవెంటనే క్రిందకు దిగి యింకొకని దింపెను. అతని కాలుచేతులు బంధింపఁబడి యున్నవి. ఆబంధింపఁబడిన వానిని గాంచి "కుందనలాలు పట్టుబడె" నని యెల్లరనిరి. నిజమే అతఁడు కుందనలాలే.

వీరన్న కుందనలాలుతోడను వెంటనున్న యిరువురి పోలీసు వారితోడను గలక్టరుగారియెదుట నిల్చి నమస్కరించెను.

కలక్టరుగారు వీరన్నను బహూకరించి కుందనలా లెచ్చట దొరికెనని ప్రశ్నించిరి. "ప్రభూ! ఈతఁడెట్లో తప్పించుకొని చామర్లకోట పాఱిపోయెను. త్రోవలో నాకావార్త దెలిసి మోటారుపై చామర్ల

కోట వెదకితిని నేను వెడలునప్పటి కొక్క నిముషమునకు ముందే మదరాసు మెయిలు బయలుదేరెను. అతఁడాబండిపై వెడలిపోయెనేమో యని వారనుమానము గలిగినది పెద్దాపురములో నాతని నెఱుఁగినవారెవ్వరును లేరు గనుక బండ్లవాండ్రను ప్రశ్నింప గుందనలాలునకు బండి కట్టినవాఁ డగుపించి "యూతఁడు టిక్కెట్టుమాత్రము కొనెను. ఎక్కడకు కొనెనో వాకు తెలియదు." అని చెప్పెను. వెంటనే టిక్కట్లమ్మువాని గలుసుకొని కుందనలా లెక్కడకు టిక్కెట్టు గొనెనని యడిగితిని. అతఁడు కుందనలాలును బాగుగా నెఱింగియున్నవాఁ డగుటచే మదరాసునకు రెండవతరగతి టిక్కెట్టుకొనెనని చెప్పెను. వెంటనే టెల్గ్రాపుగది కరిగి రాజమండ్రిపోలీసువారికి టెల్గ్రా మిచ్చితిని రెండవతరగతిలో బయలుదేఱిపోవుచున్న కుందనలా లనువాఁడతఁడు 0126 నెంబరు రెండవ తరగతి టిక్కెట్టుగలవాఁడు "వానినిబట్టి బంధించుఁడు. నేను మోటారులో వచ్చుచున్నాను.' అని బిగుగుతో టెల్గ్రామిచ్చి దైవవశమున నచ్చటనేయున్న డి. టి. యస్. గారిచేగూడ టెల్గ్రామిప్పించి వెంటనే కారు రాజమండ్రికి పట్టించితిని. డ్రైవరు మిగుల చాకచక్యముతో బండినడపెను. ఎంత చాకచక్యముతో నడపినను మెయిలుతో సమముగా మోటారు నడచునా? మొత్తమున కొక ముప్పావుగంట యాలస్యముగా స్టేషను కరిగితిమి. మెయిలు రాజమండ్రి విడిచిపోయినది. రయిల్వే పోలీసువారు కుందనలాలును బట్టియుంచిరి. అతఁడు బండిలో నెంతల్లరియైనఁ జేసెనఁట. దొరకినదొంగను మనవారు విడిచిపెత్తురా? నేను మోటారుదిగి కుందనలాలును బహూకరించి సంకెళ్ళతో మోటారులో బడవైచి బజారునకువచ్చి రెండు పెట్రోలుడబ్బాలు కొని కారు వేడెక్కియుండుటచే నొక యరగంట విశ్రమించి యటుల బయలుదేఱి యీ యిరువురను సహాయులుగా దీసికొనివచ్చితిని. ఇంత

కాలమునకు నా ప్రతిజ్ఞ తమదయవలన నెఱవేఱినది. ఇం కేతఁడు హంతకుఁ డని ఋజువు జేయఁగలను. ఇప్పటి కాతనిని బంధించుట కను మతి నొసంగుఁడు. ఉదయమున సర్వవిషయంబులును జూచు కొందము." అని చెప్పెను.

ఆవాక్యము లాలించి వీరన్న చాకచక్యమున కందరాశ్చర్య పడిపోయిరి. సమయమున కాతని కాయూహ దట్టకపోయినచో గుందనలాలింక దొరకుట దుర్లభమైయుండునని వారిలో వారనుకొనిరి. కేసు మరునాఁడు విచారించుటకు కలక్టరుగారు సెలవొసంగిరి. ఎవరి యిండ్లకు వారు పోయిరి. వీరన్న సుందరరావుగారిని గలిసికొని వీర రాఘవరావు వృత్తాంతమంతయు విని యాతఁడు చనిపోయినందుల కెంతయు వగచి, యాతని మరణవాఙ్మూలమైన బూర్తికానందులకు చింతించెను. గ్రుడ్డిలో మెల్ల యనినటుల గుందనలాలు దొరకినందుల కాతఁ డెంతో సంతోషించుచు నాఁటిరేయి గడపివైచెను.

మరునాఁడు యథాసమయమునకే కుందనలాలు చెప్పునది వినవలయు నను కుతూహలముతో బ్రజలెల్లరును విచ్చేసిరి. దొరగారు కూడ సకాలమునకే విచ్చేసిరి. కుందనలాలు సంకెళ్ళతో నొకప్రక్కగాఁ బోలీసువారిమధ్య నిలువంబడియెను. అప్పుడు వీరన్న లేచి యిట్లని చెప్పదొడంగెను.

“న్యాయాధిపా! అపరాధరహస్యపరిశోధకునిగ దొరతనము వారు నియమించినపిమ్మట నేను “రజాకు” అను మహమ్మదీయ వేష మునఁ బనిచేయఁ బ్రారంభించితిని. నే నావిషయమునఁ బనిచేయు చుండుట ప్రభువువారు దక్కఁ దదన్యులెఱుంగరు. మాధవలాలు దిన చర్య వ్రాయునని తమకు మనవిజేసికొని యున్నాను. వచ్చిననాఁడే యాదినచర్యపుస్తకము చూచితిని. దానిలో నక్కడక్కడీతని దుర్గుణ ములు వెల్లడిచేయబడి యున్నవి. ఆతఁడు పోయిననాఁడు వ్రాసిన

కాగిత మందుండి చించి వేయఁబడినది. ఆకాగిత మేమైపోయినదా యని సంశయించి కుందనలాలు నడిగితిని. అతఁడు బుకాయించెను. అతఁడు రెండవవిల్లు వ్రాయవలయునను నభిప్రాయమున్నట్లు వ్రాసికొనెను. అందుచే నే ననుమానపడి రెండవవిల్లుకట్ట యెక్కడని కుందనలాలు నడిగితిని. పెట్టెలో లేదని యాతఁడు జవాబుచెప్పెను. ఉన్నది. చూడుమని నేను బలవంతపెట్ట నాయెదుటనే యాపెట్టెలోని కాగితములన్నియు దీసిజూపెను. అందొకదానిమీఁద రక్తములో నడిచిన బొటనవ్రేలిముద్రపడినది. అది రహస్యముగా సంగ్రహించి దానిరహస్యము దెలిసికొంటకై విశ్వాసరావుపేరుతో వాని నాటకకంపెనీ [illegible]బవేశించి యొడంబడికలు వ్రాసి రిజష్టరు చేయించుకొంటిమి. [illegible]ను వ్రేలుముద్ర లభించినది. రెండును నొకటియే. అనఁగా [illegible]పుచేతులతో నా యినుపపెట్టె సవరించినవాఁడు కుందనలాలేయని స్పష్టముగాఁ దేలినది. నాఁడే సుబ్బరామయ్య కాఫీహోటలులో మాధవలాలు దినచర్యపుస్తకములో చింపఁబడిన కాగితము దొరకినది. వెంటనే వీరేంద్రకేసరి పేరుతో వీరరాఘవరావున కుత్తరము వ్రాసితిని. వీరరాఘవరావు భయపడి విశ్వాసరావుపేరిటనున్న నన్నే సహాయముగా రమ్మని గోరుటచే పాసికపారినదని యనుకొని వెడలితిని. మే మిరువుర మాతని రహస్యాగారమునందే యుంటిమి. మత్తుపదార్థముచే నాతనికి మూర్ఛ గలిగించునప్పటి కొకవనిత యచ్చటికి వచ్చినది. ఆమె తారామణి. ఆమె కానాటిచరిత్ర తెలియక యారహస్యాగారమునకు వచ్చినది. వచ్చినదానిని బలాత్కారముగా మత్తుమందిచ్చి నాగుపాకు బంపి యాయగారమంతయు సవరించి దైవకృపవలన నావిల్లు బడసితిని. వీరరాఘవరావు వ్రాసినమరణవాఙ్మూలము నందఱు వింటిరి. ఈహత్య కుందనలాలు, వీరరాఘవుఁడు జేసినదిగాని మరియొకరు జేసినది కాదు. నాగన్న కాంతారావులు పాప మీవిషయ మెఱుఁగరు. కాని మిగుల

ద్రోహులు. దానికి వారు శిక్ష ననుభవించుచున్నారు. ఈహత్యాప రాధి యెవ్వఁడో తేలగనే యీకేసు విచారణయగును. ఈ సాధన లాలును జంపినవాఁడు కుందనలాలని పైకారణములచే నేను నిరూపించుచున్నాను” అని సూచించెను.

కలెక్టరుగారి యనుమతిపై కుందనలా లిట్లు చెప్ప దొడంగెను. సీరరాఘవరావు జెప్పిన విషయములను కుందనలాలు చెప్పిన సంగతులను సమముగా నుండుటచే నంతవఱకు వ్రాయక తరువాత విషయములే పాఠకుల సౌకర్యార్థమై వ్రాయుచున్నాము.

“అట్లు సీరరాఘవరావు నన్ను లోనికి దోడ్కొనిపోయిన పిమ్మట నేను ధైర్యముతో నాస్థలమంతయు బరికించి చూచితిని. తలుపు ప్రాంత గుడ్డయు, త్రాడును, కత్తియు నాసమీపమునందే బడియుండెను. అవి గాంచి చకితుఁడనై పోయి మామాసమీపమునకరిగి నోటనున్న గుడ్డలుదీసి యిట్లెవరు చేసిరని యడిగితిని. అప్పుడాతఁడు పాతూరి సీరన్న తన్ను పట్టుకొనెననియు దానిచ్చుట కనుమతించి నోటును, దాని కిల్లు హామీపత్రమును వ్రాయించి పుచ్చుకొంటిననియు, తరువాత నాద్రవ్యము గాదేమోయను భయంబు పొడమ నియ్యకొంటిననియు దాని కాసీరన్న యలిగి బలాత్కారముగా నట్లు గట్టి నోట గ్రుడ్డలు గ్రుక్కి చావమోదెననియు నాతఁడేడ్చుచు వచించెను. నిన్నుఁ గొట్టి పెట్టెలోని ద్రవ్య మేమైనఁ బట్టుకొనిపోయెనాయని యడిగితిని. అట్టి దేమియు జేయలేదనియు దాను గండ్లారజూచితిననియు జెప్పెను. తరువాత నొక్క నిముసమాగి మామా! నీవు నన్ను సర్వవిధముల భ్రష్టుని జేయుచున్నావు. పెండిన దయవీడి రెండవవిల్లు వ్రాసితివి. నీవా విల్లు ద్రిప్పెదవా? లేదా? యని ప్రశ్నించితిని. నన్ను మఱి యాఱుమాసములవఱకు బరీక్షించిగాని విల్లుద్రిప్పనని యాతఁడు నిష్కర్షగాఁ జెప్పివైచెను. “అట్లయిన నిన్నుఁ జంపి రెండవ విల్లు తగులంబెట్టిన నేమి

సేయుదు" నని చెటాలును నడిగితిని. అట్లే జేసితివేని పరమేశ్వరుండే నీకు దగినశిక్ష విధించునని యాతం డనియెను. మున్నూటికిని విల్లు మార్చునాయని యడిగితిని. ప్రాణములపై దీపిచే "అట్లే మార్చెదను. నమ్మకము లేదేని పెట్టెలోనున్న 2. వి. అనుకట్టదీసి చింపివైచి, దహన పరచి నన్ను రక్షింపు" మని యాతండు నన్ను ప్రతిమాలెను ఆ విల్లు చింపి ప్రస్తుతము నేను వాడుకొనుట కాలు వేలుదీసి కొందును. అందుల కిష్టపడెదవా? చచ్చెదవా? యని యడిగితిని. మా మామ దాని కంగీక రించెను. అతనిని రక్షింపవలయునను కోరిక నా యభిప్రాయమును గ్రహించి నీర రాఘవగా విట్లనియెను.

"లాలూ! మీమామను కన్నివ్వకుము తుపాకి గుండు తెప్పు తుడిం చెను. విన్నాతేం చెప్పుదప్పక నైఫుయను బహిం నితిరుగు నీను త్మార్గ మంతయు నాతనికి తెలిసిపోయినది. ఆతండు నన్ను కొనమ్మేను. అది గాక కడిచేలు బుద్ధునెన్నట్లు డాబు వేలెట్లు సరిపోవును. అయినవిత ముగా వచ్చినది కన తిన్నని కాళ్ళతో గెంటినైవనము ఈ సౌని నిప్పులు చల్లినను ఓరా మామను నీవు చంపితివని యెవ్వరనరు. ఇచ్చట సామూరి విరిస్సు తాలూకు లేపు పాతగుడ్డలును, తెట్టలును కత్తియు నున్నవి. వీరిన్ని కత్తితో పిసిని దాపును. నేర మాతనిపై కెగిరిపోవును. ఆతని కురిశిక్ష యగును. మనము హాయిగా సుఖింపవచ్చు" నని యాతండు చెప్పెను.

వెంటనే బలవంతముగా మే మిద్దరము మామ నోట గుడ్డలు గ్రుక్కితిమి. వీరన్న కత్తిదీసికొని స్వయముగా నాచేతులతో బొడిచి వేయవలయు నను కొంటిని. కాని చేతులు వణకినవి. మామామ యెద తెగక గన్నిరు గార్చుచుండెను. కంచెయే చేను మేయునని యెవ్వండనను కొనును? తల్లి విషమిచ్చునని యెవ్వం డనుకొనును? కన్న పామును గ్రుంగునని యనుకొను టెట్లు? కదలమెదలలేని కట్లతో— నోటగుడ్డ

లతో నొకచో బడియున్న యావృద్ధుఁ డేడ్చుటకంటె నేమిచేయఁగలఁడు! అతని కన్నీరుగాంచుటచే నాహృదయము బ్రద్దలైపోయినది. వెంటనే యాతని కాళ్ళు రెండును బట్టుకొని "మామా! చెప్పుడుమాటలువిని చేయఁదలంచిన దానుర్మార్గమును క్షమింపుము. నేఁటినుండియు నీమనమున కెక్కినట్లు నడచుకొనెదను. నేను పైవారికి బదివేలప్పుబడితిని. అది తీర్చివేయుము. ఇదివఱకు జేసిన తప్పులన్నియు క్షమింపుము. ఇక నాదుర్గుణములకు స్వస్తిచెప్పెదను" అని యేడ్చుచు నంటిని. నాదోషము లాతఁడు క్షమింతునని తలనూచెను. నాకత్తి యక్కడబడవైచి యాతనికట్లు విప్పబోవుచుండ వీరరాఘవరావా కత్తి గైకొని—

"కుందనలాలూ! మీయొక్కరిదోషము లొకరు క్షమించుకొనగలరుగాని నాదోషములు క్షమించువారీపృథ్విపై లేరు. ఇంతవఱకు వచ్చినపిమ్మట నేనింక రిక్తహస్తుఁడనై వెడలను. అట్లు వెడలుటకు నాకిష్టము లేదు. నామాటవిని నాయిష్టప్రకార మాచరింతువా సుఖించెదవు. లేదా నీవుగూడ నీమామతోఁబాటు చచ్చెదవు. ఈ నేరమెట్లును నాపైకి వచ్చుట కవకాశములేదు. కావున నాపని నేనుమానను. ఏమందువు? నన్ననుసరించెదవా?" అని నన్నడిగెను.

నే నాతని రెండుకాళ్ళను బట్టుకొని పదివేలరూప్యములు దీసికొని మమ్మిరువురను క్షమించి విడువుమని కోరితిని. అతఁ డంగీకరింపలేదు. క్రియకు వీరరాఘవరావునకు నేను గూడ విరోధిని గావలసి వచ్చినది. పోనీ వీరరాఘవరావునే చంపివైతుమనుకొన్న ఖడ్గమాతని చేతనున్నది గాని నాచెంత లేదు. నే నాలోచించుకొని మఱల దిక్కుమాలినమనస్సు చెడిపోవ చంపుమని కనుసైగజేసితిని. మఱల నాబుద్ధి మారకుండగనే యీకార్యము కాస్తయు నిర్వర్తింపవలయునని యాతఁడాకత్తిని బలవంతముగా గాఢముగా మా...మా...మ...గుం...డెల...లో...గ్రు..."

ఇంతవఱకుఁ జెప్పి కుందనలాలు బోరుమని యేడ్చి కొంతసేపటికి ఊరకొని మరల నిట్లని చెప్పఁదొడంగెను

"ఆమెయొక్క వ్రేటుతోడనే మామామ దివం బలంకరించెను. అతనిపైబడి బోరుమని యేడ్చుటకైనను వలనుగాకుండ పోయినది. తరువాత వీరరాఘవరావునకు వశ్యుడనై పోయితిని. ఒక్క నిముష మూరకొన్న పిమ్మట నాతని యనుమతిపై పెట్టె తెఱచి యావిల్లు దీసితిని. అందున్న రొక్క మాతని కిచ్చివైచితిని. దినచర్యపుస్తకములోని కాగితమును జించి యాతనికే యిచ్చితిని. వెంటనే మేమిరువురమును నాదస్తూరిగా మార్చి వెంటనె సినిమాహాలునకుఁ బోయితిమి. ఇంతలో రెండవయాటయు ముగిసినది. వచ్చెడిజనములోఁ గలుసుకొంటిమి. వారితోఁబాటు కథ చెప్పుకొనుచు నింటికి వచ్చినట్లు వచ్చితిమి. తరువాతి చర్యయంతయు మీరు వింటిరి. అతఁ డావిల్లును నా కాగితమును భద్రముగా నే దాఁచెనఁట. కాని యొకనాఁ డేదియో వస్తువుపెట్టి తారామణి కీయఁబోయి పొరబాటున నాదినచర్యపుస్తకమునుండి జింపి యిచ్చిన కాగితములోఁ బెట్టి యిచ్చెనఁట. ఆమె యాకాగితమేమి చేసినదో యెట్లా సుబ్బరామయ్య హోటలునకు పోయినదో మాకు దెలియదు. ఆకాగితపు నిలువువెలి ను గాని యెుదో భాగమైచి యుండును. అది యేచిత్తుకాగితములతోడనో గలిసి పత్రికల చెంతకుఁ జేరియుండును. దైవవశమున నాకట్టు సుబ్బరామయ్య గొనియుండును. అది రజాకు వేషమున నున్న వీరన్నకు జిక్కినది. మా పాపము ఫలించినది. మామామ యాశయము నెఱవేరినది. పరమేశ్వరుఁడు మాకు దగినశిక్ష విధించినాఁడు. ఇదెల్ల సత్యవృత్తాంత మిది. ఇది పూర్ణముగ తెలివితేటలతో నేను జెప్పినయంశము. ఇందసత్య మెంతమాత్రమును లేదు. ఆశాపిశాచపీడితుఁడనై నన్ను బెంచి పెద్దజేసిన మామయను దారుణావస్థకు బాలొనర్చిన నేను—అందులకై వీరరాఘవరావును

ప్రేరేపించిన నేను — ఘోరశిక్షకు పాత్రుఁడను. పాఱిపోయి జీవింప వలయు ననుకొంటిని. నేను జీవించుట భగవంతుని యనుజ్ఞ లేదు. పాతూరి వీరన్న దోష మిందేమియు లేదు. ఏపాప మెఱుఁగని వానిపై నీహత్యాపరాధము బడవైచి యురిస్తంభ మెక్కింపఁదలఁచితిని. పరమేశ్వరుడు పాపాత్ములకుఁ దగినశిక్ష విధించును. ధర్మాత్ములఁ గాపాడును నేనింక జెప్పవలసిన దేమియు లేదు ధర్మమే జయించుననియు నా పాపమునకుఁ దగిన ప్రాయశ్చిత్తము గుననియు — ఆశ — అసూయ దురాశ — ఆపదలకు మూలమనియు జాటుచు నురికంబ మెక్కుటకు సిద్ధముగా నున్నాను."

అని చెప్పి తన నాయుధాలను క్రింద పంతకము జేసి మొసంగి తల వ్రాల్చుకొని నిలువఁబడియెను.

మాధవలాలు గతించిన సంవత్సరమునకీ రహస్యోద్ఘాటన మైనది. నిజముగు హంతకుఁడు విషపాన మొనరించి యీప్రపంచము నే విడచి పెట్టెను. కుందనలాలు మాత్రము హంతకుఁడు గాడని యెవ్వరనఁ గలరు?

నకాలములో న్యాయస్థానమున నీకేసు విచారింపఁ బడినది. దాని పర్యవసానము మాత్రమే తెలియజేయుచున్నాను.

ఈహత్యకు సంబంధించినవారు కుందనలాలు వీరరాఘవరావు లే. అందు వీరరాఘవరా వీప్రపంచమే విడచిపైచెను. కుందనలాలు వీరరాఘవరావుకంటె కొంచెము సాత్వికుఁడు. అయినను తుంటవ్యాఁడు గాఁడు. కావున వానికి ద్వీపాంతరవాసశిక్ష విధించితిని.

ఈహత్యలో సంబంధము లేకున్నను నున్నవారివోలె మనమిది వఱకనుమానించి చెఱలో నుంచఁబడిన నాగన్న కాంతారావులు

హంతకులు గాకున్నను వారొనర్చిన దారుణములకు మితిలేదు. వీరేంద్ర కేసరి సహాయము లేకున్న దొరతనమువారి యుద్యోగస్థులు కొందఱు మరణింపవలసివచ్చును. అట్టివారి నకాలమృత్యువు వాతనుండి రక్షించి నందులకు వీరేంద్రకేసరిని దొరతనమువా రభినందించుచు మాధవ లాలును గొట్టిన స్వల్పనేరమును క్షమించిరి. వారిరువురకును జన్మ ఖైదు విధింపఁబడినది.

ఉపసంహారము.

సర్వమానందమయము.

శాంతమ్మ కొంతకాలమునకు కోర్కెలీడేరినవి. మనసారగోరి వరించిన పాపారివీరన్న నుద్వాహమాడినది. ఆ వివాహమునకు మేకీవారన్ దొరసానిగారు వెలలేని బహుమతులా దంపతుల కొసం గెను. సుందరిగారుగూడ బహుమానము లొసంగెను. ఆదంపతులం గాంచి సంతసింపనివారెవ్వరును లేరు. వీరన్నకు దొరికిన ద్రవ్యములో న్యాయముగా దొరతనమువారికి భాగము, రావలసియున్నను కలక్టరు గారి రికమెండుపై వాని ధనమంతయు వానికే దక్కినది. మాధవలాలు వ్రాసిన రెండవవిల్లులో ద్రవ్యములో నాల్గవవంతు దొరతనమునకు— ఒకవంతు బీదవిద్యార్థుల విద్యానిమిత్తమును— ఇంకొకభాగము పెద్దా పురమునందున్న యన్నదానసత్రమునకును— మిగిలినభాగములో సగము కుందనలాలునకును— మిగిలిన సగమును, తిరుపతిదేవాలయపు మరమ్మతులకును నియమించెను ఆ మాధవలాలు కోర్కెలన్నియు

నెఱవేర్పఁబడినవి. లినభాగము సత్యసంధుఁడగు పాతూరి వీరన్న కొనంగవలసినదని కోరెను. ఆాద అందులకు సమ్మతించిరి. యథాప్రకారముగా నన్నియు జరిగినవి.

పాతూరి వీరన్న దారిద్ర్యదేవత దూరముగా బారిపోయెను. వీరన్నకదృష్టదినములు వచ్చినవి. వీరన్న పెద్దాపురంబునకు దలమానికమయ్యెను. అతఁడా ద్రవ్యముతో నేవ్యవహారమును జేయక యథేచ్ఛగా దినుచు ధర్మతత్పరుఁడై యుండెను.

చదువరీ! ఇప్పటికి నాకథ ముగిసినది. ఆశాపిశాచమునకు దాసులైనవా రెట్టికష్టములకు గాలక్రమమున వశ్యులై రో గ్రహింపుము. దానిబారి పడనివారి కెట్టిసన్మానము లభించెనో యూహింపుము.

సర్వ మానందమయము.

సంపూర్ణము.